

Prosazování práv z duševního vlastnictví

Učební texty

JUDr. Jindřiška Munková, Prof. Ing. Ladislav Jakl, CSc.,
Dr. Hans-Georg Landfermann, Dr. Cornelius Renner

**I. DÍL
SEŠIT 1
2007**

Publikace je základní učební pomůckou vzdělávacího systému projektu
„Support to Enforcement of Intellectual Property Rights“
(Transition Facility 2005)

Obsah

I.	JUDr. Jindřiška Munková	
	Právní rámec prosazování práv k duševnímu vlastnictví	
	Platné právní normy – výklad nejdůležitějších pojmů	05
II.	Prof. Ing. Ladislav Jakl, CSc.	
	Právní úprava prosazování práv z duševního vlastnictví	23
III.	Dr. Hans-Georg Landfermann	
	Prosazování práv z duševního vlastnictví v Německu	53
IV.	Dr. Cornelius Renner	
	Systémy prosazení nehmotných majetkových práv	
	v zahraničí (Německo), spolupráce příslušných německých	
	institucí, výměna informací a praxe	69

I. JUDr. Jindřiška Munková

**Právní rámec
prosazování práv k duševnímu
vlastnictví**

**Platné právní normy – výklad
nejdůležitějších pojmů**

Obsah

1. Úvod	07
1.1 Vlastnictví versus výkon práva k duševnímu vlastnictví	08
1.2 Vyčerpání práv	08
1.3 Doba ochrany	08
1.4 Licence	08
1.5 Převod práva k duševnímu vlastnictví	08
1.6 Zastřené omezování obchodu	08
2. Práva k duševnímu vlastnictví	09
2.1 Pojem duševního vlastnictví	09
2.2 Povaha práv k duševnímu vlastnictví	09
2.3 Klasifikace práv k duševnímu vlastnictví	10
2.3.1 autorské právo	10
2.3.2 průmyslová práva	12
2.3.2.1 patenty	12
2.3.2.2 užité vzory	13
2.3.2.3 průmyslové vzory	13
2.3.2.4 topografie polovodičových výrobků	14
2.3.2.5 know how	14
2.3.3 práva na označení	15
2.3.3.1 obchodní jméno	15
2.3.3.2 ochranné známky a nezapsaná označení (loga)	16
2.3.3.3 označení původu a zeměpisná označení	18
3. Prosazování práv k duševnímu vlastnictví	19
3.1 soukromoprávní ochrana práv k duševnímu vlastnictví	19
3.2 veřejnoprávní ochrana práv k duševnímu vlastnictví	21

1. Úvod

Máme-li se zabývat prosazováním práv k duševnímu vlastnictví, musíme si uvědomit, že budeme mít co do činění s rozlehlým komplexem právních norem, které jednak vymezují, co jsou to práva k duševnímu vlastnictví, která vznikají a jaká jim přísluší ochrana, a jednak určují, kdo, jakými prostředky a kde může tato práva uplatnit.

Z toho je zřejmé, že tento komplex norem patří do různých právních odvětví, které zahrnují jak právo soukromé, tak i právo veřejné a v tomto rámci pak právo hmotné a právo procesní. Nadto je třeba mít na zřeteli, že ve hře není jen právo národní, ale s rozšířením výroby a obchodu přesahujících hranice států, se práva k duševnímu vlastnictví stala předmětem i práva mezinárodního a nadnárodního, když se ukázala potřeba překonávat důsledky teritoriální výlučnosti přiznaných práv. Kromě toho i procesní předpisy mají své specifické instrumentarium podle toho, jde-li o procesní právo, které upravuje vymáhání hmotněprávních nároků, nebo jde-li o procesní předpisy v rovině práva veřejného, především správního a trestního. (Přehled současně platných předpisů je přílohou).

Snad je i účelné si úvodem říci, proč se udomácnil v českém právním jazyku pojem dříve neznámý - prosazování práv, které je překladem anglického pojmu enforcement či německého Durchsetzung. Je to nesporně oproti obvykle používanému pojmu vymáhání pojem širší, který zahrnuje nejen oprávnění majitele práva k duševnímu vlastnictví domáhat se jeho ochrany, ale i dvojnásobnou povinnost státu - jednak vytvořit patřičnou zákonnou úpravu a jednak vytvořit soustavu orgánů se specifickým zaměřením na realizaci této ochrany a tyto orgány pak vybavit patřičnými kompetencemi.

Práva k duševnímu vlastnictví – jak uvidíme dále – vznikala postupně a také se jim dostávalo postupně v jednotlivých státech různě odstupňované právní ochrany, ovšem vždy limitované na území státu, který svými zákony tuto ochranu poskytl. Nepopíratelná je jejich souvislost s obchodem, protože se všechna tak či onak vztahují k produktům umístěným na trhu. Jakmile se obchodní vztahy rozšiřovaly za hranice států a obchod se v důsledku průmyslové revoluce v průběhu 19. století stával rostoucí měrou mezinárodním, stalo se nezbytností nějakým způsobem sladit tyto partikulární národní úpravy tak, aby obchodu nebyly překážkou. Proto dochází k mezinárodním snahám o harmonizaci zejména na úseku tzv. průmyslových práv a práv na označení, protože obchodní jméno či firma, ochranná známka, patent a užitný či průmyslový vzor představovaly a představují dodnes pro obchodníky důležité statky, které vyžadují ochranu. V 19. století bylo jedinou cestou této harmonizace sjednání mezistátních/mezinárodních úmluv na úseku práv k duševnímu vlastnictví, které stanovovaly jednotná pojmová kritéria a rozsah poskytované ochrany a zavazovaly členské státy k dodržování úmluvy jednak vytvořením patřičné národní legislativy, jednak jejím pokud možno stejným traktováním.

Ekonomická integrace nejprve šesti západoevropských států v druhé polovině 20. století, která se postupně rozšiřovala o státy další, si položila ve smlouvě o Evropském hospodářském společenství (EHS 1957) za cíl vytvoření jednotného trhu bez vnitřních hranic, v první řadě hranic obchodních. Již v prvním znění tzv. Římské smlouvy byla zakotvena cesta k celní unii a byly formulovány tzv. čtyři svobody, tj. zásada volného pohybu zboží, osob včetně svobody usazování, služeb a kapitálu, což na jedné straně umožnilo snazší pohyb zboží přes hranice států, na druhé straně ale vyneslo na světlo rozdíly v národních předpisech, upravujících práva k duševnímu vlastnictví, a to jak v jejich hmotněprávní stránce, tak zejména ve stránce jejich vymožitelnosti v praxi.

K realizaci zásady volného pohybu zboží slouží především článek 28 Smlouvy o Evropském společenství (SES), který zakazuje kvantitativní omezení pohybu zboží (např. dovozní licence) nebo jakákoli tomu rovnocenná opatření, mezi něž se řadí vzhledem k jejich teritoriální výlučnosti i práva k duševnímu vlastnictví v důsledku jejich osobní i teritoriální výlučnosti. Jejich uplatnění totiž může vést k uzavírání trhů, což je v přímém rozporu s cíli evropské integrace. Výjimky z pravidla čl. 28 jsou pak upraveny v čl. 30 SES, které mezi překážky, které členské státy mohou položit do cesty volnému pohybu zboží, zařadilo i ochranu průmyslových práv; nicméně druhá věta cit. článku zavazuje členské státy k tomu, aby zejména národní legislativou v této oblasti nepřispívaly k zastřenému omezování obchodu mezi členskými státy. V rámci ochrany a prosazování práv k duševnímu vlastnictví se však jednotlivci nemohou o tato ustanovení SES přímo opřít.

Některé instituty a pojmy z oblasti práv k duševnímu vlastnictví

Při výkladu právního rámce prosazování práv k duševnímu vlastnictví se budeme u jednotlivých druhů práv k duševnímu vlastnictví setkávat s řadou pojmů, které na jedné straně vyplývají již z dřívějších právních úprav, na druhé straně vyplynuly z rozhodovací praxe evropských soudů.

I když se integrační smlouva snažila vytvořit fungující právní prostředí pro existenci jednotného vnitřního trhu odstraněním všech překážek, které volnému pohybu zboží bránily, zůstala oblast práv k duševnímu vlastnictví přece jen dosti specifickou problematikou. Je třeba mít na zřeteli, že práva k duševnímu vlastnictví, jak již sám název naznačuje, jsou majetková/vlastnická práva, a proto bylo a je obtížné zasahovat do vlastnických práv jejich omezením nebo odejmutím. Smlouva o Evropské Unii důsledně respektuje úpravu vlastnictví v jednotlivých členských státech EU. Bylo na judikatuře zejména Evropského soudního dvora, aby výkladem zmíněného čl. 30 Smlouvy o EU ukázala cestu, která skloubí princip volného pohybu zboží s výlučnými právy plynoucími ze

státem přiznaného práva k duševnímu vlastnictví, v jehož rámci zavedla některé instituty, týkající se nikoli samotné podstaty toho či onoho práva k duševnímu vlastnictví, ale jejich výkonu.

1.1 Vlastnictví versus výkon práva k duševnímu vlastnictví

S problémem vztahu mezi vlastnictvím a výkonem práva se ESD vypořádal tak, že od sebe oddělil samotné právo k určitému nehmotnému statku na straně jedné a na straně druhé jeho výkon. Jestliže není zpochybněno ve sporu samotné přiznané právo, pak jeho výkon může být podroben posouzení, zda se děje v souladu s právem, či zda porušuje některý závazný předpis. Není to konstrukce neobvyklá, připomeňme si v této souvislosti i ochranu vlastnictví v ústavním pořádku České republiky, v níž se výslovně praví, že vlastnictví zavazuje. A třebaže není tato maxima nijak blíže specifikována, není pochybností o tom, že vlastnictví zavazuje k jeho řádnému, ale především slušnému výkonu.

Ale skutečnost, že u práv k duševnímu vlastnictví jde o vlastnické právo s příslušnou výlučností, na jejímž základě lze bránit každému do něj zasahovat, má důsledky i z hlediska veřejnoprávního, třeba že jde zásadně o právo soukromé, které právě vyplývají ze zmíněného ústavního principu – vlastnictví zavazuje. Slušnost výkonu tohoto vlastnického práva na druhé straně vyžaduje, aby jeho pomocí nebylo bráněno technickému rozvoji. Odtud se derivuje, jak uvidíme dále, institut nucené licence.

Nemalý význam má toto rozlišení existence a výkonu práv k duševnímu vlastnictví i při ochraně hospodářské soutěže, při níž často dochází ze strany podniků k nepatřičnému využití práv k duševnímu vlastnictví a posílení vlastního postavení na úkor jiných podniků a mnohdy i ke škodě spotřebitelů. Evropský soudní dvůr ani v této souvislosti nezpochybňuje vlastnické právo podniku nebo fyzické osoby k duševnímu vlastnictví, ale posuzuje toliko jeho výkon, který za okolností daného případu může být porušením některé zakazující normy soutěžního práva, zejména zákazu zneužití dominantního postavení. To platí i v rámci českého soutěžního práva.

1.2 Vyčerpání práv

Výkladem vznikl také institut vyčerpání práv, jímž se budeme blíže zabývat v souvislosti s některými druhy práv k duševnímu vlastnictví. Jak již uvedeno, má svůj původ v judikatuře ESD, která jeho pomocí čelí snahám jednotlivců ochránit své postavení využitím teritoriální výlučnosti bránit svůj národní trh proti dovozům výrobků, které v zemi vývozu řádně obíhají způsobem, za který odpovídá majitel práva. Vedle principu národního vyčerpání, kterým majitel/vlastník daného práva vyčerpá své právo uvedením výrobku na trh, a to jím samým nebo třetí osobou s jeho souhlasem, tak stojí princip komunitárního vyčerpání, platný pro obchod mezi členskými státy: podle konstantní judikatury ESD „majitel průmyslového práva, které je chráněno podle právních předpisů členského státu, se nemůže odvolávat na tyto předpisy, aby bránil dovozu nebo prodeji výrobku, který on sám nebo na něm

právně nebo ekonomicky závislá osoba uvedli řádně na trh v jiném členském státě nebo výrobek byl na tomto trhu s jeho souhlasem uveden.“ (SbSD 1982, Keurkoop/Nancy Keen Gifts). Tento princip byl později rozšířen i na území Evropského hospodářského prostoru, tj. kromě Evropské unie ještě na Island, Norsko a Lichtenštejnsko.

1.3 Doba ochrany

Společným rysem práv k duševnímu vlastnictví, zejména jsou-li založena na registračním principu, mají určitou omezenou dobu platnosti, po jejím uplynutí buď zanikají, nebo musí být obnovena. Délka doby ochrany je vyznačena v každém předpise upravujícím dané právo k duševnímu vlastnictví.

Výjimku tvoří ochrana označení původu a zeměpisného označení, která nezaniká, a know how, jehož ochrana zaniká poté, když se stalo všeobecně známým.

1.4 Licence

Licence je oprávnění příjemce licence užívat daný nehmotný statek/duševní vlastnictví, aniž by zaniklo vlastnické právo vlastníka/majitele daného práva. Poskytuje se zpravidla smlouvou, a to pro určité území a zpravidla za úplatu.

Podle právního základu se licence dělí na

- a) smluvní, jež jsou udělovány smlouvou (buď samostatnou nebo v rámci jiného smluvního typu); v českém právu jsou licenční smlouvy upraveny v § 508 a n. ObchZ pro průmyslová práva, pro autorská práva pak v autorském zákonu;
- b) zákonné;
- c) nucené, jež uděluje po určité době nevyužívání daného práva k duševnímu vlastnictví jeho vlastníkem (majitelem) bez ospravedlnitelného důvodu příslušný orgán tomu zájemci, který má o jeho využívání zájem.

Podle rozsahu licenčního oprávnění se licence dělí na

- a) výlučné (exkluzivní), v nichž se poskytovatel licence zavazuje příjemci, že pro dané území neudělí licenci žádné další osobě, a případně že ani on sám na tomto teritoriu nebude právo k duševnímu vlastnictví využívat;
- b) nevýlučné – jimiž příjemci licence vzniká právo na užívání daného práva k duševnímu vlastnictví, ale jeho majitel může licenci pro stejné území poskytnout i dalším osobám a samozřejmě také dané právo k duševnímu vlastnictví využívat sám.

1.5 Převod práva k duševnímu vlastnictví

Od licenčních smluv je třeba důsledně odlišovat převod práv k duševnímu vlastnictví, kdy se zásadně mění vlastnický vztah a právo k duševnímu vlastnictví nabývá nový vlastník. Při poskytnutí licence se původní vlastnický vztah nemění. Nicméně poskytnutí výlučné licence může mít z ekonomického hlediska velmi blízko k převodu daného průmyslového práva..

1.6 Zastřené omezování obchodu

Tento pojem, použitý v čl. 30 SES, zahrnuje nejrůznější státní opatření, která se týkají zejména předpisů různých

technických nebo technologických postupů, jejichž důsledné uplatnění na zboží vyrobené v jiném státě jinými postupy, rezultující v zákazu jeho dovozu a prodeje, je skrytým omezením obchodu, zaměřeným na ochranu a zvýhodňování domácích výrobců vůči zahraničním. Příkladem je rozsudek ve věci Cassis de Dijon (SbSD 1979), týkající se zákazu dovozu likéru do SRN s nižším obsahem alkoholu než stanovily německé předpisy, v němž ESD vyslovil zásadu, že takový zákaz „představuje obchodní překážku neslučitelnou s čl. 30 SES.“ Jestliže tedy zboží bylo řádně vyrobeno a uvedeno do oběhu v jednom členském státě, nemůže být jeho dovoz do jiného členského státu zakázán jen proto, že jeho předpisy kladou na domácí výrobce jiné požadavky.

2. Práva k duševnímu vlastnictví, jejich povaha a třídění

Pro lepší přehlednost se budeme v dalším zabývat nejprve právy k duševnímu vlastnictví z obecného pohledu, včetně jejich povahy a třídění, dále pak základními pojmy jednotlivých těchto práv a v poslední části právním rámcem jejich prosazování.

2.1 Pojem duševního vlastnictví

Pro pojem duševního vlastnictví nemají právní řády jednotnou definici. Pojem sám pronikl do českého právního jazyka z anglického pojmu Intellectual Property; v mezinárodních úmluvách se však vyskytuje především ve vazbě k právům, která jednotlivé druhy duševního vlastnictví poskytují jejich vlastníkům. Česká právní nauka – pokud hledala určitý souborný pojem pro tyto jednotlivé druhy – hovořila zpravidla o nehmotných statcích, na rozdíl od hmotných věcí movitých či nemovitých. Nehmotný statek je svým způsobem neuchopitelný, nemusí být nutně vyjádřen v zhmotnělé podobě, ale jako výtvar lidského myšlení nebo dovednosti nebo specifické vyznačení určitého původu produktu, patří tomu, kdo jej vytvořil, a jeho tvůrce má proto k němu právo, které může uplatnit nebo prosadit vůči každému, kdo do něj neoprávněně zasahuje. Odtud pak se derivuje pojem práv k nehmotným statkům, která jsou v podstatě synonymem k právům k duševnímu vlastnictví, jak se s ním setkáváme především v úmluvě o obchodněprávních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (úmluva TRIPS), která je součástí široké Úmluvy o zřízení světové obchodní organizace (WTO 1967).

2.2 Povaha práv k duševnímu vlastnictví

Charakteristickým znakem v podstatě každého nehmotného statku na rozdíl od hmotných věcí je skutečnost, že může být užíván kýmkoli (v podstatě neomezeným počtem osob jednajících nezávisle na sobě), kdekoli (jeho užití není podmíněno určitým místem) a kdykoli (užití nezávisí na čase). V tom spočívá jedna z příčin, proč

jsou nehmotné statky obtížně chránitelné a práva příslušející jejich vlastníkům obtížně vymahatelná.

Dalším charakteristickým znakem těchto práv je jejich výlučnost a to zaprvé jejich teritoriální výlučnost. Prakticky všechna s výjimkou autorského práva a práv autorskému právu příbuzných a know-how jsou založena na registračním principu, tzn. že se přihlašují u příslušného státního orgánu a nejsou-li proti takové přihlášce žádné výhrady (a to buď veřejnoprávní nebo ze strany třetích osob), jsou zapsána do příslušného rejstříku vedeného tímto státním orgánem, a případně i osvědčena listinou. Je nasnadě, že státní orgán může právo k takovému nehmotnému statku přiznat pouze pro území, v němž je k takovému postupu oprávněn. Prostřednictvím mezinárodních smluv a jimi konstituovaných orgánů však lze uplatnit i přihlášku daného práva k duševnímu vlastnictví i pro území více států, které jsou členy dané úmluvy, ale opět jde víceméně toliko o získání národní ochrany ve státech, pro něž byla taková přihláška uplatněna. V rámci unifikace některých práv k duševnímu vlastnictví ve společném trhu lze dosáhnout ochrany daného práva k duševnímu vlastnictví s účinky pro oblast Evropského hospodářského prostoru.

Za druhé je to osobní výlučnost. Ze skutečnosti, že nehmotný statek je výtvořem lidského myšlení nebo dovednosti nebo vyznačuje určitý původ produktu, a že má proto svou majetkovou hodnotu, se odvozuje povaha práv, která se k němu váží a přísluší jeho tvůrci v nejširším smyslu toho slova. Práva k duševnímu vlastnictví/nehmotným statkům jsou proto subjektivní majetková práva, tedy práva příslušející určité osobě, fyzické nebo právnické. Jsou to práva, která působí proti všem (erga omnes) a jejich vlastník/majitel může – jak jsme se již zmínili - od všech požadovat, aby do těchto práv žádným způsobem nezasahovali bez jeho svolení. V této fázi, tedy ve fázi již přiznaného práva, je to věc vlastníka/majitele, aby své právo uplatnil a vůči narušovateli prosadil. Pokud dává majitel/vlastník takového práva svolení třetí osobě k jeho výkonu, děje se tak licenční smlouvou (srov. zákon o právu autorském, resp. § 508 a n. ObchZ).

Je nasnadě, že tato teritoriální a osobní výlučnost může tvořit závažnou překážku rozvoji obchodu. Odtud se derivují snahy – jak jsme se již zmínili – na jedné straně umožnit ochranu toho či onoho práva k duševnímu vlastnictví i za hranicemi daného státu, v němž toto právo může být zásadně přihlášeno, na straně druhé vytvořit jakýsi – ne-li přímo jednotný – tedy alespoň značně harmonizovaný katalog obsahu těchto práv a harmonizovaný rozsah poskytované právní ochrany. Proto mají v tomto kontextu velký význam mezinárodní smlouvy, týkající se jednotlivých druhů práv k duševnímu vlastnictví, které toto vše pro své členské státy umožňují a prostřednictvím závazků v těchto smlouvách přijatých vedou i k harmonizované úpravě v národních zákonech.

V poslední době má pro českou národní právní úpravu jednotlivých druhů duševního vlastnictví velký význam jejich komunitární úprava, která do značné míry ovlivnila jejich legislativní ztvárnění a v řadě případů je po přístu-

pu České republiky k Evropské unii na území ČR právem přímo platným.

Poznámka:

Komunitární právo/právo Evropského společenství netvoří ucelený právní řád, upravuje jen některé jeho oblasti. Některé předpisy tohoto práva jsou bez jakéhokoli převodu do národního právního řádu právem na území členských států přímo platným tj. staly se součástí jejich právních řádů. Jiné komunitární předpisy musí být do národního právního řádu převedeny/transformovány, některé akty, zejména rozsudky soudů jsou individuální akty, závazné jen pro jejich adresáty, ale pokud svým významem překračují daný spor, stávají se konstantní judikaturou.

Prameny komunitárního práva upravuje čl. 249 Smlouvy takto:

Právo primární – závazné pro všechny členské státy a také jejich občany– je Smlouva o Evropské Unii.

Právo sekundární tvoří nařízení, směrnice a rozhodnutí/individuální právní akty.

a) nařízení jsou obecně závazná a přímo aplikovatelná jak pro členské státy, tak i ostatní subjekty, které jsou účastníky vztahů, které nařízení upravuje. Proto nařízení nesmějí být převáděna do národních právních řádů, ledaže to nařízení samo připouští nebo předpokládá (např. je-li třeba ustanovit instituci, která bude v daném státě dohlížet na dodržování tohoto nařízení), a zcela výjimečně pro případy, že je nařízení pro přímou aplikaci příliš komplikované.

b) Směrnice je závazná pro členské státy. Aby v daném státě vyvolala právní účinky, musí být promítnuta/transformována do národního obecně závazného předpisu, a to ve lhůtě ve směrnici stanovené. Volba transformačního prostředku je zásadně ponechána na vůli členského státu, podmínkou ovšem je, aby bylo legislativně dosaženo toho výsledku, který směrnice požaduje, a to jak z hlediska formálně právního, tak z hlediska aplikačně praktického. Provádění směrnice v praxi se nazývá implementace.

c) Rozhodnutí jsou individuální právní akty - rozhodnutí Komise a rozhodnutí evropských soudních orgánů. Jsou závazná ve všech jejich částech pro jejich adresáty, jimiž jsou buď členské státy nebo konkrétní fyzické a právnické osoby.

V nejširším smyslu je součástí komunitárního práva judikatura Evropského soudního dvora a Soudu I. stupně, která podává výklad komunitárního práva a jeho pojmů, ať už se tak děje při rozhodování sporů nebo při rozhodování o tzv. předběžné otázce na žádost národního soudu ve sporu před ním vedeném, když soud potřebuje zjistit, jak má své národní právo vyložit a aplikovat z hlediska komunitárního práva.

Nezávaznými právními akty jsou doporučení nebo stanoviska, patří k nim různá informativní sdělení Komise, pravidla, pokyny, informace, kterým se souborně

říká soft law. Komise v těchto dokumentech objasňuje, jak na základě rozhodnutí ESD vykládá různé pojmy, používané v jejich rozhodnutí. I když jsou formálně nezávazné, mají přesto velký praktický význam a těší se značnému respektu.

2.3 Třídění práv k duševnímu vlastnictví

Jsou různá třídění práv k duševnímu vlastnictví, a to v závislosti na tom, z jakého úhlu pohledu na ně nahlížíme. Pokud máme na mysli původ vzniku daného nehmotného statku, pak budeme rozlišovat dvě základní skupiny, a to práva k výkonům tvůrčí činnosti s podskupinou práv k výkonům netvůrčí povahy a práva na označení. Budeme-li na ně nahlížet spíše utilitárně, pak je budeme členit na práva průmyslově využitelná, obchodně využitelná a práva osobnostní, tj. autorské dílo, ačkoliv za současného stavu techniky vznikají u autorských děl v řadě případů prakticky stejné problémy jako u práv průmyslově využitelných.

Všechna tato třídění mají svůj specifický smysl, ale spíše teoretický než z hlediska praktické upotřebitelnosti. Pro naše účely se přidržíme třídění na autorské dílo, práva průmyslově využitelná a práva obchodně využitelná. V této souvislosti se pak s ohledem na předmět tohoto kursu seznámíme se základními pojmy jednotlivých práv k duševnímu vlastnictví, předpokladem jejich existence, předmětem ochrany.

2.3.1 Autorské právo a práva jemu příbuzná

Autorské právo stojí vůči ostatním právům k duševnímu vlastnictví poněkud osamoceně a svébytně. Je to výrazné právo tvůrčí povahy, a to i v těch případech, kdy mluvíme o právech příbuzných právu autorskému, jako jsou např. umělecké výkony, které se také vyznačují osobitostí. Tato skutečnost se projevuje i ve způsobu nakládání s tímto právem, jakmile se v důsledku rozvoje techniky stane záznam takového díla komerčním zbožím. Svěbytnou problematiku také představuje přiřazení počítačových programů k právu autorskému.

Základním předpisem je zákon č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pojem díla

Autorské dílo, které je předmětem autorskopravní ochrany, je v autorském zákonu vymezeno pozitivně i negativně. Dílem je dílo literární a jiné umělecké dílo a dílo vědecké, za splnění tří kumulativních podmínek. Musí mít jedinečnou podobu, být výsledkem tvůrčí činnosti autora a být ztvárněno v objektivně vnímatelné podobě.

Negativní vymezení díla, tedy určení toho, co dílem není, je v zákonu uvedeno pouze demonstrativně (příkladmo). Za dílo nelze pokládat pouhý námět, denní zprávu, údaj, myšlenku, princip, metodu, matematický a obdobný vzorec apod. samy o sobě.

Autorským dílem jsou rovněž počítačové programy a databáze.

Pojem autorství

Z pozitivní definice díla jako tvůrčí činnosti autora vyplývá, že autorem může být toliko fyzická osoba. Proto se také autorské právo řadí mezi tzv. osobnostní práva a i když se jeho výsledek může stát a zpravidla stává předmětem komerční činnosti, náleží svou podstatou do rámce práva občanského, pokud jde o uplatnění nároků z porušení autorských práv. Autorství nelze převést na právnickou osobu, protože ta nemůže být autorem, ale právnická osoba může za určitých okolností k některým dílům vykonávat majetková práva.

Autorský zákon zakotvuje tzv. zákonnou domněnku autorství, tzn. že za autora se pokládá osoba, jejíž jméno bylo uvedeno na díle nebo u díla, pokud je dílo uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeného příslušným kolektivním správcem. To však neznamená, že by autorské právo bylo založeno na principu registračním, takový záznam o dílu a jeho autorovi může sloužit toliko jako důkazní prostředek ve sporu o tom, zda autorství určitého díla přísluší určité fyzické osobě nebo – v případě spoluautorství – několika fyzickým osobám.

Osobnostní a majetková autorská práva

Ke svému dílu má autor jednak práva osobnostní, vyplývající z tvůrčí povahy díla, kterých se autor nemůže vzdát, jednak práva majetková.

Mezi osobnostní práva patří právo autora na autorství a rozhodnutí o tom, zda a jak má být toto autorství uvedeno při zveřejnění díla, právo na rozhodnutí o zveřejnění díla a právo na nedotknutelnost díla.

Právo na nedotknutelnost díla je v zákoně upraveno katalogem jednotlivých oprávnění, která může autor uplatňovat. To se týká především práva udělit souhlas k jakékoli změně díla, a práva dohledu na to, aby dílo nebylo užíváno způsobem difamujícím dílo nebo jeho autora. U literárních děl toto právo zahrnuje i právo na autorskou korekturu.

Majetková práva autorská zahrnují především právo dílo užít, popř. udělit jiné osobě právo licenční smlouvou právo k jeho užití.

Právem dílo užít se rozumí např. právo na rozmnožení díla, právo na pronájem nebo půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla, a zejména právo na provozování díla živě nebo formou přenosu nebo ze záznamu, právo na vysílání díla rozhlasem či televizí a právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla.

Dále majetková práva zahrnují autorovo právo na odměnu, a to včetně práva na dodatečnou odměnu, která autorovi uměleckého přísluší, jestliže originál takového díla, které prodal či daroval určité osobě, je dále prodáván za kupní cenu, která přesahuje 1.500,- Eur, jestliže se tohoto prodeje účastní obchodník s uměním (např. aukční síň, galerie apod.)

Autoři zveřejněných děl, která lze rozmnožovat pro osobní potřebu, mají dále právo na odměnu od výrobců, dovozců nebo příjemců přístrojů na zhotovování roz-

množenin a nenahraných nosičů, a to při dovozu, přijetí nebo prvním prodeji takových přístrojů a nosičů. Kromě toho mají právo i na odměnu od poskytovatelů tiskových rozmnožovacích služeb (copyshopů apod.). Toto právo, právě tak jako právo na odměnu v předchozím případě patří mezi práva povinně kolektivně spravovaná příslušným národním kolektivním správcem.

Licenční smlouva

Autorský zákon upravuje samostatně licenční smlouvy, nepřichází tedy v úvahu jako

v případě průmyslových práv a práv na označení použití obchodního zákoníku.

Licenční smlouvou se autor zavazuje poskytnout třetí osobě právo dílo dohodnutým způsobem užít, a to za odměnu, která musí být ve smlouvě stanovena nebo alespoň určen způsob jejího výpočtu; není-li tomu tak, je smlouva neplatná. Pokud by měla být licence poskytnuta bezplatně, je třeba to ve smlouvě výslovně ujednat.

Licenci lze poskytnout jako výhradní nebo nevýhradní. Má-li být poskytnuta jako výhradní, musí to být ve smlouvě výslovně uvedeno a smlouva nadto musí být písemná. Není-li druh licence ve smlouvě výslovně uveden, platí zákonná domněnka, že licence byla poskytnuta jako nevýhradní.

Příjemce licence je povinen licenci využívat, nevyužívání nebo nedostatečné využívání je důvodem pro odstoupení autora od licenční smlouvy.

Je třeba mít na paměti, že licenční smlouvou se poskytují pouze majetková práva a že ani příjemce licence nesmí v rámci výkonu těchto majetkových práv zasahovat do autorových osobnostních práv. Zákon upravuje zvláště licenční smlouvu nakladatelskou.

Omezení autorských práv

Přes specifickou povahu autorského díla a práv z něho vyplývajících je možné ve dvou případech autorská práva omezit, a to formou tzv. volného užití díla nebo zákonné licence.

Volným užitím díla se rozumí užití díla pro osobní potřebu, takové užití se nepovažuje za užití díla ve smyslu autorského zákona a nevyžaduje souhlas autora. Volným užitím díla však není rozmnožení počítačového programu nebo databáze nebo pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování nebo přenosu.

Pro bezúplatné zákonné licence obsahuje zákon katalog příkladů, mezi něž patří např. citace, úřední a zpravodajské licence, užití díla v rámci občanských nebo náboženských obřadů, knihovnické licence, licence pro sociální zařízení, výstavní licence a některé další.

Doba ochrany

Z povahy osobnostních autorských práv vyplývá, že zanikají smrtí autora. Avšak platí, že ani po jeho smrti si žádná třetí osoba nesmí osobovat autorství k dílu a že při uvedení díla musí být vždy uvedeno autorovo jméno.

Majetková práva autorská trvají za života autora a 70 let po jeho smrti.

Nároky z porušení práv

Na rozdíl od průmyslových práv a práv na označení nejsou nároky, které může autor při porušování svých práv uplatňovat, upraveny zákonem č. 221/2006 Sb., o dodržování práv z průmyslového vlastnictví (ačkoliv příslušná směrnice, na jejímž základě byl tento zákon ztvárněn, obsahuje i úpravu autorských práv), ale tradičně přímo v autorském zákonu.

Katalog možných nároků je však v zásadě stejný, rozšířený zde toliko o nárok na určení autorství. Autor tedy může uplatňovat nároky zdržovací, odstraňovací, na poskytnutí informací, na přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, jakož i nárok na uveřejnění rozsudku.

Práva související s právem autorským

Příbuznost těchto práv s právem autorským je dána skutečností, že jsou zčásti rovněž osobní tvůrčí povahy – to je v případě práv výkonných umělců k jejich uměleckému výkonu, zčásti pak s ním souvisejí, pokud je tento umělecký výkon zhmotněn v objektivně vnímatelné podobě např. formou zvukového nebo zvukově obrazového záznamu.

Mezi tato práva, která jsou častěji než samotné autorské právo předmětem sporů, protože při nich dochází k častému porušení zejména majetkových práv, patří zejména právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu, právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k vysílání. I tato práva patří do kategorie nehmotných statků bez ohledu na to, že jsou pro praktické užití nakonec zhmotněna na příslušném nosiči takového záznamu.

Doba ochrany majetkových práv výkonných umělců se stanoví na 50 let od vytvoření výkonu, resp. od zveřejnění záznamu takového výkonu. Majetková práva výkonného umělce jsou, stejně jako práva autora, nepřevoditelná.

Pro výrobce zvukového záznamu platí zákonná licence pro vysílání rozhlasem nebo televizí a na rozdíl od autorských práv mohou být jeho práva předmětem převodu. Právo výrobce zvukového záznamu je chráněno 50 let od pořízení záznamu, resp. od jeho vydání, popř. sdělení (např. prostřednictvím internetu).

Naproti tomu podle zákona nemá výrobce zvukově obrazového záznamu povinnost úplatně zákonně licenci pro vysílání rozhlasem nebo televizí; licence v tomto případě vzniká smlouvou. Právo výrobce zvukově obrazového záznamu se stanoví na 50 let od pořízení, popř. od zveřejnění záznamu.

Právo rozhlasového a televizního vysílatele zahrnuje právo na záznam vysílání a jeho rozmnožování a rozšiřování takových rozmnoženin a na sdělování vysílání veřejnosti. Také toto právo trvá 50 let, a to od prvního vysílání.

Autorská a autorskému právu příbuzná práva a princip volného pohybu zboží

Práva na rozšiřování těchto nehmotných statků jsou předmětem obchodní činnosti, a v tomto okamžiku se

dostávají do zorného pole principu volného pohybu zboží, protože jde o práva umísťovat takové rozmnoženiny na trhu, pronajímat jejich provozování apod. Jednotnost společného trhu je i v této oblasti zabezpečena institutem vyčerpání práv. Vyčerpává se zásadně pouze právo na rozšiřování hmotných rozmnoženin, tzn., že pokud je konkrétní rozmnoženina autorského díla oprávněně zhotovena a prodána (či darována) na území kteréhokoli členského státu EU nebo EHP, může být tato rozmnoženina dále prodávána (či darována) bez souhlasu autora, a to v kterémkoli členském státě EU nebo EHP (tzv. komunitární vyčerpání práva). Výlučné majetkové právo autora na rozšiřování této konkrétní rozmnoženiny se vyčerpalo prvním převodem vlastnického práva k této rozmnoženině. Jiná majetková práva však zůstávají nedotčena. Pokud by někdo chtěl takovou rozmnoženinu pronajímat, půjčovat, vysílat apod., může tak činit jedině se souhlasem nositele práv. Obdobně, dojde-li k pronájmu rozmnoženiny či originálu autorského díla, jakýkoli další pronájem je možný opět jen se souhlasem nositele práv.

2.3.2 Práva průmyslově využitelná

Do této skupiny řadíme především práva, která jsou stejně jako právo autorské tvůrčí povahy, nicméně mají bezprostřední vztah k oblasti techniky. Patří sem patenty, užitné vzory, průmyslové vzory, topografie polovodičových výrobků a know how.

2.3.2.1 Patenty

Základním národním předpisem je zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

Patentem rozumíme osvědčení o určitém řešení z oblasti techniky, které musí splňovat náležitosti stanovené zákonem. Zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích takové nové řešení nazývá vynálezem, kdežto zákon o užitných vzorech pojem vynálezu neužívá. Mezi patentem a užitným vzorem je ostatně rozdíl toliko v tvůrčí úrovni, která je u patentu vyšší než u užitných vzorů, a proto je také patentová ochrana obtížněji dosažitelná. Patentová ochrana je založena na principu registračním, rozdíl je opět v tom, že udělení patentu předchází úplný průzkum přihlášky patentu, kdežto u užitných vzorů se provádí toliko průzkum formální.

Na území České republiky mají podle současné úpravy účinky dva druhy patentů: zaprvé národní patenty, udělované Úřadem průmyslového vlastnictví, za druhé tzv. evropské patenty, udělované Evropským patentovým úřadem na základě Úmluvy o udělování evropských patentů, tyto ovšem za předpokladu, že došlo k jejich řádné validaci podle § 35 patentového zákona. Tzn. že majitel evropského patentu předložil Úřadu nejprve překlad patentové přihlášky a zaplatil správní poplatek za její zpřístupnění ve Věstníku Úřadu a po udělení evropského patentu překlad patentového spisu a zaplatil správní poplatek za zveřejnění ve Věstníku, to vše do 3 měsíců od udělení evropského patentu. Tuto lhůtu nelze prominout.

Pojem vynálezu

Předmětem ochrany je vynález, který se osvědčuje patentem. Aby takové osvědčení bylo uděleno, musí být splněny kumulativně čtyři podmínky: musí jít o technické řešení, které je nové, je výsledkem vynálezecké činnosti a je průmyslově využitelné.

Naproti tomu nelze udělit patent na zákonem specificky stanovené jiné výtvořiny duševní činnosti, jako jsou určité metody pro výkon duševní činnosti, hraní her, počítačové programy nebo matematické metody, ledaže jsou součástí technického řešení, na něž patent podle výše zmíněných podmínek udělit lze. Patentovatelné nejsou rovněž estetické výtvořiny. To ovšem za předpokladu, že se přihláška týká pouze těchto činností, jako součást vynálezu se však mohou stát i součástí patentu.

Podmínky udělení ochrany

Z definice vynálezu se podávají základní náležitosti, které musí být splněny, aby byl k vynálezu udělen patent.

Řešení musí být výsledkem vynálezecké činnosti; tak je tomu tehdy, když z hlediska odborníka nevyplývá zjevně ze stavu techniky. Musí však být již v přihlášce patentu popsáno tak jasně a úplně, aby je odborník mohl realizovat.

Řešení musí být nové a musí splnit kritérium tzv. vynálezecké výše. K tomu účelu se provádí úplný průzkum patentové přihlášky, aby bylo zjištěno, že dané řešení není součástí stavu techniky. Novost se posuzuje celosvětově.

Dále musí být řešení z oblasti techniky, tzn. že k vyřešení určitého problému se používá technických prostředků, nikoli že se řešení musí týkat výhradně technického problému.

Poslední podmínkou je, že vynález musí být průmyslově využitelný.

Účinky patentu/rozsah ochrany

Patent může být udělen toliko původci vynálezu, který k němu má právo. Toto právo je převoditelné na další osoby s tím následkem, že k němu jeho autor ztrácí veškerá práva, do nichž vstupuje nový nabyvatel. Častěji však bývá patent předmětem licenčních smluv.

Majitel patentu má právo sám vynález využívat, patent převést, nebo poskytnout souhlas s využitím vynálezu třetím osobám licenční smlouvou. K účinnosti licenční smlouvy je třeba jejího zápisu do patentového rejstříku.

Práva majitele patentu na ochranu jsou omezena jako i u dalších průmyslových práv tzv. vyčerpáním práv, tzn. že majitel patentu nemůže zabránit paralelním dovozům patentového zboží z jiného členského státu EHP, jestliže je v tomto státu sám nebo třetí osoba s jeho souhlasem uvedli na trh. Přitom nezáleží na tom, zda ve všech členských státech ES existuje stejná patentová ochrana. ESD v tomto směru nad rámec komunitárního vyčerpání uvedl, že se majitel patentu nemůže bránit proti paralelním dovozům ani z těch států, v nichž neexistuje žádná patentová ochrana, když je v této vývozní zemi sám uvedl na trh (SbSD 1981 Merck/Stephar).

Naproti tomu se může majitel patentu bránit paralel-

ním dovozům výrobku, který „pochází z členského státu, v němž není patentovatelný, jestliže v něm byl předmětný výrobek vyráběn bez jeho souhlasu“ (SbSD 1971, Centrafarm/Sterling Drug).

Majitel patentu má však nejen právo, ale i povinnost patent využívat, přímo či nepřímo. Pokud tak nečiní, může Úřad udělit tzv. nucenou licenci tomu, kdo o využití patentu má zájem. Udělení nucené licence nezbavuje majitele patentu práva na příslušné licenční poplatky. O nucené licenci nemůže Úřad dříve, než uplynula tzv. karenční lhůta, tzn. doba, v níž se majitel patentu rozhoduje o tom, zda bude sám vynález využívat nebo jej převede nebo postoupí jeho využití licenční smlouvou třetí osobě. Tato doba činí čtyři roky.

Doba ochrany

Činí u patentů 20 let ode dne podání přihlášky.

Právní prostředky ochrany

Proti neoprávněnému využívání patentu třetími osobami má jeho majitel řadu nároků, které uplatňuje u příslušného soudu. Jsou to nároky zdržovací a odstraňovací, jejichž katalog je obsažen v zákonu č. 221/2006 Sb., právo na náhradu škody, na vydání bezdůvodného obohacení, a na uveřejnění rozsudku.

2.3.2.2 Užitné vzory

Základním národním předpisem je zákon o užitných vzorech č. 478/1992 ve znění pozdějších předpisů

Pojem užitného vzoru

Užitným vzorem, který se někdy označuje jako tzv. malý patent, se rozumí technické řešení, které je nové, přesahuje rámec pouhé technické dovednosti a je průmyslově využitelné.

Od patentu se odlišuje tím, že pro patent je zapotřebí výsledku vynálezecké činnosti, kdežto u užitného vzoru postačí překročení rámce technické dovednosti. Stejně jako patenty je založeno na registračním principu.

Negativní definice užitného vzoru, tedy co se nepočítá za užitný vzor, je opět shodná s negativní definicí patentu.

Jinak jsou v podstatě všechna ustanovení shodná s předpisy o patentech, zejména pokud jde o práva majitele užitného vzoru, i pokud jde o právní prostředky ochrany.

2.3.2.3 Průmyslové vzory

Základním právním předpisem je zákon č. 207/2000 Sb., harmonizovaný se směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 98/71 ES, Nařízení č. 6/2002 ES.

Pojem průmyslového vzoru

Průmyslovým vzorem (někdy též označovaným jako vkusový vzor) se rozumí vzhled výrobku nebo jeho části, která spočívá zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálu výrobku.

Průmyslovým vzorem není technické nebo konstrukční řešení výrobku, způsob nebo postup jeho výroby, vnitřní mechanismus výrobku, architektonické řešení

budovy apod. Výrobkem se rozumí průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět včetně součástí, obal, úprava, grafický symbol a topografický znak. Netýká se počítačových programů.

Účinky a rozsah ochrany průmyslového vzoru

Podobně jako patent musí i průmyslový vzor splňovat požadavek novosti. Pokud jde o součástku výrobku, bude splňovat předpoklady průmyslového vzoru, bude-li viditelná jako celek.

Novost je dána, jestliže před podáním přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti nebyl veřejnosti zpřístupněn shodný průmyslový vzor nebo vzor lišící se jen v nepodstatných detailech. Rozhodujícím je hledisko spotřebitelské veřejnosti, jestliže u ní vzor vyvolává dojem výrazně se odlišující od dojmu jiných vzorů.

Zpřístupněním veřejnosti se rozumí jakékoli zveřejnění, např. formou výstavy, užíváním v obchodním styku, které není omezeno jen na odborné kruhy apod.

Vlastník zapsaného průmyslového vzoru má výlučné právo užívat průmyslový vzor, udělovat souhlas s jeho užíváním třetím osobám licenční smlouvou, popř. jej na třetí osoby převést. Je oprávněn bránit každému v užívání vzoru bez jeho souhlasu. Užíváním se rozumějí výroba nabízení, uvedení na trh, vývoz, dovoz, nebo užívání výrobku, v němž je průmyslový vzor ztělesněn, popř. jeho skladování.

Doba ochrany činí pět let ode dne podání přihlášky.

Omezení práv k průmyslovému vzoru

I právo k průmyslovému vzoru se vyčerpává, jakmile je výrobce nebo třetí osoba s jeho souhlasem uvedou na národní trh, resp. na trh Společenství.

Kromě toho je vlastník zapsaného průmyslového vzoru omezen právem předchozího uživatele, jestliže se prokáže, že tato osoba přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti začala průmyslový vzor užívat na území České republiky a tento byl vytvořen nezávisle na zapsaném průmyslovém vzoru.

Právní prostředky ochrany

Pro uplatnění nároků z porušení práv k průmyslovému vzoru platí právní prostředky upravené zákonem č. 221/2006 Sb. Jsou to obvyklé nároky na zdržení se a odstranění závadného stavu se specifikací možných prostředků uvedených ve zmíněném zákonu, nároky na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení.

Právní úprava v EU

Pro společný trh je možné podat přihlášku průmyslového vzoru s platností pro EHP na základě nařízení č. 6/2001 ES u Úřadu pro vnitřní trh v Alicante, kde jsou průmyslové vzory po vyřízení přihlášky patřičně registrovány.

Obdobně jako v případě práva předchozího uživatele jsou v rámci Společenství chráněny i průmyslové vzory neregistrované, které byly zveřejněny, vystaveny, užívány nebo jinak zpřístupněny veřejnosti způsobem, kterým se

průmyslový vzor mohl rozumně stát známým v příslušných obchodních kruzích. Doba ochrany tu v tomto případě činí tři roky ode dne, kdy byl předmětný průmyslový vzor poprvé zpřístupněn v rámci Společenství.

2.3.2.4 Topografie polovodičových výrobků

Základním národním právním předpisem je zákon č. 529/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon vznikl jako jeden z prvních harmonizovaných předpisů s právem ES, když na půdě Společenství vznikla potřeba připojit se k iniciativě USA, které zákonem z r. 1984 o ochraně polovodičových čipů daly popud k celosvětové úpravě ochrany topografií polovodičových výrobků.

Pojem topografie polovodičových výrobků

Topografie polovodičových výrobků je série zakotvených nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení trojrozměrného uspořádání vrstev různých materiálů, z nichž se polovodičový výrobek skládá.

Podmínky ochrany

Předmětem ochrany je konstrukční schéma polovodičového výrobku, ochrana se vztahuje na vnější uspořádání topografie polovodičového výrobku nebo jeho části.

Topografie musí být výsledkem tvůrčí činnosti původce, tzn. že musí být nová v tom smyslu, že zvolené konstrukční uspořádání není běžné. Nevyžaduje se novost ve smyslu patentového zákona, jak o něm byla výše řeč.

Účinky a rozsah ochrany

Právo na ochranu přísluší původci nebo jeho právnímu nástupci. Protože však tyto výrobky zpravidla vznikají na základě zadání formou smluvního vztahu mezi tvůrcem a zadavatelem, má v těchto případech právo na ochranu topografie polovodičového výrobku tento zadavatel. Právo může být předmětem převodu nebo poskytnuté licence.

Právo na ochranu mohou uplatnit občané České republiky nebo osoby, které mají na území ČR bydliště nebo sídlo. Jiné osoby mohou podávat přihlášky topografie polovodičových výrobků na základě reciprocity.

Právo na ochranu je založeno na principu registračním, uplatňuje se na základě přihlášky u Úřadu průmyslového vlastnictví.

Bez souhlasu vlastníka/majitele práva nelze topografie polovodičových výrobků reprodukovat, vyrábět, zhotovovat jejich zobrazení pro výrobní účely a komerčně je využívat.

Právní prostředky ochrany

Nároky, které může majitel/vlastník chráněného práva uplatnit z důvodů porušení jeho výlučných práv, jsou upraveny zákonem č. 221/2006 Sb. (viz dále).

2.3.2.5 Know How

Know how je zvláštní průmyslové právo, které není založeno na registračním principu a má velmi blízko k obchodnímu tajemství. Jestliže obchodní tajemství je pojem širší, pro-

tože zahrnuje vše, co si podnikatel chrání včetně přehledu o své klientele a marketingových praktikách, je know how omezeno na tajemství výrobní nebo technické povahy.

Pojem know how

Know how bylo definováno v čl. 1 nařízení č. 772/2004 ES o transferu technologií jako „soubor nepatentovaných praktických znalostí, které jsou získány zkušenostmi a pokusy a které jsou tajné, to znamená, že nejsou všeobecně známy a nejsou snadno přístupné, jsou podstatné, to znamená, že jsou důležité pro výrobu smluvních výrobků, a které jsou identifikované, to znamená, že jsou dostatečně srozumitelným způsobem popsány, takže lze prověřit, zda splňují kritéria tajnosti a podstatnosti“.

Protože jde o průmyslové právo, může být poskytnuto třetím osobám na základě licenčních smluv (srov. § 508 a n.ObchZ), popř. může být předmětem převodu. Licenční smlouvy musí v tomto případě být rovněž v souladu s příslušným soutěžním předpisem, např. č. 772/2004 ES o transferu technologií, které je přímo platné nejen pro vztahy s tzv. komunitárním dosahem, tj. týkajícím se obchodu mezi členskými státy, resp. trhu Společenství, popř. jeho podstatné části, ale ve smyslu § 4 odst. 1 zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů i pro čistě vnitrostátní vztahy.

Právní ochrana know how

Know how požívá ochrany do té doby, než se stane všeobecně známým a dostupným. Protože nemá samostatnou úpravu ve speciálním zákonu, lze se porušení know how bránit toliko právními prostředky používanými v souvislosti s obchodním tajemstvím podle § 17, popř. § 51 ObchZ, jestliže obchodní tajemství bylo porušeno v souvislosti s hospodářskou soutěží. V obou případech může majitel tohoto práva žalobou uplatnit své nároky zdržovací a odstraňovací, ale hlavně nároky na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

2.3.3 Práva obchodně využitelná/práva na označení

Do této skupiny řadíme práva k obchodnímu jménu/firma, popř. k jinému označení, práva k ochranné známce a značce a právo k označení původu, resp. zeměpisnému označení původu.

2.3.3.1 Obchodní jméno/firma

Pojem firmy

Firmou (někdy také obchodní firmou nebo podle starší terminologie obchodním jménem) se rozumí podle § 8 ObchZ název, pod kterým podnikatel je zapsán v obchodním rejstříku a činí své právní úkony. Firma může být tvořena pouze slovy, nemůže jí být např. vyobrazení, jako je tomu u ochranné známky. Naopak se ale název firmy může stát ochrannou známkou, vyhovuje-li náležitostem ochranné známky a je-li zapsán v příslušné evidenci/rejstříku. Firma není totožná ani s podnikem, ani s osobou. Je však samostatně chráněným nehmotným statkem, a jde-li o všeobecně známou firmu s dobrou pověstí, má jako taková značnou účetní hodnotu.

Firmu fyzické osoby tvoří vždy její jméno a příjmení, může však obsahovat dodatky, odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání.

Firmou právnické osoby včetně obchodních společností a družstev, které vznikají zápisem do obchodního rejstříku, je zvolený název, který může být osobním jménem podnikatele právě tak jako názvem fantazijním, a který je zapsán v obchodním rejstříku. Povinnou součástí firmy právnických osob je dodatek, vyznačující jejich právní formu (např. akc. spol., a.s., s.s r.o. někdy také zkráceně s.r.o.)

Firmou není název provozovny (např. hostinec U zeleného stromu), v níž provozuje fyzická osoba/podnikatel nezapsaný v obchodním rejstříku svou podnikatelskou činnost. Takové označení není firmou, to však neznamená, že nemusí na jedné straně respektovat příslušné právní předpisy a zejména nesmí porušovat dobré mravy soutěže, na druhé straně že je zbaveno jakékoli právní ochrany.

Předpisy § 8 – 12 ObchZ se však vztahují toliko na firmu podnikatelů zapsaných v obchodním rejstříku, nikoli na jiná nefiremní označení, např. názvy provozoven.

Náležitosti firmy

Pro firmu stanoví obchodní zákoník určité náležitosti:

V § 10 zákaz zaměnitelnosti - Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě. Protože nelze vyloučit, že u firem složených ze jména a příjmení podnikatele mohou ve stejném místě působit dvě stejnojmenné osoby, je v takovém případě k zamezení zaměnitelnosti firmu doplnit vhodným dodatkem, který jednotlivé podnikatele dostatečně odlišuje. Toho je zapotřebí zejména tehdy, jestliže jsou podnikatelsky činní ve stejném nebo nějak souvisejícím oboru.. To platí i pro právnické osoby, u nichž nestačí k individualizaci různost povinných dodatků vyznačujících jejich různou právní formu.

V § 11 zákaz klamavosti – zákon nevyžaduje, aby se změnou podnikatelského subjektu se také za všech okolností změnila firma. Firma, zejména zavedená firma, je nehmotný statek s mnohdy značnou finanční hodnotou a proto bude mít nový nabyvatel zájem na zachování firmy. Aby se zamezilo klamání klientely, musí při změně vlastníka firma obsahovat patřičný dodatek, samozřejmostí je souhlas předchozího vlastníka nebo dědiců.

Firma je svázána s podnikem, je sice nehmotným statkem, ale není samostatně převoditelná. Zákon výslovně zakazuje převod firmy bez současného převodu podniku, ale umožňuje spojení firmy toliko s částí převáděného podniku za podmínky, že zbývající část bude provozována pod jinou firmou.

Právní ochrana firmy

Právní ochrana firmy je dvojí:

a) Především je firma chráněna sama o sobě (§ 12 ObchZ). Právo na ochranu náleží každému, kdo byl dotčen neoprávněným užíváním firmy jinou osobou. Aktivně legitimován je především podnikatel, ale mohou to být

i jiné osoby, např. dědicové, kteří nedali souhlas novému nabyvateli podniku k používání firmy.

Nároky, které může oprávněný uživatel/majitel firmy uplatňovat, jsou nároky zdržovací a odstraňovací, nárok na vydání případného bezdůvodného obohacení, popř. náhrady škody. Úspěšný žalobce může (není zde dán právní nárok) kromě toho požadovat uveřejnění rozsudku na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl.

b) Kromě toho je firma chráněna také předpisy proti nekalé soutěži, jmenovitě podle § 47 ObchZ o vyvolání nebezpečí záměny s označením, které po právu užívá již jiný podnikatel. Jde o případy shody názvů, které nejsou přímým zásahem do firemního práva, ale přesto mohou vyvolat nebezpečí záměny mezi firmou podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku a označením, které pro své soutěžní účely použil jiný soutěžitel.

c) Zmíněné ustanovení § 47 ObchZ poskytuje ochranu i označením, které nejsou firmou, jak uvedeno výše, ale např. toliko označením provozovny. Nároky, které lze uplatnit z titulu nekalé soutěže, jsou stejné jako v případě ochrany firmy, tj. nároky zdržovací odstraňovací, na vydání bezdůvodného obohacení, na náhradu škody a na případné uveřejnění rozsudku.

2.3.3.2 Ochranná známka

Základním národním předpisem je zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů pro českou ochrannou známku. Pro komunitární ochrannou známku je to nařízení č. 40/1994 ES, harmonizačním předpisem je směrnice č. 89/104 EHS.

Pojem ochranné známky

Ochranná známka je značka, kterou výrobce popř. prodávající označuje zboží, které vyrobil (tzv. tovární značky) nebo prodává (tzv. obchodní značky), aby tím na jedné straně osvědčil jeho pravost a na druhé straně odlišil své výrobky od podobných výrobků jiných podniků. Ochrannými známkami lze se stejným záměrem označovat i služby.

Aby značka byla ochrannou známkou v pravém smyslu tohoto slova, musí splňovat určité zákonné náležitosti.

V pozitivním vymezení je ochrannou známkou každé označení schopné grafického znázornění, zejména slova včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal – pokud jsou tato označení způsobilá odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. To je ryze české specifikum ve vztahu k vymezením pojmu ochranných známek v jiných právních řádech, resp. v nařízení č. 40/94 ES, o komunitární ochranné známce, které váží ochrannou známku k podniku. Tato odlišnost je důsledkem sporu o to, zda pojem podniku v objektivním smyslu tak, jak je vymezen v § 5 ObchZ, je zásadní překážkou tomu, aby byl pojem podnik použit také v jeho významu jako subjektu. Převážil názor, že definice v obchodním zákoníku, ač výslovně určena pro účely obchodního zákoníku, takovou překážkou je, což donutilo českou legislativu k řadě krkolomných formulací, někdy – jako v tomto případě se závažnými právními důsledky. Širší obsah pojmu „osoba“

oproti podniku totiž umožňuje přihlásit známku k ochraně každému, tedy nikoli jen přímému výrobcí či obchodníku nebo poskytovateli služeb, což poskytuje příležitost k přihlašování spekulativních ochranných známek.

Negativní vymezení ochranné známky, tedy určení toho, co známkou nemůže být, se podává toliko z taxativního vymezení důvodů pro zápisnou nezpůsobilost označení jako ochranné známky.

Rovněž známkoprávní ochrana je založena na principu registračním, mimoto však také na principu priority. Ochrannou známkou požívající ochrany podle českého známkového práva je proto zaprvé známka, která je zapsána v příslušném rejstříku, za druhé tzv. starší ochranná známka. Na území ČR jsou chráněny

1. národní ochranné známky, tedy známky přihlášené u Úřadu průmyslového vlastnictví a zapsané v jím vedeném rejstříku;

2. mezinárodní ochranné známky, tedy známky zapsané podle Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních a obchodních známek s účinky pro ČR;

3. komunitární ochranné známky/ochranné známky Společenství, zapsané podle Nařízení č. 40/94 ES u Úřadu pro harmonizaci vnitřního trhu.

Aniž by byly registrovány s účinky pro ČR, požívají ochrany na území ČR všeobecně známé ochranné známky, a to podle čl. 6bis Pařížské ujednání. Ochrana je postavena na získání všeobecné známosti (v dřívější terminologii proslulosti známky).

Legální definice tzv. starších ochranných známek je postavena na principu priority.

Specifické pojmy z oblasti ochranných známek

Dále uvedené pojmy se sice primárně vztahují k ochranným známkám, nicméně jsou použitelné i při uplatnění práva soutěžitelem pro vyvolání nebezpečí záměny podle § 47 ObchZ

a) Rozlišovací způsobilost

Rozlišovací způsobilost neboli distinktivita je vlastnost ochranné známky, která se projevuje jednak ve vztahu k výrobkům/službám a přispívá k jejich individualizaci, pokud jde o jejich původ, jednak ve vztahu k jiným ochranným známkám, nakolik jsou nebo nejsou si vzájemně podobné. Distinktivnost označení se proto vždy zkoumá případ od případu, a to z několika hledisek, vizuálního (nakolik jsou si podobné nebo shodné v některých prvcích), z hlediska fonetického a významového, z hlediska dominantních prvků a ostatních prvků, nakolik vykazují rozlišovací schopnost apod., a jak působí daná známka jako celek. Rozhodující pro rozlišovací způsobilost ochranné známky je hledisko průměrného spotřebitele s průměrnou pamětí a průměrnými znalostmi, zda u něj známka vyvolá dojem určité identity se zbožím, k němuž se vztahuje a s výrobcem tohoto zboží.

I označení, které samo o sobě není distinktivní, může v důsledku dlouhodobého užívání překonat překážku nedostatku formální rozlišovací způsobilosti, jestliže

bude prokázáno, že u spotřebitelů, popř. zákaznických kruhů ve vztahu k určitému výrobku nebo službě je s nimi předmětná ochranná známka bezpečně spojována.

b) Klamavost

Ochranná známka nesmí být klamavá, tzn. nesmí uvádět veřejnost v omyl, zejména o původu jí označeného zboží, ať jde o původ geografický nebo původ od určitého výrobce nebo poskytovatele služby. Znak klamavosti doznal v poslední době značného interpretačního rozšíření, takže jednak zahrnuje nejružnější údaje týkající se i vlastností výrobku nebo služby, jednak i možnost zaměnitelnosti s jinými výrobky, výrobci a jejich ochrannými známkami.

c) Zaměnitelnost

Základní funkcí ochranné známky je zaručit spotřebiteli/zákazníku totožnost původu výrobku nebo služby tím, že mu pomůže jej odlišit od jiných podobných výrobků nebo služeb, které mají jiný původ. Proto by známky měly vykazovat dostatečnou míru rozlišovací způsobilosti. Přitom je ovšem třeba brát v úvahu nejen toliko formální znaky či prvky, ale všechny faktory, zejména povědomí o známce na trhu a podobnost mezi známkou/značkou a výrobkem nebo službou. Zaměnitelnost se zkoumá ze stejných hledisek jako rozlišovací způsobilost.

d) Zápisná způsobilost

Ne každé grafické znázornění je tzv. zápisně způsobilé, tedy vyhovující tomu aby bylo zapsáno jako ochranná známka do příslušného rejstříku.. Český zákon kromě definice ochranné známky nevymezuje výslovně, jaká známka splňuje předpoklady pro zápis do rejstříku. Vymezuje však taxativně, co se rozumí tzv. zápisnou nezpůsobilostí, což se někdy v literatuře označuje jako negativní vymezení ochranné známky. Ochrannou známkou v tomto smyslu nemohou být zejména známky, které postrádají rozlišovací způsobilost, které jsou klamavé (a to i z hlediska označení zeměpisného původu), dále známky které jsou založeny na všeobecných údajích používaných v obchodě nebo jsou tvořeny výlučně tvarem výrobku, jemuž spíše přísluší ochrana jako průmyslovému vzoru, známky, které jsou v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy, známky, které obsahují znaky či erby či náboženské symboly, jestliže jejich užití je předmětem veřejného zájmu, které jsou v rozporu s jinými právními předpisy nebo závazky z mezinárodních smluv, a nejnověji pak známky, jejichž přihláška nebyla zjevně podána v dobré víře.

e) Vyčerpání práv

Institut vyčerpání práv (viz výše) byl do českého známkového práva zaveden v souvislosti s rozšířením českého trhu na společný trh. Souvisí s právem vlastníka/majitele ochranné známky zakázat všem třetím osobám, které nemají jeho souhlas, aby užívaly předmětnou ochrannou známku pro zboží nebo služby, které jsou totožné s těmi, pro které byla známka zapsána. Toto zakazovací právo se však nevztahuje na případy, kdy byl výrobek označený touto ochrannou známkou uveden na trh jím

samým nebo třetími osobami s jeho souhlasem. Toto vyčerpání práv se vztahuje nejen na trh České republiky (tzv. národní vyčerpání), ale i na trh Společenství, resp. států, které tvoří tzv. Evropský hospodářský prostor (tzv. komunitární vyčerpání).

Tento institut má zvláštní význam v souvislosti s tzv. paralelními dovozy, tj. dovozy zboží do státu, na němž byl výrobek označený touto ochrannou známkou uveden na trh výrobcem nebo třetí osobou s jeho souhlasem, a do téhož státu třetí osoby dovezou tento výrobek, aniž by k tomu dal výrobce souhlas. Podle komunitární judikatury se nemůže výrobce proti takovým dovozům na území Společenství účinně bránit, jestliže jeho zboží bylo náležitě uvedeno na trh v jednom členském státě; navíc nesmí ani národní legislativa upravit své známkové právo a v jeho rámci institut vyčerpání tak, aby tato úprava vedla k omezení nebo umělému rozdělení společného trhu.

Odlišný přístup však platí v České republice (a ostatně i ve Společenství) pro paralelní dovozy z třetích zemí, které nejsou členskými státy EU resp. EHP. Je třeba mít na zřeteli, že právo umístit zboží s ochrannou známkou na určitý trh se vyčerpává jednorázově; ohledně dalších dovozů z jiných zemí nastupuje silnější právo vlastníka ochranné známky, který se může proti nim účinně bránit na území, v němž své právo vyčerpal.

f) Přebalení

Zvláštní pozornosti zasluhuje rovněž tzv. „ přebalení“, tj. prodávání značkových výrobků (zpravidla léčiv) v jiných obalech, než ve kterých je výrobce umístil na trh. Vlastník ochranné známky má právo bránit prodeji přebaleného zboží, pokud přebalení může ovlivnit stav léčiv nebo ohrozit pověst ochranné známky (ESD: C -427, 429, 436/93 Bristol-Myers-Squibb). Vlastník ochranné známky však nemůže bránit paralelnímu dovozu, jsou-li kumulativně splněny následující podmínky: uplatnění práv k ochranné známce by přispělo k umělému rozdělení společného trhu a paralelní dovozce přebalil zboží z legitimního důvodu, např. proto, aby vyhověl národním předpisům o balení léčiv, není ohrožen stav výrobku ani pověst ochranné známky a paralelní dovozce upozornil výrobce na svůj úmysl přebalit zboží. Pokud úprava obalu ponechá viditelnou ochrannou známku z původního obalu, nemůže majitel ochranné známky vůči takovému obalu nic namítat (ESD: 1/81 Pfizer).

Účinky ochranné známky/rozsah ochrany

Vlastník (podle dřívější terminologie majitel) ochranné známky má výlučné právo užívat svou ochrannou známku v souvislosti s výrobky, pro které je zapsána, a je oprávněn bránit se proti třetím osobám, které bez jeho souhlasu užívají v obchodním styku označení shodné nebo podobné pro shodné nebo podobné výrobky nebo služby. Podobnost výrobků nebo služeb se nevyžaduje u ochranných známek požívajících v České republice dobrého jména, jestliže by užití takového podobného označení nepoctivě těžilo z rozlišovací způsobilosti ochranné známky nebo jí bylo na újmu.

Výjimka z tohoto ustanovení však platí pro držitele

tzv. nezapsaného označení, jestliže právo k němu vzniklo před podáním přihlášky ochranné známky a užívání tohoto označení je v souladu s právním řádem.

Vlastník ochranné známky také není oprávněn zakázat její užívání na výrobcích, které byly jím samým nebo s jeho souhlasem uvedeny na trh v České republice nebo na společném trhu, protože tím došlo k vyčerpání jeho práv.

Souhlas s užíváním ochranné známky se uděluje licenční smlouvou podle § 508 a násl. ObchZ.

Na druhé straně má vlastník ochranné známky také povinnost ji užívat. Neužívání ochranné známky může vést k jejímu zrušení Úřadem průmyslového vlastnictví na návrh třetí osoby.

Právní prostředky ochrany

Proti porušení práv z ochranné známky se vlastník ochranné známky může podle zák.č. 221/2006 Sb. bránit u soudu žalobou, v níž kromě zdržovacích a odstraňovacích nároků může žádat i náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučnění.

Kromě toho však může požadovat i stažení, popř. zničení výrobků, jejichž označení porušuje práva z ochranné známky a další opatření, jak uvidíme dále v odvislosti se zákonem o vymáhání práv k duševnímu vlastnictví.

Pokud jde o ochranné známky, které byly zapsány v rozporu s § 4 nebo 6 známkového zákona, tzn. že bylo zapsáno označení, které nemůže být ochrannou známkou nebo bylo zapsáno označení, které je shodné se starší ochrannou známkou, požívající práva priority, může být taková ochranná známka na návrh třetí osoby nebo i z vlastního podnětu Úřadu prohlášena za neplatnou. Na takovou známku se hledí, jako kdyby nebyla nikdy zapsána.

Poznámka

Nařízení č. 40/94 ES – ochranná známka Společenství komunitární ochranná známka

Po vstupu České republiky do Evropské unie je možné také přihlásit ochrannou známku u Úřadu pro vnitřní trh v Alicante s účinky pro celé Společenství. Česká známkoprávní úprava je v zásadě shodná s tímto nařízením.

V nařízení však bylo zapotřebí zásadně upravit koexistenci komunitární ochranné známky s národními známkami. Nařízení tuto otázku vyřešilo tak, že existence starší národní ochranné známky je relativní překážkou zápisu komunitární známky. Rizika, která jsou s tím pro přihlašovatele spojena, jsou zmírněna možností převodu přihlášky do národního přihlašovacího řízení, nebo do přihlašovacího řízení mezinárodní ochranné známky podle Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních značek.

2.3.3.3 Označení původu a zeměpisné označení

V České republice patřilo i před vydáním nařízení č. 2081/92 ES označení původu do rámce průmyslových práv a bylo upraveno zákonem č. 159/1973 Sb. v návaznosti na Lisabonskou dohodu na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu, podle jejíhož čl. 2 se označením původu má na mysli „zeměpisný název země, oblasti nebo místa sloužící k označení, odkud pochází výrobek,

jeho jakost nebo znaky jsou dány výlučně nebo podstatně zeměpisným prostředím, čítaje v to činitele původní a činitele lidské.“ Zmíněný zákon z r. 1973 se však obsahoval toliko k označení původu bez zvláštního zřetele k zeměpisnému označení země, odkud výrobek pochází. Zákonná úprava není příliš zdařilá, protože se český zákonodárce snažil zachovat dřívější výstižnou definici označení původu a zároveň z harmonizačních důvodů vtělit do zákona i definici vyplývající ze zmíněného komunitárního předpisu.

Současně platným zákonem je zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení. Předpisem ES je Nařízení č. 2081/92 ES.

Pojem označení původu a zeměpisného označení původu

Současně platná právní úprava zahrnuje dva pojmy, přičemž:

Označení původu je název oblasti, určitého místa nebo země, odkud pochází zboží jím označené, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, zopakování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území. Za označení původu zemědělských výrobků nebo potravin se pokládají i tradiční zeměpisná nebo nezeměpisná poznačení pro zboží pocházející z vymezeného území, jestliže splňují všechny předpoklady ve výše uvedeném smyslu.

Zeměpisné označení původu je název území používaný k označení zboží, pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu nebo pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, jestliže výroba nebo zpracování nebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

Obojí označení se zakládá na registračním principu, ochrana vzniká dnem zápisu do rejstříku vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví. O zápis mohou požádat jak české fyzické nebo právnické osoby/sdružení výrobců, tak i zahraniční subjekty, a to na základě reciprocity. Česká fyzická osoba může o zápis požádat toliko tehdy, jestliže v době podání přihlášky jako jediná vyrábí, zpracovává nebo připravuje předmětné zboží na vymezeném území.

Podmínky ochrany

Zapsané označení původu nebo zeměpisného označení může užívat každý, kdo splňuje pro dané zboží podmínky podle tohoto zákona, i když není formálně zapsán v rejstříku.

Na rozdíl od ostatních průmyslových práv zápis označení původu nebo zeměpisného označení původu není výlučným právem individuálních výrobců. Vzhledem k tomu nelze také na označení původu poskytovat licenci.

Účinky zápisu/ rozsah ochrany

Zapsaná označení jsou chráněna proti jakémukoli zneužití, napodobení nebo připomenutí srovnáním druhu

výrobku, proti všem nepravdivým nebo klamavým údajům o zeměpisném původu a vlastnostech zboží a proti jakémukoli jednání vedoucímu ke klamání o původu.

Právní prostředky ochrany

Proti porušení práva na označení původu, resp. zeměpisného označení se lze u příslušného soudu domáhat vůči každému zákazu používání takového označení na srovnatelném zboží, jestliže nesplňuje podmínky tohoto zákona. Rozsah uplatňovaných nároků vyplývá ze zákona č. 221/2006 Sb.

Mezinárodní a nadnárodní ochrana označení původu

O mezinárodní zápis označení původu mohou požádat i zájemci z členských států Lisabonské úmluvy na ochranu označení původu a jeho mezinárodním zápisu, k nimž patří i Česká republika. Takto zapsané označení je chráněno ve všech členských státech Úmluvy.

V rámci Evropské unie je na základě nařízení č. 2081/92 možné požádat o zápis zeměpisného označení původu, ale toliko pro zemědělské výrobky a potraviny, nařízení se nevztahuje na vína a lihoviny. Nařízení výslovně stanoví, že zapsaná označení nemohou zdruhovět.

3. Prosazování práv k duševnímu vlastnictví

V úvodu bylo řečeno, že pojmem prosazování práv k duševnímu vlastnictví rozumíme jednak vymáhání daného práva jeho vlastníkem/majitelem u příslušného orgánu, jednak povinnost státu vytvořit patřičný legislativní rámec a soustavu orgánů vybavených příslušnými kompetencemi.

Z praktického hlediska se budeme těmito otázkami zabývat na pozadí komunitární legislativy, protože odtud se odvíjí snaha o překonání teritoriální výlučnosti práv k duševnímu vlastnictví pomocí harmonizace hmotného práva s komunitárními předpisy naznačit směry dalšího vývoje v této oblasti. K tomuto účelu byla nejnověji vydána směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48 ES, o dodržování práv k duševnímu vlastnictví, která byla zapracována do českého právního řádu zákonem č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv k duševnímu vlastnictví.

Prosazování práv k duševnímu vlastnictví, resp. jejich ochrana je nejen zájmem soukromým, ale i zájmem veřejným, jež zajišťuje stát prostřednictvím správních orgánů.

Práva k duševnímu vlastnictví – jak již bylo řečeno – patří do oblasti soukromých práv, jsou to majetková práva. S výjimkou autorských práv právu k know-how jsou založena na registračním principu, tzn. že jsou jejich vlastníku/majiteli přiznána autoritativním rozhodnutím státního orgánu. Z těchto dvou skutečností se odvíjí také patřičná právní ochrana.

Na jedné straně jde o to, aby nebylo přiznáno určité průmyslové právo osobě, k němuž již má toto právo jiná osoba. To je předmět správního řízení u Úřadu průmyslo-

vého vlastnictví zejména v procesu přihlašovacího řízení jednotlivých práv k duševnímu vlastnictví, v jehož rámci mohou dotčené osoby uplatnit připomínky a námítky proti zápisu daného předmětu duševního vlastnictví, a pokud již bylo takové právo zapsáno, mohou se domáhat výmazu takového práva. Toto správní řízení u Úřadu průmyslového vlastnictví se však netýká práva k know-how.

Na straně druhé z povahy práv k duševnímu vlastnictví jakožto majetkových práv vyplývá nárok jejich vlastníků/majitelů na jejich ochranu a povinnost státu svými orgány tuto ochranu zajistit po stránce legislativní a procesní.

3.1 Soukromoprávní ochrana práv k duševnímu vlastnictví

Právní rámec pro tuto ochranu zabezpečuje cit. zákon č. 221/2006 Sb., ale toliko pro oblast průmyslových práv, tedy práv průmyslově a obchodně využitelných, nikoli pro oblast práva autorského. Kromě tohoto zákona existují ještě další předpisy k ochraně práv z duševního vlastnictví, zejména pak předpisy proti nekalé soutěži (v ČR § 41 a násl. ObchZ).

Cit. zákon tedy spíše upřesňuje a doplňuje předpisy, které již v české legislativě existují na ochranu práv k duševnímu vlastnictví. Jeho smysl a význam spočívá především v tom, že sumarizuje právní prostředky k vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a určuje

- a) osobu aktivně legitimovanou, tj. osobu, která je oprávněná vymáhat předmětné právo,
- b) upravuje její právo na informace,
- c) vymezuje nároky, které tato osoba může uplatňovat,
- d) určuje soud, u něhož může oprávněná osoba své nároky uplatnit.

Ad a)

Osobou aktivně legitimovanou je především majitel/vlastník předmětného práva k průmyslovému vlastnictví, které mu bylo přiznáno státním rozhodnutím podle příslušného zákona, např. majitel patentu, užitého či průmyslového vzoru.

Osoba, která dané průmyslové právo využívá na základě licence, je z tohoto důvodu osobou přímo aktivně legitimovanou k hájení práv z napadeného průmyslového práva toliko tehdy, jestliže jedná se souhlasem vlastníka/majitele práva. Pak ovšem vystupuje jako zmocněnec na základě plné moci. Stejná úprava vyplývá i z § 514 ObchZ o licenčních smlouvách.

Nabyvatel licence však se může stát osobou přímo aktivně legitimovanou k vymáhání daného průmyslového práva a jednat tedy bez zmocnění, jestliže majitel/vlastník daného práva do jednoho měsíce od obdržení zprávy od příjemce licence o porušení nebo ohrožení poskytnutého práva sám nezhájí řízení.

Ad b)

Úprava práva na informace je zároveň úpravou pasivní legitimace; toto ustanovení poskytuje vlastníku/majiteli práva k průmyslovému vlastnictví domáhat se zjištění

osoby, která může, resp. má být z porušení daného práva žalována. Porušení práva z průmyslového vlastnictví se totiž zpravidla zjistí teprve po uvedení zboží, které porušuje některé právo z průmyslového vlastnictví na trh, a není to obvykle bezprostřední prodejce, který toto právo porušil. Vlastník/majitel porušeného práva je podle tohoto ustanovení oprávněn požadovat na tom, kdo zboží uvedl na trh, informaci o tom, od koho pochází zboží nebo služba, jejichž prostřednictvím je porušováno dané právo z průmyslového vlastnictví. Významné je, že se může této informace domáhat i soudně a to v rámci řízení o porušení práva, pokud není poskytnuta dobrovolně a v přiměřené lhůtě. Nicméně je toto soudní určení povinnosti poskytnout informaci omezeno hlediskem přiměřenosti ve vztahu k ohroženému nebo porušenému právu.

Ad c)

Nároky, které může vlastník/majitel průmyslového práva uplatnit u soudu, jsou obvyklé nároky zdržovací a odstraňovací, nárok na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení, a na uveřejnění rozsudku, jak o tom již byla řeč v souvislosti s jednotlivými zákony upravujícími konkrétní práva z duševního vlastnictví.

Nový zákon však přesněji specifikuje, co se může rozumět pod „odstraněním závadného stavu“, jak odstraňovací nároky zpravidla formulují české předpisy. Jsou to

1. stažení závadných výrobků z trhu,
2. trvalé odstranění nebo zničení závadných výrobků
3. stažení, trvalé odstranění nebo zničení materiálů, nástrojů a zařízení, které sloužily při činnostech, jimiž bylo porušováno dané průmyslové právo.

Soud zničení nenařídí, lze-li porušení práva dosáhnout jinak a zničení by bylo nepřiměřené tomuto porušení..

Tyto nároky může postižený uplatňovat nejen proti rušitelům, ale i proti osobám, jehož prostředky či služby třetí osoby využívají k porušení práv.

Ad d)

Problematika práv k duševnímu vlastnictví je velmi specifická a vyžaduje značnou míru odborných znalostí. Proto by ji měl projednávat také na ni specializovaný soud, aby se vyloučilo příliš rozdílné posuzování jednotlivých případů a zabezpečila se jednotnost judikatury.

Proto je zvláště upravena příslušnost soudu ve věcech průmyslového vlastnictví, která je v prvním stupni soustředěna u Městského soudu v Praze, a to jak pro spory z národních práv k duševnímu vlastnictví, tak pro spory z komunitárních ochranných známek a z průmyslových vzorů Společenství.

Kromě toho je Městský soud v Praze přezkumným orgánem pro správní rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví v řízení o správních žalobách podle soudního řádu správního (zák.č. 150/2002 Sb.)

Tento zákon však není jediný, na jehož základě lze uplatnit nároky z porušení nebo ohrožení práv z duševního vlastnictví. Ochrany se lze domáhat – jak bude uvedeno dále – také ve sporech z nekalé soutěže, což v praxi bývá velmi časté, protože porušování práv k duševnímu vlastnic-

tví je zpravidla součástí nepatřičného soutěžního jednání. Spory z nekalé soutěže však rozhodují Krajské soudy jako soudy prvního stupně. K vyřešení možného kompetenčního konfliktu bude třeba vyčkat rozhodovací praxe, nesporné však je, že – pokud nebudou ve hře zároveň otázky nekalé soutěže, prosté vymáhání práv z duševního vlastnictví bude příslušet toliko Městskému soudu v Praze.

Ochrana proti nekalé soutěži

Do rámce právního instrumentaria vymáhání práv k duševnímu vlastnictví náleží také ochrana proti nekalé soutěži. Zpravidla se totiž do těchto práv zasahuje se soutěžním záměrem a tu je pak aplikace soutěžních předpisů zcela na místě, ba dokonce se v některých případech překrývá se specifickou ochranou jednotlivých druhů průmyslových práv. Tak je tomu zejména v případě klamavého označování zboží a služeb podle § 46 ObchZ a zejména v případě vyvolání nebezpečí záměny podle § 47 ObchZ, v případě porušení know-how, jak již bylo řečeno, přichází v úvahu toliko tato ochrana.

Aby bylo možné uplatnit tento způsob ochrany, musí být porušení daného průmyslového práva vyvoláno jednáním v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a způsobilé přivodit újmu soutěžitelům nebo spotřebitelům. Tyto požadavky, specifikované v generální klauzuli § 44 ObchZ musí být splněny kumulativně a to ve všech případech. Jestliže určité jednání zdánlivě odpovídá některé zvláštní skutkové podstatě nekalé soutěže, ale nejsou zároveň splněny všechny tři znaky generální klauzule, pak se nelze domáhat ochrany proti nekalé soutěži.

Nekalosoutěžní jednání jsou civilní delikty, koncipované jako delikty ohrožovací, to znamená, že z daného nenáležitého jednání ještě konkrétní škoda či újma nemusela nastat, ale že toliko hrozí.

Klamavým označováním zboží a služeb se podle § 46 ObchZ rozumí „každé označení, které je způsobitelné vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služby pocházejí z určitého státu, určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce anebo že vykazují zvláštní charakteristické znaky nebo zvláštní jakost“, přičemž není rozhodné, zda se tak stalo „přímo nebo nepřímo“. Zároveň se v témže ustanovení praví, že jím nejsou dotčena práva a povinnosti ze zapsaného označení původu výrobků, ochranných známek, a chráněných odrůd rostlin a plemen zvířat, chráněná zvláštními zákony. Je tomu tak proto, že ochrana proti klamavému označování zboží a služeb je v tomto ohledu mnohem širší než to stanoví tyto zvláštní zákony. K naplnění klamavosti tu postačí i nepřímý náznak, že zboží pochází z určité oblasti, pro kterou je charakteristická zvláštní kvalita daného výrobku (např. francouzské názvy pro parfémy, italské názvy pro módní výrobky a vermuty, vyobrazení zvláště typické krajiny apod.)

Vyvoláním nebezpečí záměny podle § 47 ObchZ je jednak užití názvu osoby nebo zvláštního označení podniku, po právu užívaného jiným soutěžitelem, nebo užití zvláštních označení podniku či zvláštní úpravy výrobků nebo výkonů, popř. napodobení cizích výrobků nebo vý-

konů, ledaže by šlo o napodobení v prvcích, které jsou funkčně, technicky nebo esteticky předurčeny a napodobitel učinil veškerá opatření, která lze od něj požadovat, aby nebezpečí záměny omezil nebo vyloučil, to vše za předpokladu, že tato jednání jsou způsobilá vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky a výkony jiného soutěžitele.

Z těchto dvou skutkových podstat je patrné, že jejich prostřednictvím lze rovněž uplatnit nároky vyplývající z porušení práv k průmyslovému vlastnictví a práv na označení, tyto nároky jsou obsahově zcela shodné s těmi, které lze uplatnit v řízení o porušení průmyslových práv podle výše uvedeného zákona č. 221/2006 Sb. Soudy také využívají řady pojmů, objasněných v některých zákonech, např. pojmu zaměnitelnosti, klamavosti při posuzování jednotlivých jednání spadajících pod uvedené skutkové podstaty.

Použitelné právo

Pokud jde o spory s mezinárodním prvkem, je třeba rozhodnout o použitelném hmotném právu. V tomto směru z teritoriálních účinků přiznaných práv k duševnímu vlastnictví vyplývá, že rozhodným právem, podle kterého se bude daná věc posuzovat, je české právo, jestliže dovolaný soud je věcně příslušný; pokud jde o procesní předpisy, pak zásadně české procesní právo (srov. zák.č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním).

3.2 Veřejnoprávní ochrana

Úloha orgánů veřejné správy vyplývá z veřejného zájmu na tom, aby právní předpisy v oblasti práv k duševnímu vlastnictví byly dodržovány. Činí tak vydáváním správních aktů, zejména když jde o konstituování práva k duševnímu vlastnictví.

To je úlohou Úřadu průmyslového vlastnictví, z jehož rozhodnutí o přiznání práva k duševnímu vlastnictví přihlašovatel se tento přihlašovatel stává majitelem/vlastníkem daného práva a získává tak právní titul k jeho ochraně.

V podstatě tu jde o dva problémové okruhy, jednak aby přihlašované právo k duševnímu vlastnictví splňovalo všechny formální znaky zákonem vyžadované, jednak aby toto právo nebylo přiznáno osobě, která nesplňuje předpoklady pro jeho přiznání.

K zajištění prvního zabezpečují příslušné zákony formální průzkum přihlášeného práva, k zajištění druhého slouží publikace přihlášky, proti níž mohou třetí osoby vznést námitky a zabezpečit svá (údajná) práva již v tomto stadiu. Následně pak Úřad může zrušit již přiznané právo k duševnímu vlastnictví za podmínek a předpokladů stanovených v příslušném zákonu.

Použitá literatura:

Dausa a kol.: Příručka hospodářského práva, ASPI, . 2002
Munková, Svoboda, Kindl: Soutěžní právo, C.H.Beck, 2006
Munková: Právo proti nekalé soutěži, komentář, C.H.Beck, 2004
Horáček a kol.: Zákon o ochranných známkách, Zákon o ochraně označení původu a zeměpisného označení C,H,Beck, 2005
Telec, I.: Autorský zákon, komentář, C.H.Beck,
Šámal,Púry,Rizman: Trestní zákon, Komentář, C.H.Beck, 2004

Úřad však není kompetentním místem pro rozhodování o nárocích z porušeného práva k duševnímu vlastnictví při jeho faktickém užívání v obchodních vztazích.

Do faktického oběhu zboží porušujícího některé právo z duševního vlastnictví však mohou zasáhnout svými sankčními opatřeními zejména celní orgány, do jejichž pravomoci patří zajišťování dotčených výrobků, jakož i rozhodnutí o pokutách a propadnutí nebo zabránění výrobku porušujícího práva k duševnímu vlastnictví. Obdobné kompetence k zajištění zboží, porušujícího práva k duševnímu vlastnictví, mají i orgány České obchodní inspekce.

Všechna rozhodnutí vydaná ve správních řízeních mohou být předmětem jednak námitkového řízení, jednak soudního přezkumu ve správním řízení soudním podle zák.č. 150/2002 Sb.

Trestněprávní ochrana

Při závažném porušení práv z duševního vlastnictví se lze domáhat patřičné ochrany i cestou trestního práva.

Trestní zákon obsahuje v oddílu čtvrtém druhé hlavy v § 149 -152 skutkové podstaty trestných činů jednání nekalé soutěže (§ 149), porušování práv k ochranné známce a chráněnému označení původu (§ 150), porušování průmyslových práv (§ 151), a konečně porušování autorského práva, souvisejících práv a práv k databázi (§ 152).

Je třeba mít na zřeteli, že k tomu, aby bylo možno využít tohoto způsobu ochrany, je zapotřebí, aby vytýkané jednání bylo nejen porušením daného práva k duševnímu vlastnictví, ale aby bylo zároveň trestným činem. Náležitosti trestného činu jsou upraveny v § 3, který stanoví, že trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jeho znaky jsou upraveny v jednotlivých skutkových podstatách, a navíc čin, který vyžaduje úmyslné zavinění, ledaže zákon výslovně stanoví, že postačí zavinění z nedbalosti. Žádné z uvedených ustanovení však takovou výhradu neobsahuje, tzn. že ve všech případech jde o úmyslné zavinění.

Zmínit se je třeba zvláště o úpravě skutkové podstaty porušení autorských práv a práv příbuzných a práv k databázím, které počítá se zvýšenou trestní sazbou až na 5 let odnětí svobody, jestliže pachatel svým jednáním získal značný prospěch nebo se takového činu dopustil ve značném rozsahu.

Příloha:

Přehled předpisů vztahujících se k právům z duševního vlastnictví (převzít z Metodiky I)

II. Prof. Ing. Ladislav Jakl, CSc.*

Právní úprava prosazování práv z duševního vlastnictví

* Autor přednáší na Vysoké škole veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze a na Vysoké škole ekonomické v Praze, je soudním znalcem pro obor průmyslového vlastnictví, rozhodcem Arbitráž-

ního a mediačního centra Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě a je zapsán v seznamu patentových a známkových zástupců v ČR a EU v Mnichově a Alicante.

Obsah

1. Úvod	25
2. Práva z duševního vlastnictví	26
2.1 Vznik autorsko právní ochrany	26
2.2 Vznik průmyslově právní ochrany	26
2.2.1 Přihlašování průmyslového vlastnictví jeho k právní ochraně	27
3. Porušování práv z duševního vlastnictví	29
3.1 Porušování autorských práv	29
3.2 Porušování práv z průmyslového vlastnictví	29
4. Uplatňování práv z duševního vlastnictví	30
4.1 Mimosoudní možnosti uplatnění práv z duševního vlastnictví	30
4.2 Nabídka k uzavření licenční smlouvy a smlouvy o převodu práva	32
4.3 Zástava práv z průmyslového vlastnictví	32
5. Uplatnění práv z duševního vlastnictví soudní cestou	33
5.1 Předběžné opatření	34
5.2 Směrnice č.2004/48/ES o vymáhání práv z duševního vlastnictví	34
5.2.1 Zákon o uplatňování práv z průmyslového vlastnictví	35
5.2.1.1 Osoby oprávněné vymáhat práva z duševního vlastnictví	35
5.2.1.2. Právo na informace	35
5.2.1.3 Opatření k nápravě při porušování práv z duševního vlastnictví	36
5.2.1.4 Stanovení náhrady škody z porušení práv z duševního vlastnictví	36
5.2.1.5 Stanovení výše škody běžnými postupy	37
5.2.1.6 Stanovení působnosti soudů ve sporech k duševnímu vlastnictví	38
6. Sankce za porušování práv z duševního vlastnictví	38
7. Působnost celních úřadů při prosazování práv z duševního vlastnictví	39
7.1 Prosazování práv z duševního vlastnictví celními úřady	40
7.1.1 Padělky a ostatní zboží porušující práva z duševního vlastnictví	40
7.1.2 Zboží, na které se zákon o opatřeních na hranicích nevztahuje	41
7.1.3 Žádost o zásah celního úřadu k zabránění porušování práv	41
7.1.4 Odhalení pirátského zboží při provádění celního dohledu	42
7.1.5 Rozhodnutí celního úřadu o žádosti o zásah	42
7.1.6 Nakládání se zbožím porušujícím práva z duševního vlastnictví	43
7.1.6.1 Zničení zboží	43
7.1.6.2 Použití zboží k humanitárním účelům	43
7.1.7 Přestupky, správní delikty a sankce	44
7.1.8 Řízení před celními orgány	45
8. Působnost České obchodní inspekce	47
9. Působnost Policie České republiky	49
10. Mediace a arbitráž při uplatňování práv z duševního vlastnictví	49

1. Úvod

Uplatňování práv z duševního vlastnictví vlastnictví, tedy k autorským a souvisejícím právům a práv z průmyslového vlastnictví, tj. k právně chráněným vynálezům, užitným vzorům, průmyslovým vzorům, topografiím polovodičových výrobků, ochranným známkám a označením původu výrobků a zeměpisným označením, se stává v posledních letech důležitou součástí obchodních a jiných podnikatelských aktivit především proto, že dochází ve značném rozsahu k jejich porušování.

Při porušování práv z duševního vlastnictví může docházet k porušování absolutních práv, která jsou jejich vlastníkům či majitelům dána vytvořením autorského díla a udělením průmyslově právní ochrany, tedy udělením patentu na vynález, nebo zápisem do rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví u užitných vzorů, průmyslových vzorů, topografií polovodičových výrobků, ochranných známek a označení původu zboží a zeměpisným označením. K nechráněným předmětům průmyslově právní ochrany pak může dojít k porušování relativních práv v rámci hospodářské soutěže, například při výrobě, provozní nebo obchodní činnosti na základě ustanovení obchodního zákoníku.

Poté, kdy byly vydány a uvedeny v život zákony na ochranu předmětů průmyslového vlastnictví a jiného duševního vlastnictví byla jejich vlastníkům dána výlučná práva k jejich využívání a nakládání s nimi, objevují se opakovaně případy, kdy jsou podnikatelskými subjekty i jednotlivci tato práva porušována anebo naopak případy, kdy jsou podnikatelé i jednotlivci bezdůvodně obviňováni z jejich porušování. Tento příspěvek se proto chce proto blíže zabývat jak aktivními formami uplatňování práv z duševního vlastnictví jejich majiteli, tak pasivními formami obrany těch, kteří byli nařčeni z jejich porušování.

Mezi autorská práva autorský zákon¹ zahrnuje práva autora k jeho dílu (včetně počítačových programů), práva související s právem autorským a právo pořizovatele k jím pořízené databázi. Za práva související s právem autorským se pokládají práva výkonných umělců k jejich uměleckým výkonům, práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, práva rozhlasových nebo televizních vysílatelů k jejich původnímu vysílání, práva zveřejnitelů k dosud nezveřejněným dílům k nimž uplynula doba trvání majetkových práv a práva nakladatelů

na odměny v souvislosti se zhotovení rozmnoženiny jím vydaných děl pro osobní spotřebu.

Mezi průmyslová práva se obvykle zahrnují práva k vynálezům chráněným udělenými patenty a práva k užitným vzorům, k průmyslovým vzorům a topografiím polovodičových výrobků² chráněným jejich zápisem do státního rejstříku u Úřadu průmyslového vlastnictví. Dále mezi ně patří i tak zvaná práva na označení, tj. práva k ochranným známkám, obchodní jméno a práva k označení původu a zeměpisným označením, zapsaná rovněž do uvedeného rejstříku a údaje o provenienci zboží.³ V úvahu přicházejí i práva k novým odrudám rostlin, na které udělilo osvědčení Ministerstvo zemědělství.⁴ Mezi práva k průmyslovému vlastnictví se často řadí vedle zlepšovacích návrhů i nekalá soutěž a výrobní, provozní a jiné zkušenosti označované jako know-how.

Uplatňování práv v oblasti duševního vlastnictví, tedy práv autorských a práv průmyslových nabývá s rozvojem mezinárodní směny zboží a v souvislosti s porušováním těchto práv stále na významu.

Sortiment zboží, kterým se porušují práva k duševnímu vlastnictví, se v posledních letech stále rozšiřuje. Dřívější sortiment padělaného spotřebního zboží, textilu, obuvi a audiovizuálních záznamů se rozšiřuje i na takové oblasti jako jsou padělky léků, elektronika, automobilové součástky, nelegální software a další speciální zboží. Mění se i forma prodeje od primitivních tržnic na velkoobchodní, na kamenné a internetové obchody, obchodní řetězce, hypermarkety. Vznikají další velkosklady padělků a tajné dílny pro jejich výrobu či pro nedovolené označování dovezeného „no name“ zboží cizími hodnotnými ochrannými známkami.

Tyto jevy, které nejsou pro Českou republiku specifické, vyvolaly to, že dne 29. dubna 2004 přijal Evropský parlament a Rada Směrnicí č. 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví, která je motivována nutností odstranění rozdílů v prostředcích k vymáhání práv duševního vlastnictví, které v členských státech Evropské unie stále existují. Tato Směrnice ukládá členským státům Evropské unie uvést v platnost zákony, nařízení a správní předpisy, nezbytné pro dosažení souladu s touto Směrnicí, do 29. dubna 2006 a neprodleně o nich uvědomit Komisi. Přijetí této směrnice bylo motivováno snahou

¹ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

² Topografie polovodičových výrobků byly k pojmu průmyslové vlastnictví přiřazeny v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví -TRIPS (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) uzavřené v rámci Světové obchodní organizace (dřívější GATT).

³ Průmyslové vlastnictví, které je chráněno těmito průmyslovými právy, je užším pojmem pojmu duševní vlastnictví; duševní vlastnictví vedle průmyslového vlastnictví v sobě zahrnuje i práva k literár-

ním, uměleckým a vědeckým dílům, práva k výkonům výkonných umělců, zvukových záznamů a rozhlasovému vysílání, k vědeckým objevům a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti vědecké, literární a umělecké-viz Pařížskou úmluvu na ochranu duševního vlastnictví a Úmluvu o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví.

⁴ Udělování ochrany na rostlinné odrůdy bylo zákonem č. 408/2000 Sb. delegováno přímo na Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský; na Ministerstvu zemědělství a výživy, jako ústředním orgánem státní správy, pak zůstalo jen odvolání proti rozhodnutím tohoto ústavu.

odstraňovat padělatelství, pirátství a porušování práv k duševnímu vlastnictví, které představuje vážnou hrozbu pro národní ekonomiky a vlády členských států. Směrnice sleduje rovněž ochranu duševního vlastnictví, což je důležité nejen pro podporu inovace a tvořivosti, ale také pro rozvoj zaměstnanosti a zvýšení konkurenceschopnosti v jednotlivých členských státech Evropské unie.

Ochrana duševního vlastnictví a prosazování těchto práv by mělo umožnit jejich tvůrcům a vlastníkům získávat oprávněný zisk z předmětu ochrany. Na druhé straně vytváří Směrnice podmínky pro co největší rozšíření děl, myšlenek a nových poznatků.

Česká republika na základě uvedené Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES o vymáhání práv z duševního vlastnictví a na základě mezinárodních smluv, jimiž je vázána, zejména Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), přistoupila v zájmu unifikace právní úpravy a zabránění tříštění našeho právního řádu, k vydání samostatného zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a k novelizaci autorského zákona č. 216/2006 Sb. Ze stejných důvodů bylo přistoupeno v roce 2006 i k novelizaci zákona č. 34/1996 Sb., o ochraně spotřebitele. Byl tak vhodně doplněn legislativní proces, který byl v předchozích letech představován právními úpravami v jednotlivých předpisech na ochranu průmyslového vlastnictví a zákonem č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví.

2. Práva z duševního vlastnictví

Autorskoprávní ochrana a právní ochrana k předmětům průmyslového vlastnictví vznikají zcela rozdílnou cestou. Zatímco autorskoprávní ochrana vzniká automaticky, vytvořením díla a jeho vyjádřením v objektivně vnímatelné formě, o udělení právní ochrany na předměty průmyslového vlastnictví je nutno žádat a tato ochrana vzniká až rozhodnutím o jejím udělení orgánem, který k tomu byl pověřen všeobecně platnou právní normou⁵. Pokud jde o platnost a účinky těchto právních ochran, jsou mezi nimi rozdíly, na které bude dále poukázáno.

2.1 Vznik autorsko právní ochrany

Jak již bylo naznačeno, autorské právo k dílu vzniká okamžikem, kdy je toto dílo vyjádřeno v jakékoliv ob-

jektivně vnímatelné formě. Autorskoprávní ochrana není územně ohraničena, ale je uplatňována ve všech zemích, které se k jejímu dodržování v příslušných mezinárodních smlouvách zavázaly⁶.

Předmětem autorského práva je především **literární a jiné umělecké dílo a dílo vědecké**, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a které je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné formě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.

Za dílo se považuje též **počítačový program**, pokud je původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. Počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární. Na rozdíl od ochrany počítačového programu patentem, **myšlenky a principy**, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, **nejsou podle autorského zákona chráněny**⁷.

Za dílo se považuje i **databáze**, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem. Databázi autorský zákon pokládá za **dílo souborné**. Rovněž tak i fotografie a podobná díla, které jsou původní, jsou chráněny jako díla fotografická⁸.

U počítačových programů, databází a fotografických děl, na rozdíl od díla literárního, uměleckého a vědeckého, **se nevyžaduje, aby šlo o výtvar jedinečný**, tj. neopakovatelný.

Ve většině zemí světa vznik autorskoprávní ochrany **není podmíněn jejím přihlašovaním či registrací**. V některých zemích světa se však autorům děl umožňuje tato dobrovolná registrace za relativně malý poplatek; není jí však podmíněna existence autorského práva. Autorskoprávní ochrana není také ve většině zemí podmíněna uváděním označení ©⁹. Toto označení se v současné době uvádí u většiny literárních děl proto, aby byl uživatel díla výslovně upozorněn na existující autorské právo a nemohl tak v případném sporu o porušení tohoto práva argumentovat tím, že o takovém právu nevěděl.

2.2 Vznik průmyslově právní ochrany

Nejdůležitější otázkou při ochraně průmyslového vlastnictví je získání právní ochrany jeho jednotlivých

⁵ Tímto orgánem bývá zpravidla Úřad průmyslového vlastnictví nebo Patentový a známkový úřad apod.

⁶ Zejména Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, několikrát revidovaná, viz vyhl. č. 133/1980 Sb.

⁷ § 65 autorského zákona. Toto ustanovení odpovídá i Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví TRIPS, podle

nehož autorskoprávní ochrana nechrání myšlenku jako takovou, ale pouze vnější formu jejího vyjádření.

⁸ § 2 autorského zákona.

⁹ S tímto označením se zpravidla setkáváme u knižních vydání děl, kdy se za tímto symbolem uvede příjmení a iničiála jména autora či spoluautorů, popřípadě název vydavatele a rok vydání díla.

předmětů, tj. například vynálezů nebo ochranných známek v zemi, kde chceme tuto ochranu získat. Základnu pro jejich právní ochranu vytvářejí speciální zákony na ochranu průmyslového vlastnictví, které stanovují nejen podmínky a způsob získání jeho právní ochrany, zpravidla prostřednictvím Úřadu průmyslového vlastnictví, ale tyto zákony stanovují i účinky a možnosti prosazování těchto práv.

Prosazování práv ze získané průmyslově právní ochrany je možno realizovat cestou správního řízení před tímto úřadem, ale i před jinými orgány, jako jsou celní orgány, Česká obchodní inspekce a Policie České republiky. Porušování práv z průmyslového vlastnictví je možno řešit i jednáním o poskytnutí licence nebo o převodu tohoto práva. Řadu sporů z práv k průmyslovému vlastnictví je možno řešit přímým jednáním s domnělým porušovatelem, nebo prostřednictvím mediačního, smírního, rozhodčího¹⁰ a arbitrážního řízení. Pokud zklamou tyto prostředky, přichází v úvahu jednání soudní.

2.2.1 Přihlašování průmyslového vlastnictví jeho k právní ochraně

Právní ochrana předmětů průmyslového vlastnictví, tj. například vynálezů, užitných vzorů, průmyslových vzorů, a ochranných známek nevzniká automaticky jejich vytvořením do formy vnímatelné lidskými smysly, jak je tomu v oblasti autorského práva, ale na základě žádosti o udělení právní ochrany podané stanovenému orgánu státu, který o této žádosti v řízení stanoveném zákony na ochranu průmyslového vlastnictví¹¹ rozhodne a toto právo v případě splnění stanovených podmínek udělí. Tímto orgánem je zpravidla Úřad průmyslového vlastnictví, jak je tomu i v České republice.

Pokud jde o řešení na úrovni vynálezů, je možno podat žádost - přihlášku o jejich ochranu formou udělení patentu (není vyloučena i žádost o zápis do rejstříku užitných vzorů). Na vynálezy, které jsou světově nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné se udělují patenty. Patent je právní forma ochrany vynálezu. Za vynálezy se nepovažují zejména objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvary, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, podávání informací a programy počítačů. Tyto posledně uvedené

předměty a činnosti jsou však vyloučeny z patentovatelnosti jen za předpokladu, že se týkají pouze těchto předmětů nebo činností jako takových. Způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování lidského těla nebo zvířecího těla a jejich diagnostické metody se nepovažují za průmyslově využitelné; to se však nevztahuje na výrobky, zejména látky nebo směsi, určené k použití při těchto způsobech ošetřování a při diagnostických metodách. Tyto výrobky jsou patentovatelné.

Patentem nelze chránit vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům. To však nelze vyvodit pouze z toho, že je využití vynálezu zakázáno právním předpisem. Patenty se u nás rovněž neudělují na nové rostlinné odrůdy¹² a plemena zvířat nebo v zásadě biologické způsoby pěstování rostlin či chovu zvířat. To však neplatí pro mikrobiologické způsoby a výrobky těmito způsoby získané.

Dosáhne-li přihlašovatel udělení patentu na vynález, stává se majitelem (vlastníkem) tohoto patentu a na základě patentového zákona mu vzniká absolutní výlučné právo tento vynález využívat, poskytovat souhlas k jeho využívání jiným osobám udělením licence a možnost na tyto třetí osoby patent převést.

Pokud jde užité vzory, jedná se o technická řešení, která jsou světově nová, přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná. Chrání se formou jejich zápisu do rejstříku užitných vzorů u Úřadu průmyslového vlastnictví. Podmínky právní ochrany užitných vzorů jsou analogické jako u ochrany patentové, s tím rozdílem, že se do rejstříku užitných vzorů dají zapisovat i řešení s nižší invenční úrovní, tj. postačuje překročit meze pouhé odborné dovednosti (oproti vynálezecké činnosti u patentové ochrany). Z možnosti ochrany užitným vzorem jsou dosud vyloučeny výrobní a jiné postupy a pracovní činnosti¹⁴. Výluky právní ochrany jsou analogické jako u ochrany patentové s tím, že za technická řešení schopná právní ochrany užitným vzorem se nepovažují v každém případě programy počítačů, pouhé vnější úpravy výrobků, objevy, vědecké a matematické metody, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti a pouhé uvedení informace. Před zápisem užitého vzoru do rejstříku Úřad zkoumá jen ty podmínky zápisné způsobilosti, které nevyžadují provedení rešerše na stav techniky.

¹⁰ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

¹¹ Zákon č. 527/1990 o vynálezech a zlepšovacích návrzích ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění zák. č. 474/2004 Sb., Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, ve znění pozdějších předpisů, Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách (tyto a dále uvedené zákony se rozumí i ve znění pozdějších předpisů)

¹² Rostlinné odrůdy se u nás dají chránit na základě zákona č.

408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin; na nové rostlinné odrůdy uděluje Ministerstvo zemědělství a výživy ČR prostřednictvím Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského šlechtitelská osvědčení; tento ústav je přihlašovací místem pro tyto odrůdy rostlin a provádí rovněž předepsaný průzkum jejich zápisné způsobilosti. Jsou země, např. USA, kde se na rostlinné odrůdy udělují patenty.

¹³ V nově připravovaném patentovém zákonu se počítá i u užitných vzorů s možností ochrany výrobních a jiných postupů a pracovních činností. Taktéž s absolutní výlukou programů pro počítače se neuvažuje, ale jen s výlukou programů jako takových.

Účinky ochrany vyplývající ze zapsaného užitého vzoru jsou stejné jako u vynálezů chráněných patenty, tj. bez souhlasu majitele užitého vzoru nikdo nesmí technické řešení chráněné užitým vzorem při své hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit. Majitel užitého vzoru má rovněž poskytnout souhlas (licenci) k využívání užitého vzoru jiným osobám, nebo na ně užité vzor převést. Rozdíl je v délce doby platnosti. Zatímco u patenty tato doba činí 20 let od podání přihlášky, u užitého vzoru tato doba činí 6 let, s možností její prodloužení o dvakrát 3 roky (proti placení udržovacích poplatků).

Podobný systém získávání právní ochrany u Úřadu průmyslového vlastnictví je u topografií polovodičových výrobků (pro zanedbatelnou frekvenci jejich přihlašování v ČR se tato otázka dále nerozvádí).

Nový vzhled výrobku, který má individuální povahu, se dá chránit jeho zápisem do rejstříku průmyslových vzorů. Průmyslové vzory se rovněž přihlašují k právní ochraně u Úřadu průmyslového vlastnictví. V jedné přihlášce průmyslového vzoru je možno uplatnit více průmyslových vzorů, s výjimkou průmyslových vzorů spočívajících ve zdobení, kdy se takováto hromadná přihláška může týkat jen vzorů, které patří do jedné třídy mezinárodního třídění průmyslových vzorů.

Zápis průmyslového vzoru poskytuje jeho vlastníku rovněž vylučné právo průmyslový vzor užívat, tj. vyrábět jej, nabízet, uvádět na trh dovážet nebo vyvážet jej, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas k užívání jiným osobám, nebo na ně i průmyslový vzor převést. Délka doby ochrany průmyslového vzoru činí 5 let, s možností prodloužení o čtyřikrát dalších 5 let.

Jestliže byl vynález, užité vzor, topografie polovodičového výrobku nebo průmyslový vzor vytvořen jeho původcem v rámci pracovního, členského nebo jiného pracovního vztahu k zaměstnavateli či zadavateli (u průmyslových vzorů), jde o tak zvaný zaměstnanecký vynález či vzor. Právo na právní ochranu v těchto případech přechází z původce na zaměstnavatele, jestliže zaměstnavatel či zadavatel toto své právo uplatní ve lhůtě tří měsíců od doby, kdy jej původce o vytvoření takového řešení vyrozuměl.

Pro podnikatelské aktivity má značný význam přihlašování ochranných známek a označení původu a zeměpisných označení, se žádostí o jejich zápis do rejstříku ochranných známek Úřadu průmyslového vlastnictví.

Do rejstříku ochranných známek je možno zapsat označení, které je schopné grafického znázornění, zejmé-

na tvořené slovy, včetně osobních jmen, barvou, kresbou, písmeny, číslicemi, tvarem výrobku nebo jeho obalem, a to za podmínky, že je způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby.

Zákon o ochranných známkách z možnosti zápisu do rejstříku ochranných známek vylučuje označení, které nespadá do shora uvedeného pojmu ochranné známky a dále pak i označení, které nemá rozlišovací způsobilost, které je tvořeno výlučně označeními nebo údaji, které slouží v obchodě k určení druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty, zeměpisného původu nebo doby výroby výrobků nebo poskytnutí služby nebo k označení jiných jejich vlastností. Dále pak je ze zápisu vylučováno označení, které je tvořeno výlučně označeními nebo údaji, jež se staly obvyklými v běžném jazyce nebo v poctivých obchodních zvyklostech, které je tvořeno výlučně tvarem, který vyplývá z povahy samotného výrobku nebo který je nezbytný pro dosažení technického výsledku anebo který dává výrobku podstatnou užitnou hodnotu. Vyloučeno je i označení, které je v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy, které by mohlo klamat veřejnost, zejména pokud jde o povahu, jakost nebo zeměpisný původ výrobku nebo služby, včetně označení přihlašovaného pro vína či lihoviny, které obsahuje zeměpisné označení, aniž by víno či lihovina měly takovýto zeměpisný původ. Rovněž i označení, které obsahuje označení požívající ochrany podle Pařížské úmluvy¹⁴, označení obsahující jiné znaky, emblémy a erby, jestliže jejich užití je předmětem zvláštního veřejného zájmu, ledaže by příslušný dal souhlas k jeho zápisu, dále i označení obsahující znak vysoké symbolické hodnoty, zejména náboženský symbol. Nakonec je ze zápisu do rejstříku ochranných známek vyloučeno označení, jehož užívání se přiči ustanovení jiného právního předpisu nebo je v rozporu se závazky z mezinárodních smluv. Jako nový důvod pro odepření zápisu označení je, jestliže přihláška ochranné známky nebyla podána v dobré víře.

Úřad průmyslového vlastnictví, pokud po provedeném průzkumu dojde k závěru, že by zápis přihlášeného označení do rejstříku ochranných známek byl v souladu se zákonem, přihlášku zveřejní, aby tak zvané oprávněné osoby, jejichž zájmů by se zápis mohl dotknout, mají možnost ve lhůtě 3 měsíců podat proti zápisu námítky. Pokud námítky nedojdou, nebo jsou shledány bezdůvodnými, dojde k zápisu daného označení do rejstříku ochranných známek.

Zápisem do rejstříku se přihlašovatel stává vlastníkem ochranné známky. Vlastník ochranné známky má vylučné právo označovat své výrobky nebo služby ochrannou známkou, pro které byla zapsána, nebo ji užívat ve spoje-

¹⁴ Článek 6ter Pařížské úmluvy zavazuje členské státy odmítnout nebo zrušit zápis označení obsahujících erby, vlajky a jiné znaky státní svrchovanosti unijních zemí, úředních zkušebních, punčovních a záručních značek u nich zavedených, jakož i každých

napodobení z hlediska heraldického; to se vztahuje i na erby, vlajky a jiné symbolické znaky, zkratky nebo názvy mezinárodních mezivládních organizací, jejichž je jedna nebo více unijních zemí členem.

ní s nimi. Je oprávněn poskytovat na všechny nebo některé výrobky nebo služby pro které byla známka zapsána licence nebo ochrannou známkou na jinou osobu převést. Vlastník ochranné známky je oprávněn spolu s ochrannou známkou symbol ®¹⁵.

Přihlašování označení původu a zeměpisných označení je analogické jako u ochranných známek. O zápis označení původu a zeměpisného označení (dále jen označení původu) může u Úřadu průmyslového vlastnictví požádat sdružení výrobců nebo zpracovatelů, a to pro zboží vyrobené nebo zpracované anebo připravené na území odpovídajícím danému označení původu, jestliže v době podání přihlášky jako jediná toto zboží na daném území produkuje.

Označením původu se rozumí název oblasti, určitého místa nebo země, který se používá k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, zpracování a příprava tohoto zboží probíhá v daném území. Za označení původu pro zemědělské výrobky nebo potraviny jsou pokládána i tradiční zeměpisná nebo nezeměpisná označení pro zboží pocházejícího z vymezeného území. U zemědělských výrobků a potravin, zařazených ve zvláštním seznamu Ministerstva zemědělství a výživy, se musí k žádosti o zápis doložit specifikací, stanovující jeho charakteristické vlastnosti a vymezuující zvláštnosti daného prostředí.

U zeměpisného označení se vyžaduje pouze to, aby kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti zboží bylo možno přičíst tomuto zeměpisnému původu a aby výroba, zpracování anebo příprava probíhala na daném území.

Pokud přihlášené označení původu vyhovuje zákonem stanoveným podmínkám, zapíše jej Úřad průmyslového vlastnictví do rejstříku. Doba ochrany označení původu není časově omezena.

Zapsané označení původu může užívat, zejména umísťovat na zboží každý, kdo vyrábí, zpracovává a připravuje zboží s odpovídající kvalitou či vlastnostmi na označením vymezeném území. Na označení původu tedy nelze poskytovat licenci a nesmí být poskytnuto jako zástava.

3. Porušování práv z duševního vlastnictví

I když se setkáváme s porušováním práv autorských a průmyslových práv současně, existují i v tomto směru u těchto právních ochran určité specifické rozdíly.

3.1 Porušování autorských práv

Ochrana práva autorského je zakotvena v Dílu 5 autorského zákona, ustanoveních § 40 až 44.

K porušování autorských práv dochází ve smyslu § 40 a násl. autorského zákona nejčastěji v případě neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy.

Do práva autorského neoprávněně zasahuje podle autorského zákona také ten, kdo obchází účinné technické prostředky ochrany práv podle autorského zákona a také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení k tomuto účelu. Do práva autorského zasahuje i ten, kdo bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, zejména odstraňuje informaci, která identifikuje dílo, autora nebo jiného nositele práva, nebo informace o způsobech a podmínkách užití díla a jakákoli čísla nebo kódy, které takovou informaci představují.

Do práva autorského neoprávněně zasahuje dále ten, kdo pro své dílo používá názvu nebo vnější úpravy již použitých po právu jiným autorem pro dílo téhož druhu, jestliže by to mohlo vyvolat nebezpečí záměny obou děl, pokud nevyplývá z povahy díla nebo jeho určení jinak.

3.2 Porušování práv z průmyslového vlastnictví

K porušení práv k předmětům průmyslového vlastnictví dojde jestliže je začne využívat osoba nebo osoby, kterým právo k jejich užívání jejich vlastník nebo oprávněná osoba neposkytl, nebo na ně toto právo nepřevedla.

U právně chráněných topografií polovodičových výrobků, tj. těch, které byly zapsány u Úřadu průmyslového vlastnictví do rejstříku, může vedle výroby polovodičového výrobku, ve kterém je chráněná topografie obsažena, dojít k porušování práva i pro tyto topografie specifickými, v zákoně stanovenými způsoby. Jednak jde o reprodukci topografie nebo její samostatně využitelné části a zhotovování zobrazení této topografie pro výrobní účely, jednak může docházet k porušování práva k chráněné topografii jejím obchodním využitím nebo obchodním využitím polovodičového výrobku, který ji obsahuje nebo obsahuje její samostatně využitelnou část.

¹⁵ U zahraničních ochranných známek se často setkáváme i se symbolem TM.

U ochranné známky zapsané v rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví může podle známkového zákona docházet k porušování práv tehdy, jestliže někdo bez souhlasu jejího majitele začne této známky nebo označení s ní zaměnitelného užívat pro stejné nebo podobné výrobky nebo služby, pro které je v rejstříku zapsána, nebo ji užívat ve spojení s těmito výrobky nebo službami. Půjde zejména o umístování ochranné známky na výrobcích nebo jejich obalech, o nabízení či uvádění na trh výrobků touto známkou označených, nebo o jejich skladování za tímto účelem. Za porušování práv se pokládá i dovoz a vývoz výrobků s tímto označením, jeho užití v obchodním jménu, korespondenci či reklamě.

U zapsaného označení původu výrobku a zeměpisných označení může dojít k porušení práv ve smyslu zákona¹⁶ tehdy, jestliže si je začne neoprávněná osoba přisvojovat nebo napodobovat, i když je napodobení provázeno výrazy jako „druh“, „typ“, „způsob“, „imitace“ apod. Porušením práva k zapsanému označení původu je i jakýkoliv lživý nebo klamavý údaj o zeměpisném původu, povaze nebo základních vlastnostech zboží uvedených na vnitřním nebo vnějším obalu, reklamních materiálech nebo dokumentech.

4. Uplatňování práv z duševního vlastnictví

Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasázeno nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, se může domáhat¹⁷ zejména zákazu ohrožení svého práva. Má právo na sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě. Práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila a dále i vůči osobě, která má nebo měla v držení neoprávněně zhotovenou rozmnoženinu či napodobeninu díla za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu nebo osobě která využívá nebo využívala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu, která neoprávněně zasahuje nebo zasahovala do práva autora nebo je neoprávněně ohrožuje nebo ohrožovala. Právo na informace v případě neoprávněného užití díla má autor i vůči osobě, která poskytuje nebo poskytovala za účelem přímého nebo

nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu užívanou při činnostech, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují, anebo která se účastní pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla anebo poskytování služeb, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují.

Došlo-li k zásahu do autorského práva, nebo hrozí zásah do tohoto práva, může se autor domáhat odstranění následků zásahu do práva, zejména žádat stažení neoprávněně zhotovených rozmnoženin či napodobenin díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky z obchodování nebo jiného užití. Dále i stažení z obchodování a zničení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky a zničení nebo odstranění materiálů, nástrojů a zařízení použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla.

V případě neoprávněného zásahu do práv z průmyslového vlastnictví se může ten, jehož právo bylo porušeno, domáhat zejména toho, aby rušení práva bylo zakázáno a aby následky porušení byly odstraněny.

Majitel či vlastník práva k průmyslovému vlastnictví se může bránit a domáhat svých práv jednak mimosoudní cestou a jednak cestou soudní. Specifickým druhem obrany, resp. využitím daného průmyslového práva, je nabídka jeho porušovateli k uzavření licenční smlouvy nebo smlouvy o převodu daného práva.

Práva ze získané průmyslově právní ochrany je možno realizovat cestou soukromoprávní a cestou veřejnoprávní. Soukromoprávní cestou se tato práva uplatňují prostřednictvím soudů. Veřejnoprávní prostředky se při prosazování práv z průmyslového vlastnictví realizují v rámci správního řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví, ale i před jinými orgány, jako jsou celní orgány, Česká obchodní inspekce a Policie České republiky. Porušování práv z průmyslového vlastnictví je možno řešit i jednáním o poskytnutí licence nebo o převodu tohoto práva. Řadu sporů z práv k průmyslovému vlastnictví je možno řešit přímým jednáním s domnělým porušovatelem, nebo prostřednictvím mediačního, smířčíchho, rozhodčího¹⁸ a arbitrážního řízení.

4.1 Mimosoudní možnosti uplatnění práv z duševního vlastnictví

Mezi mimosoudní možnosti uplatnění práv z duševního vlastnictví patří jednak možnost jednání s domnělým porušovatelem těchto práv a jednak možnosti, které dávají platné předpisy.

¹⁶ § 23 zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele

¹⁷ § 40 spotřebitelského zákona

¹⁸ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Pokud jde o jednání majitele s domnělým porušovatelem autorských nebo průmyslových práv, jde především o jeho upozornění na existenci práv k předmětu, který vyrábí nebo k postupu, který používá nebo prodává či jinak s nimi nedovoleně nakládá. V tomto upozornění, nazývaném též jako varovný dopis, které je v každém případě nutno provést písemně (s ohledem na pozdější soudní jednání a případné uplatnění náhrady škody), je potřeba uvést údaje o porušovaném autorském právu, o předmětu průmyslové ochrany, tj. zejména číslo patentu, datum priority a datum jeho udělení a dát porušovateli k dispozici i znění patentových nároků popř. celého popisu vynálezu. Podobně u ochranné známky je účelné porušovateli poskytnout její znění či vyobrazení, číslo jejího zápisu do rejstříku, datum priority a seznam zboží či služeb pro které byla ochranná známka do rejstříku zapsána.

Tato úvodní část jednání majitele práva s domnělým porušovatelem málokdy končí bezprostředně uznáním práva. Obvykle se napadený brání tvrzením, že při svém podnikání autorské právo neporušuje, že používá jiné řešení, které nespadá do rozsahu udělené právní ochrany na vynález, užitný vzor nebo průmyslový vzor, nebo že dané řešení vyvinul sám a má tudíž tak zvané právo předchozího uživatele, popřípadě, že toto řešení užívá na základě stavu techniky, známého před podáním přihlášky, na jejímž základě byl patent nebo vzor zaregistrován.

Pokud jde o to, zda napadený daný vynález či užitný vzor využívá či nikoliv, může se kterýkoliv z účastníků sporu obrátit na Úřad průmyslového vlastnictví a podat žádost o určení¹⁹, zda předmět sporu, resp. rušební předmět, tj. vyráběný výrobek nebo užívaný postup, spadá do rozsahu daného patentu nebo užitého vzoru, jak to uvádí § 67 zákona č. 527/1990Sb. Rozhodnutí Úřadu o žádosti o určení je pro případné soudní řízení jedním z hodnověrných důkazních prostředků²⁰. Toto určení si může provést i samotný soud (zpravidla za pomoci znalce). U průmyslových vzorů si takové určení provádí vždy soud, neboť Úřad již u průmyslových vzorů určovací řízení neprovádí.

Tvrdí-li napadený, že daný vynález, průmyslový vzor nebo užitný vzor začal využívat nezávisle na majiteli práva či jeho předchůdci již před jeho prioritou a majitel nechce toto právo předchozího uživatele uznat, má napadený možnost na něm žádat, aby toto jeho právo podle §17 a §60 zákona č. 527/1990 Sb. a §13 zákona č. 478/1992 Sb. uznal. Pokud tak majitel práva neučiní, má napadený možnost požádat soud, aby v tomto smyslu rozhodl. Soudní řízení o uznání práva předchozího uživatele je velmi komplikované, zejména proto, že domnělý majitel práva předchozího uživatele musí prokázat úpl-

nou nezávislost na původci a majiteli patentu v průběhu nabývání řešení, kterým se toto právo má prokázat.

Pokud se napadený domnělý porušovatel průmyslového práva brání tvrzením, že nevycházel z daného chráněného vynálezu či vzoru, ale z literatury nebo jiného pramene veřejně přístupného před prioritou resp. podáním přihlášky, na jejímž základě došlo k udělení daného průmyslového práva, měl by takové tvrzení majiteli práva prokázat. Pokud se tito dva účastníci sporu nedohodnou, má napadený možnost pokusit se dané průmyslové právo zrušit a podat návrh na zrušení patentu či podat návrh na výmaz průmyslového vzoru nebo užitého vzoru. Podobně by se postupovalo u topografií polovodičových výrobků. Protože zrušení patentu či výmaz užitého nebo průmyslového vzoru působí od samého počátku vzniku práva (ex tunc), má toto zrušení účinek, jakoby právo nebylo nikdy uděleno. Pokud by tedy napadený dosáhl zrušení daného průmyslového práva, odpadl by předmět sporu (s výjimkou žaloby na shora zmíněné nekalosoutěžní jednání, např. pro otrocké napodobení).

U ochranných známek a označení původu nebo zeměpisného označení půjde ze strany majitele ochranné známky nebo zapsaného označení zpravidla o upozornění domnělého porušovatele na to, že označuje nebo dováží či vyvážá zboží s označením, které je zapsáno ve státním rejstříku jako ochranná známka nebo jako zeměpisné označení nebo označení původu zboží.

Majitel ochranné známky má vůči každému, kdo uvádí nebo hodlá uvést na trh výrobky či služby, právo na informaci o původu těchto výrobků či dokladů je prováděcích nebo služeb, na nichž je umístěno označení shodné či zaměnitelné s jeho ochrannou známkou. Svá práva prokáže majitel ochranné známky osvědčením o zápisu ochranné známky, popřípadě výpisem z rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví.

Majitel ochranné známky má dále, podle zákona č. 191/1999 o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů, právo požádat celní úřad, aby nepropustil zboží, které má obchodní charakter, do režimu volného oběhu, jestliže označení zboží porušuje práva z jeho ochranné známky.

Majitel ochranné známky je dále oprávněn požadovat na vydavateli publikace, v níž má být ochranná známka reprodukována, aby uvedl, že jde o ochrannou známku, včetně uvedení čísla zápisu ochranné známky v rejstříku. Tímto opatřením může majitel ochranné známky čelit zdruhovění ochranné známky, tj. aby se jeho ochranná známka nezačala užívat obecně k označení druhu zboží

¹⁹ blíže viz např.: Netušil, J. a kolektiv: *Sporná řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví*, vydal ÚPV, Praha 1998

²⁰ před novelou patentového zákona bylo rozhodnutí Úřadu závazné pro soudy a jiné státní orgány

či služeb, čímž by tato ztratila rozlišovací způsobilost od kterého podnikatele zboží nebo služba pochází.

Na druhé straně je třeba si uvědomit, že nyní platný český známkový zákon, v souladu s evropskou legislativou, práva z ochranné známky v některých případech omezuje. Tak majitel ochranné známky je povinen strpět, jestliže třetí osoby užívají v obchodním styku své jméno, příjmení, pseudonym, název, popřípadě obchodní jméno, adresu, údaje týkající se druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty, zeměpisného původu, času výroby výrobku nebo poskytnutí služby, popřípadě jiných vlastností výrobku, přesto, že tyto údaje jsou shodné či zaměnitelné s ochrannou známkou, popřípadě tvoří součást ochranné známky. To však jen za předpokladu, že tyto údaje jsou používány v souladu s obchodními zvyklostmi a dobrými mravy soutěže.

Majitel ochranné známky je povinen dále strpět, jestliže třetí osoby používají v obchodním styku označení shodné s ochrannou známkou, pokud je to nezbytné k vyznačení účelu výrobku, zejména jeho příslušenství, náhradních dílů, nebo druhu poskytované služby (autorizované servisy a služby značkových výrobků), za předpokladu, že je toto označení užíváno v souladu s obchodními zvyklostmi a dobrými mravy soutěže.

Majitel ochranné známky je dále povinen strpět užívání shodného či zaměnitelného označení jeho držitelem, jestliže toto označení pro tohoto držitele získalo v uplynulých dvou letech v České republice rozlišovací způsobilost pro stejné či podobné výrobky nebo služby.

Dále pak je třeba vzít v úvahu ustanovení zákona o vyčerpání práva z ochranné známky. Podle něho majitel ochranné známky nemůže zakázat její užívání na výrobcích, které jím nebo s jeho souhlasem byly s touto ochrannou známkou uvedeny na trh. Výjimku by tvořil případ, kdy by po uvedení výrobků na trh došlo k jejich podstatné změně nebo zhoršení jejich stavu či vlastností.

U ochranných známek přichází mimosoudní obrana napadeného v úvahu již při projednávání přihlášky ochranné známky, na jejímž základě by mohlo dojít k zápisu sporného označení do rejstříku ochranných známek, v rámci tak zvaného námitkového řízení.

Domnělý porušovatel známkového práva často tvrdí, že označení, kterým označuje své výrobky, není totožné či zaměnitelné s označením zapsaným jako ochranná známka, popřípadě, že toto označení dávno používal před prioritou dané ochranné známky a že má k tomuto označení taktéž jakési právo předchozího uživatele nezapsaného označení. Toto tvrzení by však v případě neshody musel prokázat, buď v rámci námitkového řízení při zveřejnění přihlášky ochranné známky, řízení o výmazu nebo v rámci řízení před soudem.

4.2 Nabídka k uzavření licenční smlouvy a smlouvy o převodu práva

Pokud má vlastník autorského nebo průmyslového práva zájem na jeho využití třetími osobami, připadá v úvahu, že nabídne porušovateli svého práva možnost uzavřít s ním licenční smlouvu. Nabídku k uzavření licenční smlouvy může samozřejmě učinit i porušovatel práva. U průmyslových práv přichází v úvahu i možnost uzavření smlouvy o převodu práva.

Takovéto řešení je z hlediska vlastníka práva nejpríjemnějším v případě, že má zájem na širším uplatnění předmětu ochrany, kdy například sám předmět ochrany nevyrobí nebo neupotřebí vůbec, nebo není v situaci, kdy by sám chtěl nebo byl schopen pokrýt v úvahu připadající trh.

Uzavření licenční smlouvy s porušovatelem je možno z hlediska praxe pokládat za optimální řešení v případě, že se podaří sjednat takové poplatky a ostatní podmínky licence, že je to pro majitele práva celkově výhodné. Poplatky za poskytnutí licence na předměty průmyslových práv se obvykle pohybují v rozmezí 0,5 až 5%, zcela výjimečně až 10% z čisté prodejní ceny zboží nebo služeb. Úhrada či cena za licenci je odvislá na řadě faktorů, zejména na tom, zda bude nabyvateli poskytnuta licence výlučná, či nevýlučná (v oblasti autorských práv výhradní či nevýhradní), tj. zda majitel práva bude např. předmět patentu vyrábět ještě sám, nebo zamýšlí licenci prodat ještě dalším zájemcům. Je samozřejmé, že cena licence bude závislá na hodnotě řešení pro nabyvatele, na tom, zda je řešení nebo známka chráněna pouze v tuzemsku nebo i v zahraničí a podobně.

Pokud majitel práva nemá sám zájem nebo podmínky pro vlastní nebo jiné použití předmětu ochrany, připadá v úvahu i převod práva. V podstatě dojde k prodeji tohoto práva a změní se tudíž jeho majitel. Pouze u ochranných známek připadá v úvahu převod práva i poskytnutí licence jen pro některé výrobky nebo služby, pro které byla zapsána v rejstříku ochranných známek u Úřadu průmyslového vlastnictví. Cena za převod práva bývá obvykle podstatně vyšší, například dvojnásobná, než cena za licenci.

Autorská majetková práva jsou podle §26 autorského zákona nepřevoditelná, na rozdíl od práv průmyslových. U autorských práv připadá v úvahu podle § 12 autorského zákona udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Toto právo se uděluje licenční smlouvou.

4.3 Zástava práv z průmyslového vlastnictví

Předmětem právních vztahů mohou být nejen hmotné věci a práva, ale i právem chráněné předměty průmyslového vlastnictví (s výjimkou označení původu), za předpokladu, že lze jejich hodnotu vyjádřit v penězích. Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky pro případ,

že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zástavy bez souhlasu či dokonce proti vůli jejího vlastníka. Nutno si uvědomit, že zástavní právo přechází i na kteréhokoliv dalšího vlastníka dané věci.²¹

V případě, že vlastník průmyslového práva chce toto právo učinit předmětem zástavy, musí tedy požádat znalce²², o stanovení peněžní hodnoty daného průmyslového práva. Oceňování předmětů průmyslového vlastnictví se provádí na základě zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a vyhlášky ministerstva financí č. 279/1997 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o oceňování majetku. Průmyslová práva se zpravidla oceňují výnosovým způsobem, na základě licenční analogie, a to jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů vyplývajících z užívání těchto předmětů, u vynálezů, užitných vzorů a průmyslových vzorů po dobu nejdéle pěti let a u ochranných známek nejdéle po dobu deseti let.²³

Zástava se uskuteční na základě zástavní smlouvy uzavřené mezi zástavním věřitelem a zástavcem. Zástavní smlouva se zapisuje do rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví.

5. Uplatnění práv z duševního vlastnictví soudní cestou

V případě neoprávněného zásahu do práv z duševního vlastnictví má jeho vlastník právo domáhat se u soudu toho, aby porušení nebo ohrožení práva bylo zakázáno a aby následky porušení byly odstraněny; může se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, a to i v penězích. Právo na vydání bezdůvodného obohacení a na náhradu škody zůstává nedotčeno.

Vlastník práva je oprávněn se rovněž domáhat náhrady škody způsobené neoprávněným zásahem do jeho práva a přiměřeného zadostiučinění.

Vlastník práva má vůči každému, kdo toto právo ohrožuje nebo porušuje právo na informaci o původu výrobků či dokladů provázající výrobky nebo služby; rozhodnout o tomto právu přísluší soudu, který žalobu zamítne, jestliže by to bylo v nepoměru k závažnosti ohrožení či porušení.

Vlastník práva z duševního vlastnictví může požadovat, aby soud nařídil tomu, kdo toto právo porušuje nebo ohrožuje, stáhnout z trhu a zničit výrobky, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo

porušení tohoto práva, popřípadě zničit materiál a nástroje určené nebo používané výlučně nebo převážně při činnostech ohrožujících nebo porušujících toto právo. Soud zničení nenařídí, nejsou-li tyto výrobky ve vlastnictví toho, proti němuž návrh směřuje, nebo jestliže by ohrožení či porušení práva mohlo být odstraněno jinak a zničení by bylo nepřiměřené tomuto ohrožení nebo porušení. Odstranění označení nebo padělané ochranné známky z výrobku před jejich uvedením na trh lze připustit je ve výjimečných případech.

Byla-li ochranná známka zapsána na jméno obstaravatele bez souhlasu vlastníka známky (dále jen „ochranná známka zapsaná na jméno obstaravatele“), má takový vlastník právo zakázat užívání známky obstaravatelem, ledaže by tento obstaravatel své jednání řádně odůvodnil.

Vzbuzuje-li reprodukce zapsané ochranné známky publikovaná ve slovníku, encyklopedii nebo obdobném díle dojem, že se jedná o druhový název zboží nebo služeb, má vlastník ochranné známky právo žádat po vydavateli nebo nakladateli, aby reprodukce ochranné známky byla nejpozději při následujícím uveřejnění nebo vydání díla opatřena údajem, že se jedná o zapsanou ochrannou známku.

Nároky z autorských práv uplatňuje autor nebo jeho zástupce nebo i příslušný kolektivní správce na podkladě ustanovení § 40 a násl. autorského zákona.

Nároky z průmyslových práv, tj. ve věcech patentů, užitných vzorů, průmyslových vzorů, topografií polovodičových výrobků, ochranných známek a označení původu a zeměpisných označení uplatňuje žalobce na základě zákona č. 221/2006 Sb., o uplatňování práv z průmyslového vlastnictví.

Při žalobách ve věcech nekalosoutěžního jednání se postupuje na základě § 53 obchodního zákoníku č. 513/1991Sb. a ve věcech týkajících se obchodního jména na základě § 12 téhož zákona.

Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení z autorských práv se řeší na základě příslušných právních předpisů. Autor se podle § 40 odst. 4 autorského zákona může namísto skutečně ušlého zisku domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání licence na dané nakládání s dílem v době neoprávněného nakládání s dílem.

Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s autorským dílem, aniž k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

²¹ blíže viz Kupka, P.: Zastavit či nezastavit anebo hodnota průmyslového vlastnictví jako předmětu zástavního práva, Průmyslové vlastnictví 5-6/2003, str. 109-116

²² znalce nebo znalecký ústav nebo organizaci zapsanou na základě zákona č. 361/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících v seznamu znal-

ců, které vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec trvalé bydliště a ústřední seznam vede Ministerstvo spravedlnosti

²³ blíže viz např. Čada, K., Knížek, M.: Průmyslové vlastnictví a licence v tržním hospodářství, ÚPV, Praha 1997 a 2002

Uplatňování škody způsobené porušováním práv k průmyslovému vlastnictví se opírá jednak o ustanovení shora uvedeného zákona č.221/2006 Sb. a o § 415 a násl. občanského zákoníku o náhradě škody nebo o § 757 obchodního zákoníku v případě obchodně závazkového vztahu a o § 451 a násl. občanského zákoníku v případě bezdůvodného obohacení.

5.1 Předběžné opatření

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES o vymáhání práv z duševního vlastnictví ve svém článku 9 o předběžných a zajišťovacích opatřeních ukládá členským státům aby soudy na žádost navrhovatele mohly vydat prozatímní soudní zákaz s cílem zamezit hrozícímu porušení práva k duševnímu vlastnictví navrhovatele či pokračování v údajném porušování tohoto práva, a to jak vůči porušovateli práva tak proti zprostředkovateli, jehož služeb využívá třetí osoba. V rámci toho pak nařídit zabavení nebo vydání zboží u kterého je podezření, že jsou jimi porušována tato práva, aby zabránilo vstupu tohoto zboží do obchodních kanálů a oběhu v nich a nařídit předběžné zabavení movitého a nemovitého majetku údajného porušovatele těchto práv a popřípadě i zmrazení jeho bankovních účtů nebo jiného majetku v případě, že poškozený prokáže, že existují okolnosti, které by mohly ohrozit náhradu způsobené škody.

Ustanovení této Směrnice je v podstatě obsaženo v zákonu č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona soud může nařídit předběžné opatření, kterým uloží porušovateli aby se zdržel výroby, nabízení k prodeji, prodeje či jiného rozšiřování zboží porušujícího práva k duševnímu vlastnictví navrhovatele. V § 74 a násl. tohoto zákona se výslovně upravuje právo navrhovatele domáhat se uložení povinnosti předběžným opatřením i vůči někomu jinému než účastníku řízení, pokud to lze spravedlivě žádat, například v případě, že má v držbě zboží porušující právo navrhovatele a které je ve vlastnictví porušovatele. Předběžným opatřením se navrhovatel může zejména domáhat, aby soud nařídil povinnému aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy, něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel. Zprostředkovateli pak soud může uložit aby se zdržel další distribuce zboží, které má v držení, aby bylo zamezeno dalšímu porušování práv či aby byla odvrácena hrozba jejich porušování.²⁴

K zajištění náhrady či jiné újmy, která by předběžným opatřením vznikla, musí podle novelizace občanského soudního řádu navrhovatel uhradit soudu, nejpozději v den podání návrhu na nařízení předběžného opatření, jistinu ve výši

50.000,- Kč, v obchodních věcech pak 100.000,- Kč. V případě nesplnění této povinnosti předseda senátu návrh na nařízení předběžného opatření odmítne. Z této jistiny se uspokojí pravomocně přiznaná náhrada škody nebo jiné újmy.

V poslední době se vedle prosazování práv z duševního vlastnictví, zejména zapsaných ochranných známek, průmyslových vzorů, užitných vzorů a patentů na vynálezy, cestou návrhů na předběžné opatření začínají objevovat návrhy na vydání předběžného opatření ve věci doménových jmen, kdy se požaduje uložení povinnosti s doménou nedisponovat, zejména nepřevádět ji na třetí osobu.²⁵

O návrhu na nařízení předběžného opatření se dle tohoto zákona rozhoduje bez slyšení účastníků. Usnesení o předběžném opatření je až na zákonné výjimky uvedené vykonatelné již svým vyhlášením. Výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření je závazný jen pro účastníky řízení a pro ty, kterým byla předběžným opatřením uložena povinnost, nestanoví-li zákon jinak.

5.2 Směrnice č. 2004/48/ES o vymáhání práv z duševního vlastnictví

Dne 29. dubna 2004 přijal Evropský parlament a Rada směrnici č. 2004/48/ES o vymáhání práv z duševního vlastnictví, která je motivována nutností odstranění rozdílů v prostředcích k vymáhání práv z duševního vlastnictví, které v členských státech Evropské unie stále existují. Tato směrnice ukládá členským státům Evropské unie uvést v platnost zákony, nařízení a správní předpisy, nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí, do 29. dubna 2006 je neprodleně o nich uvědomit Komisi. Přijetí této směrnice bylo motivováno snahou odstraňovat padělatelství, pirátství a porušování práv k duševnímu vlastnictví, které představuje vážnou hrozbu pro národní ekonomiky a vlády členských států. Směrnice sleduje rovněž ochranu duševního vlastnictví, což je důležité nejen pro podporu inovace a tvořivosti, ale také pro rozvoj zaměstnanosti a zvýšení konkurenceschopnosti. v jednotlivých členských státech Evropské unie.

Ochrana duševního vlastnictví a prosazování těchto práv by mělo umožnit vynálezci nebo tvůrci získávat oprávněný zisk ze svého vynálezu nebo ze svého díla. Na druhé straně vytváří směrnice podmínky pro co největší rozšíření děl, myšlenek a nových poznatků.

Česká republika realizovala svoji povinnost z uvedené Směrnice ES jednak novelizací autorského zákona, jednak vydáním zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a vydáním zákona č. 229/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., na ochranu spotřebitele.

²⁴ Pomaizlová K.: Implementace Směrnice k uplatňování práv z průmyslového vlastnictví, in Sborník z konference k uplatňování práv z průmyslového vlastnictví ve vztahu k padělkům a napodobeninám, pořádané dne 5.května 2006 na Vysoké škole veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze.

²⁵ Blíže viz Macek, J.: Aktuálně z rozhodovací praxe Vrchního soudu v Praze v oblasti průmyslových práv a nekalé soutěže, in Sborník ze semináře „Prosaditelnost Práv z duševního vlastnictví, pořádaného Asociací prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví, Praha, květen 2006

Pokud jde o novelu autorského zákona, byly principy shora uvedené Směrnice ES zakotveny zejména v jeho nově začleněných ustanoveních obsažených v jeho Dílu 5 o ochraně práva autorského v § 40 až 45.

Pokud jde o novelu zákona o ochraně spotřebitele, principy Směrnice ES byly v zákonu č. 229/2006 zakotveny zejména v § 23 odst. 5 a 6, kde je mj. stanovena povinnost obecních živnostenských úřadů a celních úřadů provádět dozor nad dodržováním ustanovení § 8 o zákazu klamání spotřebitele. Podle odst. 2 tohoto ustanovení se za klamání spotřebitele považuje také nabídka nebo prodej výrobků nebo zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování těchto výrobků nebo zboží za účelem nabídky nebo prodeje.

Implementace ustanovení Směrnice ES v oblasti průmyslových práv byla provedena zákonem č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.

Jelikož tento posledně uvedený zákon aplikuje systematicky principy shora uvedené Směrnice ES, které se implementují i v autorském zákonu i v zákonu na ochranu spotřebitele, bude jeho text v dalším blíže rozveden.

5.2.1 Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví ze dne 25. dubna 2006 vychází důsledně z principů zakotvených ve směrnici č. 2004/48/ES o vymáhání práv z duševního vlastnictví. Jeho s cílem je zajistit vysokou, rovnocennou a stejnorodou úroveň ochrany všech předmětů průmyslového vlastnictví, aniž by bylo dotčeno používání pravidel hospodářské soutěže a zajistit co nejširší oblast působnosti tohoto zákona tak, aby zahrnoval všechna práva průmyslového vlastnictví obsažená ve vnitrostátních předpisech.

Tento zákon, který upravuje právní prostředky sloužící k vymáhání práv z průmyslového vlastnictví stanovuje, které osoby jsou oprávněny vymáhat tato práva, jaké informace může oprávněná osoba požadovat vůči porušovateli či vůči třetí osobě, jaká opatření k nápravě může oprávněná osoba požadovat, jestliže došlo k neoprávněnému zásahu do práv a dále i ustanovení o právech oprávněné osoby v případě zásahu do práv. V druhé a třetí části pak tento zákon obsahuje i ustanovení o působnosti soudu ve věcech průmyslového vlastnictví ve čtvrté pak stanovuje změny v jednotlivých předpisech o průmyslovém vlastnictví.

5.2.1.1 Osoby oprávněné vymáhat práva z průmyslového vlastnictví

Vymáhat práva při porušování práv z průmyslového vlastnictví je podle tohoto zákona oprávněn jeho vlastník či majitel. Dále pak i osoba oprávněná tato práva užívat,

zejména nabyvatel licence a profesní organizace ochrany práv, která je řádně uznávána v zemi původu jako organizace oprávněná zastupovat vlastníky či majitele práv průmyslového vlastnictví (dále jen „oprávněná osoba“).

Nabyvatel licence může vymáhat práva jen se souhlasem vlastníka či majitele práva. Souhlas se nevyžaduje, jestliže ve lhůtě 1 měsíce od doručení oznámení nabyvatele o porušení či ohrožení práva nezhájil vlastník či majitel práva řízení ve věci porušení či ohrožení práva sám. Nabyvatel licence však může tato práva uplatňovat jen v rozsahu poskytnuté licence.

5.2.1.2 Právo na informace

Oprávněná osoba, tj. majitel či vlastník práva z průmyslového vlastnictví nebo nabyvatel licence, může vůči osobám, které porušují dané průmyslové právo nebo které se na užívání tohoto práva nějakým způsobem podílely nebo podílejí, požadovat informace o původu a distribučních sítích zboží či služeb, kterými je toto právo porušováno. Tyto informace musí obsahovat jméno a příjmení nebo obchodní firmu či název a místo trvalého pobytu nebo sídla výrobce, zpracovatele, skladovatele, distributora, dodavatele a jiného předchozího držitele zboží nebo služby porušující právo, údaje o vyrobeném, zpracovaném, dodaném, skladovaném, přijatém nebo objednaném množství a o ceně obdržené za dané zboží či služby.

Jak uvádí důvodová zpráva k návrhu tohoto zákona, toto právo na informaci má výrazně posílit postavení vlastníka či majitele průmyslového práva, popřípadě nabyvatele licence v boji proti porušování jeho práv. Dále umožňuje zasáhnout nejen proti konkrétnímu porušovateli, kterého zjistily, ale umožňují i vysledovat řetězec podnikatelů, například velkoodběratelů či maloobděratelů ve smyslu směrnice č. 2004/48/ES o vymáhání práv z duševního vlastnictví, kteří se v obchodním měřítku na porušování průmyslových práv podílejí. Tyto informace o množství výrobků či služeb a jejich ceně pak umožní stanovit spravedlivě náhradu škody a výši bezdůvodného obohacení. Právo na informace lze uplatnit pouze v souvislosti s řízením ve věci porušení práv a nelze je uplatnit v řízení předběžném.

Pokud taková osoba informace o původu a distribučních sítích zboží či služeb, kterými je toto právo porušováno, dobrovolně v přiměřené lhůtě neposkytne, může se jich oprávněná osoba domáhat návrhem u soudu v řízení o porušení práva. Soud však žalobu zamítne, jestliže by to bylo v nepoměru k závažnosti ohrožení či porušení práva.

Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví v § 3 taxativně stanoví, že oprávněná osoba může požadovat tyto informace od osoby:

- a) která za účelem přímého či nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu držela zboží porušující právo, nebo

- b) která za účelem přímého či nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu užívala služby porušující právo, nebo
- c) o níž bylo zjištěno, že za účelem přímého či nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytovala služby užívané při činnostech porušujících právo, anebo
- d) která byla označena osobou uvedenou v písmeni a), b) nebo c) jako osoba účastnící se výroby, zpracování, skladování nebo distribuce zboží či poskytování služeb.

Ten, kdo informaci obdržel, má však odpovědnost za zneužití práva na informaci, povinnost dodržovat vůči třetím osobám mlčenlivost o obsahu získaných informací a povinnost respektovat právní předpisy o ochraně informačních zdrojů a zpracování osobních údajů (například zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů).

5.2.1.3 Opatření k nápravě při porušování práv z průmyslového vlastnictví

Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví aplikuje článek 10 Směrnice č. 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví s cílem usnadnit prosaditelnost práv z průmyslového vlastnictví nejen ve vztahu k vlastním rušebním výrobkům ale i ve vztahu k materiálům a nástrojům, které převážně sloužily či slouží k produkci takových výrobků. Nutno poznamenat, že český právní řád již v podstatě taková opatření v podstatě zakotvil již v dřívější době, zejména při aplikaci zásad obsažených v Dohodě TRIPS²⁶ do našeho právního řádu. Nicméně zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví řešení této otázky harmonizuje s uvedenou směrnicí, což nepochybně přispěje ke sjednocení praxe v evropských zemích.

Došlo-li k neoprávněnému zásahu do práv, může se oprávněná osoba domáhat u soudu toho, aby se porušovatel, či osoba, která užívá prostředky či služby vedoucí k porušování práva, zdržel jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práva, a následky ohrožení nebo porušení byly odstraněny, a to zejména

- a) stažením výrobků z trhu, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,
- b) trvalým odstraněním nebo zničením výrobků, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,
- c) stažením, trvalým odstraněním nebo zničením materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných výlučně nebo převážně při činnostech porušujících nebo ohrožujících právo.

Soud však zničení nenařídí, jestliže by porušení práva mohlo být odstraněno jinak a zničení by bylo nepřiměřené tomuto porušení. Budou-li opatření k nápravě směřovat proti výrobkům, materiálům, nástrojům či zařízením, které nejsou ve vlastnictví porušovatele práva, soud přihlédne k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře. Odstranění označení nebo padělané ochranné známky z výrobků před jejich uvedením na trh lze připustit jen ve výjimečných případech, které jsou stanoveny například v § 7 zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci nebo v zákonu č. 191/1999 Sb., o opatřeních na hranicích, ve znění pozdějších předpisů.

Soud může na návrh porušovatele práva nařídit namísto shora uvedených opatření zaplacení peněžního vyrovnání oprávněné osobě, a to tehdy, pokud porušovatel nevěděl ani nemohl vědět, jestliže by mu tato opatření způsobila nepřiměřenou újmu a peněžní vyrovnání s oprávněnou osobou se jeví dostatečným.

Soud může přiznat oprávněné osobě, jejímuž návrhu bylo vyhověno, právo uveřejnit rozsudek na náklady porušovatele, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

5.2.1.4 Stanovení náhrady škody při porušení práv z průmyslového vlastnictví

Oprávněná osoba má právo na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, a přiměřené zadostiučinění, byla-li zásahem do práv způsobena nemajetková újma. Přiměřené zadostiučinění může spočívat i v peněžitém plnění.

Takovéto ustanovení v § 5 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv by samo o sobě samo o sobě z našeho hlediska nepřináší v podstatě nic nového. Dosavadní možnost stanovit škodu způsobenou porušením práv z průmyslového vlastnictví je však pro soud, resp. pro znalce, který tuto náhradu škody ve znaleckém posudku stanovuje, je obtížné a snadno napadnutelné stranami soudního sporu. To samozřejmě vede ke zvýšení nákladů a doby soudního řízení. Proto je ustanovení tohoto zákona o možnosti stanovit náhradu škody v souladu s evropskou Směrnicí č. 2000/48/ES paušální částkou velmi užitečné.

Podle § 5 zákona o vymáhání práv soud může náhradu škody, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění stanovit paušální částkou nejméně ve výši dvojnásobku licenčního poplatku, který by byl obvyklý při získání licence k užívání práva v době neoprávněného zásahu do něj.

²⁶ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, vyhláška č. 191/1995 Sb. (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights).

To například znamená, že pokud došlo k porušování nebo ohrožení práv k ochranné známce po dobu uplynulých čtyř let a za tuto dobu bylo prodáno zboží či služby v souhrnné prodejní ceně 1 milionu Kč, pak se při průměrném licenčním poplatku za danou ochrannou známku 2% z prodejní ceny prodaných výrobků či služeb náhrada škody, bezdůvodné obohacení a přiměřené zadostiučinění ohodnotí částkou ve výši 40 tisíc Kč.

V případě, že soud dojde k závěru, že porušovatel při výkonu rušebních činností nevěděl ani nemohl vědět, že svým jednáním porušuje práva, pak se náhrada škody stanoví paušální částkou nejméně ve výši jednonásobku licenčního poplatku, který by byl obvyklý při získání licence k užívání práva v době neoprávněného zásahu do něj. U daného příkladu porušení práv k ochranné známce by náhrada škody a peněžní vyrovnání přiměřeného zadostiučinění činila 20 tisíc Kč.

Shora uvedená ustanovení o způsobu stanovení paušální částky za porušení průmyslových práv mají dispozitivní povahu, což znamená, že soud může dle svého uvážení stanovit náhradu škody, výši bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučinění jiným způsobem. Soud, pokud to bude pokládat za přiměřené danému případu přihledne ke všem odpovídajícím okolnostem, jako jsou například nežádoucí hospodářské důsledky včetně ztráty zisku, které oprávněná osoba utrpěla, k neoprávněným ziskům porušovatele práv a případně i k jiným než hospodářským hlediskům, jako je například morální újma způsobená oprávněné osobě porušovatelem. V řadě případů však způsob jejich stanovení podle zákona o vymáhání práv bude racionální a odpovídající danému účelu.

5.2.1.5 Stanovení výše škody běžnými postupy

Pokud jde o vyčíslení škod z porušování práv k předmětům průmyslového vlastnictví, není v naší zemi dostatek zkušeností vzhledem k dosud relativně malé frekvenci sporných případů, resp. k judikatuře o nich²⁷. Právě proto je nutno pokládat za velmi prospěšné ustanovení zákona č. 221/2006 Sb. o stanovení paušální částky za porušování práv k průmyslovému vlastnictví. V rozhodovací praxi však může nastat situace, kdy výše škody odvozená pouze z výše obvyklých licenčních poplatků, které by porušovatel musel majiteli průmyslových práv zaplatit za poskytnutí licence, se jeví naprosto nepřiměřená. Proto se dále uvádí stručný přehled o dalších možnostech vyčíslení výše škod způsobených porušením práv k průmyslovému vlastnictví.

Z dostupné literatury lze však zjistit, resp. vyvodit, že u sporů ve věci porušování průmyslových práv jejich majitelé v zahraničí uplatňují zejména tyto druhy škod, resp. náhrady:

1. ztrátu zisku způsobenou neoprávněným prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, k nimž se daná průmyslově právní ochrana vztahuje,
2. ztrátu zisku způsobenou prováděním reklamy o budoucím prodeji výrobků nebo služeb, která přinutila majitele průmyslových práv ke snížení ceny nebo objemu jeho produkce,
3. ztrátu zisku způsobenou vynuceným snížením ceny výrobků nebo služeb vlivem uvedení na trh konkurenčních výrobků nebo služeb zasahujících do jeho průmyslových práv,
4. ztrátu zisku způsobenou snížením prodeje náhradních dílů k výrobkům nebo prostředků, např. programů k provádění služeb, k nimž se dané průmyslové právo vztahuje,
5. ztrátu zisku způsobenou snížením prodeje výrobků nebo poskytováním služeb, které sice nejsou předmětem průmyslových práv, ale které by jejich majitel prodával, resp. poskytoval v souvislosti s prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, které jsou, resp. byly předmětem jeho průmyslových práv,
6. ztrátu zisku z prodeje chráněných výrobků nebo poskytování chráněných služeb, který mohlo probíhat ještě v době po uplynutí platnosti předmětných průmyslových práv,
7. ztrátu poplatků, které mohl majitel průmyslových práv získat z jejich převodu nebo prodeje licencí jiným podnikatelům.

Uvedené druhy škod, resp. náhrad, které přicházejí v úvahu za porušování průmyslových práv, nejsou na jedné straně vyčerpávající a na druhé straně však nebudou vždy přicházet v úvahu.

Při posuzování otázky, jak velké snížení zisku nebo jak velké ztráty z porušování průmyslových práv nastanou, bude nutno vždy vycházet z konkrétní situace a reálných možností majitele ochranných práv, zejména pokud půjde o odhad předpokládané produkce a zisku. V praxi bude velmi obtížné odhadnout, zda byl majitel průmyslového práva schopen svoji produkci daných výrobků nebo služeb zvýšit, a pokud ano, o jaké množství. Majitel průmyslového práva zpravidla prokazuje, že bez porušení jeho práv by byl schopen zvýšit svoji produkci nejméně v rozsahu produkce porušovatele. Rozhodovací praxe soudů se často uchyluje k domněnce, že ztráta zisku způsobená neoprávněným prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, k nimž se dané průmyslové právo vztahuje, činí 50% zisku, kterého dosáhl porušovatel. Toto procento však bude nepochybně závislé na podílu předmětu ochrany, například vynálezu, na prodeji výrobků nebo poskytování služeb.

Ztrátu zisku způsobenou prováděním reklamy porušovatelem o budoucím prodeji předmětných výrobků nebo

²⁷ viz např. Jakl, L.: *Škody z porušování práv k předmětům průmyslového vlastnictví, Průmyslové vlastnictví 1-2/1996, Praha*

služeb a vynuceným snížením odbytu a ceny těchto výrobků a služeb uváděných na trh majitelem průmyslových práv bude v rozhodovací praxi zpravidla velmi obtížné stanovit. Především proto, že až na výjimky nebude zcela jasná příčinná souvislost mezi těmito skutečnostmi. I v tomto případě bude nutno provádět odborný odhad ztráty zisku na základě porovnání údajů o změnách, které v daném období u majitele práv a porušovatele nastaly. V každém případě je však z hlediska majitele práv žádoucí tuto ztrátu stanovit.

Ztráta zisku způsobená snížením prodeje náhradních dílů k výrobkům nebo prostředkům, např. programů potřebných k realizaci služeb, k nimž se průmyslové právo vztahuje, bude poměrně snadno vyčíslitelná, resp. odhadnutelná z produkce porušovatele. Podobně jako při stanovení ztrát zisku způsobených neoprávněným prodejem výrobků či poskytováním služeb, bude možno v praxi vycházet asi z 50% zisku, kterého dosáhl porušovatel. Podobně bude možno postupovat při stanovení ztráty zisku, způsobené snížením prodeje výrobků nebo poskytováním služeb, které sice nejsou předmětem průmyslových práv, ale které jejich majitel prodával, resp. poskytoval v souvislosti s prodejem výrobků nebo poskytováním služeb, které byly předmětem jeho průmyslových práv.

Při stanovení ztrát zisku z prodeje chráněných výrobků nebo poskytování chráněných služeb, které mohlo probíhat ještě v době po uplynutí platnosti doby jejich ochrany, je možno vycházet jen z těch výrobků nebo služeb, které byly vyrobeny nebo připraveny k odbytu ještě v době platnosti právní ochrany.

Pokud jde o ztráty, které majiteli právní ochrany nastaly tím, že nezískal poplatky z licencí nebo převodu daných práv třetím osobám, resp. podnikatelům, bude nutno vycházet z jejich reálné pravděpodobnosti. Pokud se prokáže, že porušením průmyslových práv bylo zmařeno uzavření licence nebo smlouvy o jejich převodu, pak by se bralo v úvahu procento ztráty podle procenta pravděpodobnosti jejich uznání. Pokud jde o vlastní ztrátu, pak by se vycházelo z běžného procentního rozpětí licenčních poplatků nebo výše úhrady za převod daného průmyslového práva. U licencí se zpravidla uvažuje u vynálezů a užitných vzorů 2 až 10% z prodejní ceny produkce nabyvatele licence, obvykle po dobu do 10 let. U průmyslových vzorů a ochranných známek se toto procento uvažuje v rozmezí od 0,5 do 5% z prodejní ceny produkce nabyvatele. Uvedená procenta jsou oproti uvedeným rozmezím nižší při velkoobjemových produkcích a při menším podílu předmětu ochrany výrobku či službě resp. na zisku dosahovaném prodejem těchto výrobků nebo služeb. Procenta jsou také často nižší po pětiletém využívání předmětu ochrany.

Při převodu průmyslových práv se uvažuje objem poplatků, které by majitel průmyslových práv získal jejich vy-

užitím při vlastním podnikání a z licenčních poplatků, které by pravděpodobně získal v době platnosti práv. Stejně jako u licencí by se bral v úvahu územní rozsah ochrany.

Z uvedeného vyplývá, že škody nebo ztráty způsobené porušovatelem majiteli průmyslových práv mohou být velmi často daleko vyšší než profit, který porušovatel neoprávněným zásahem do průmyslových práv získal. Proto také rozhodnutí soudů mohou této skutečnosti odpovídat.

5.2.1.6 Stanovení působnosti soudů ve sporech z duševního vlastnictví

Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví řeší i otázku působnosti soudů v oblasti sporů nároky z práv k průmyslovému vlastnictví.

Ve věcech průmyslového vlastnictví je příslušný věcně a místně jako soud prvního stupně Městský soud v Praze. Rozhoduje tudíž i o nárocích vycházejících z průmyslového vlastnictví, o nárocích z ohrožení a porušení práv z průmyslového vlastnictví a o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva z průmyslového vlastnictví.

Městský soud v Praze rozhoduje v České republice jako soud prvního stupně pro ochranné známky a průmyslové vzory (designy) Společenství podle čl. 92 Nařízení Rady Evropských společenství č. 40/1994 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství a podle nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o designech Společenství.

Městský soud v Praze přezkoumává i pravomocná správní rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví podle zvláštního právního předpisu²⁸. Jedná a rozhoduje ve specializovaných senátech složených z předsedy a dvou soudců.

6. Sankce za porušování práv z duševního vlastnictví

Celní orgány, orgány České obchodní inspekce, České zemědělské a potravinářské inspekce a obecní živnostenské úřady, podle ustanovení § 24 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, mohou při nabízení, prodeji nebo skladování výrobků nebo zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 tohoto zákona, uložit pokutu až do výše 50 milionů Kč (před novelou byl 1 mil. Kč).

V blokovém řízení mohou tyto orgány uložit pokutu až do výše 5 000,-Kč, je-li porušení povinností spolehlivě zjištěno a osoba, která povinnost porušila je ochotna tuto blokovou pokutu zaplatit.

²⁸ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

Z uvedených orgánů pokutu ukládá ten, který zahájil správní řízení jako první. O zahájení tohoto správního řízení se tyto orgány vzájemně informují.

Výnos pokut je příjem státního rozpočtu České republiky; pokuty uložené obecními živnostenskými úřady jsou však příjmem rozpočtu příslušné obce. Pokutu lze uložit do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo. Jejím uložením není dotčena povinnost k náhradě škody. Vymáhání pokut, které jsou příjmem státního rozpočtu spadá do gesce celních úřadů; které jsou příjmem rozpočtu obce vymáhá obecní živnostenský úřad, který ji uložil.

Prostřednictvím orgánů v trestním řízení se může majitel práv k duševnímu vlastnictví na základě ustanovení § 150 až 152 trestního zákona č. 140/1961, ve znění pozdějších předpisů, domáhat též formou postihu za trestné činy porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu, chráněnému označení původu, porušování průmyslových práv a porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, podle § 150 až 152 trestního zákona.

Kdo doveze, vyveze nebo uvede do oběhu výrobky nebo služby neoprávněně označované ochrannou známkou nebo s ní snadno zaměnitelnou, k níž přísluší výhradní právo jinému, bude potrestán podle § 150 trestního zákona odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci. Podle téhož ustanovení, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní jméno nebo jakékoliv označení s ním zaměnitelné, uvede do oběhu výrobky neoprávněně opatřené označením původu, k němuž přísluší výhradní právo jinému, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem popřípadě propadnutím věci.

Stejně bude potrestán, kdo neoprávněně pro dosažení hospodářského prospěchu užívá obchodní jméno nebo jakékoliv označení s ním zaměnitelné nebo kdo neoprávněně uvede do oběhu výrobky opatřené označením původu, k němuž přísluší výhradní právo jinému, nebo označením původu s ním zaměnitelným.

Kdo neoprávněně zasáhne do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičové výrobky bude podle § 151 trestního zákona potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo práv k databázi, bude potrestán podle § 152 trestního zákona odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

Odnětím svobody na 6 měsíců až 5 let, nebo peněžitým trestem, nebo propadnutím bude podle téhož ustanovení potrestán ten, kdo získá shora uvedeným činem značný majetkový prospěch nebo dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

Kdo se dopustí jednání, které je v rozporu s předpisy upravujícími hospodářskou soutěž nebo se zvyklostmi této soutěže, jestliže poškodí dobrou pověst nebo ohrozí chod nebo rozvoj podniku soutěžitele bude potrestán podle § 149 trestního zákona odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

7. Působnost celních úřadů při prosazování práv z duševního vlastnictví

Práva majitelů průmyslových práv, zejména práv k ochranným známkám resp. jejich prosaditelnost, byla v České republice velmi posílena, když byl vydán zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů (dále též jen „zákon o opatřeních na hranicích“).

Vydáním tohoto zákona plní Česká republika rovněž závazky, které na sebe vzala v Evropské dohodě zakládající přidružení mezi Českou republikou na straně jedné a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, podepsané v Lucemburku dne 4. října 1993 (vyhlášené pod č. 7/1995 Sb.) a v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dohoda TRIPS), podepsané v Marrakeši 15. dubna 1994 (vyhlášené pod č. 191/1995 Sb.). Při vypracování návrhu zákona se vycházelo z nařízení Rady (ES) č. 3295/94, návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) 3295/94 ze dne 28. ledna 1998, č. COM(1998)25 final, 98/0018 (ACC) a prováděcího nařízení Komise (ES) č. 1367/95.

Postup celních úřadů při kontrole dodržování práv z duševního vlastnictví byl stanoven v § 23b a § 23c zákona č. 229/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele²⁸ a kterým byla značně posílena oprávnění celních orgánů. Na druhé straně však bylo jejich oprávnění omezeno pouze na zboží podléhajícímu celnímu dohledu.

Zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních na hranicích stanoví podmínky, za nichž celní úřad přijímá opatření, má-li důvodné podezření, že jde o padělek nebo nedovolenou napodobeninu zboží, které je navrženo do volného oběhu, do režimu vývozu nebo je podána žádost o jeho zpětný vývoz, nebo které je odhaleno při provádění celního dohledu a celní kontroly.

29 Na podkladě Nařízení Rady ES č. 1383/2003 a Nařízení Komise (ES) č. 1891/2004

Stanoví rovněž oprávnění celních úřadů nařídít zničení nebo jiné znehodnocení zboží, které bylo soudem uznáno za padělek nebo nedovolenou napodobeninu, a projednávat přestupky a správní delikty, k nimž dojde při porušování tohoto zákona³⁰.

Působnost celních úřadů byla v souladu s principy Směrnice ES rozšířena i novelou zákona č. 229/2006 o ochraně spotřebitele, když do původního jeho § 23 byla v § 23b a 23c doplněna část o celních úřadech. Touto právní normou je mj. stanovena povinnost celních úřadů provádět dozor nad dodržování ustanovení § 8 o zákazu klamání spotřebitele. Podle odst. 2 tohoto ustanovení se za klamání spotřebitele považuje také nabídka nebo prodej výrobků nebo zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování těchto výrobků nebo zboží za účelem nabídky nebo prodeje.

7.1 Prosazování práv z duševního vlastnictví celními úřady

Práva majitelů práv k duševnímu vlastnictví, zejména práv autorských a práv průmyslových, byla v České republice velmi posílena, když byl vydán zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů (dále též jen „zákon o opatřeních na hranicích“)³¹.

Vydáním a postupnou novelizací tohoto zákona plní Česká republika rovněž závazky, které na sebe vzala v Evropské dohodě zakládající přidružení mezi Českou republikou na straně jedné a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé.

Zákon o opatření na hranicích stanoví podmínky, za kterých se provádí zásah celního úřadu proti osobám, které vlastní, drží, skladují nebo prodávají zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví na celním území Evropských společenství (dále jen „Společenství“) podle bezprostředně závazného právního předpisu Společenství.³²

Zákonem č. 229/2006 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, byla v § 23 odst.6 dána mj. celním úřadům gesce při dozoru nad dodržování povinností pokud jde o zákaz klamání spotřebitelů nabídkou nebo prodejem výrobků nebo zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování těchto výrobků nebo zboží za účelem nabídky nebo prodeje.

Skladováním výrobků nebo zboží se rozumí jejich umístění ve skladových prostorách, dopravních prostředcích, kancelářích nebo jiných nebytových prostorách a v prodejních místech včetně stánkového prodeje. Výrobkem se přitom rozumí jakákoliv věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k nabídce spotřebiteli.

Zákon o opatření na hranicích stanoví podmínky, za kterých je celní úřad oprávněn:

- a) zajistit zboží, o němž má důvodné podezření, že jeho výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví,
- b) zajistit zničení zboží,
- c) vyřadit zboží z obchodování a jiného nakládání se zbožím, které bylo soudem uznáno za zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví, nebo
- d) projednávat přestupky a správní delikty při porušení tohoto zákona.

Pro účely tohoto zákona se rozumí:

- a) zásahem celního úřadu-úkony prováděné celním úřadem dle tohoto zákona,
- b) humanitárními účely - činnosti prováděné s cílem zajistit základní potřeby obyvatelstva, které se ocitlo v tíživé životní situaci nebo bylo postiženo mimořádnou událostí, kdy je opodstatněno využití mimořádných materiálních zdrojů.

7.1.1 Padělky a ostatní zboží porušující práva z duševního vlastnictví

Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ve svém článku 2 odst.1 stanoví, co se zbožím, které porušuje práva z duševního vlastnictví rozumí. Jde především o tak zvané padělky, dále napodobeniny a ostatní zboží porušující práva z duševního vlastnictví.

Padělkem se ve smyslu tohoto nařízení rozumí zboží, včetně jeho obalu, na němž je bez souhlasu vlastníka ochranné známky umístěno označení stejné nebo zaměnitelné s národní nebo ochrannou známkou Společenství (komunitární ochrannou známkou)³³ zapsanou pro stejný druh zboží, které tím poškozují práva majitele ochranné známky. Mezi takové zboží patří i veškeré věci

³⁰ Blíže viz Jakl, L.: Uplatňování práv z průmyslového vlastnictví, in Sborník z konference k uplatňování práv z průmyslového vlastnictví ve vztahu k padělkům a napodobeninám, pořádané dne 5.května 2006 na Vysoké škole veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze.

³¹ poslední změněný zákonem č. 255/2004 Sb.

³² Nařízení Rady (ES) č. 3295/94, kterým se stanoví opatření s cílem zakázat propuštění padělků a nedovolených napodobenin

do volného oběhu, režimu vývozu, zpětného vývozu nebo do některého režimu s podmíněným osvobozením od cla a Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 týkající se celního zásahu proti zboží podezřelému z porušování určitých práv z duševního vlastnictví a opatření, jež mají být přijata proti zboží, které prokazatelně taková práva porušilo.

³³ CTM – Community Trademark

nesoucí stejné nebo obdobné známkové označení, jako jsou loga, značky, etikety, nálepky, prospekty, návody k použití, doklady o záruce a podobně.

Mezi padělky se dále zahrnuje obal, na němž je umístěno označení stejné nebo zaměnitelné s ochrannou známkou, a to i tehdy, jestliže jsou tyto obaly bez příslušného zboží. Za padělky se pokládají i formy nebo raznice speciálně určené nebo upravené k výrobě padělané ochranné známky nebo zboží, které je touto známkou označeno nebo její počítačový model.

Za nedovolenou napodobeninu či pirátské zboží se pokládá zejména zboží, které je kopií nebo obsahuje kopii zboží chráněného autorským právem (copyrightem) nebo průmyslovým vzorem registrovaným podle národního práva nebo podle Nařízení Rady (ES) č. 6/2001 o průmyslovém vzoru Společenství (komunitárním designu)³⁴. Zhotovování těchto kopií je bez souhlasu vlastníka, nebo bez souhlasu osoby oprávněné vlastníkem těchto práv v zemi produkce takového zboží, porušováním těchto práv podle zákonodárství země v níž byla podána žádost o celní opatření.

Mezi ostatní zboží porušující práva z duševního vlastnictví patří i další zboží, které podle zákonodárství členského státu, v němž je podána žádost o celní opatření, porušuje práva z uděleného patentu, dodatkového ochranného osvědčení pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin³⁵, práva ze zapsaných práv k novým rostlinným odrůdám³⁶, práva ze zapsaného označení původu a zeměpisného označení³⁷.

Za zboží porušující práva z průmyslového a jiného duševního vlastnictví se pokládají i formy nebo raznice zvlášť určené nebo upravené k výrobě zboží porušující tato práva, jestliže použití takové formy nebo raznice poškozuje nebo by mohlo poškodit práva vlastníka těchto práv.

7.1.2 Zboží, na které se zákon o opatřeních na hranicích nevztahuje

Zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních na hranicích se ve svém § 1 odst. 1 odkazuje na Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003, které se týká se celního zásahu proti zboží podezřelému z porušování určitých práv duševního vlastnictví a opatření, jež mají být přijata proti zboží, které prokazatelně taková práva porušilo.

Podle článku 3 tohoto Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 se tato opatření nevztahují na zboží, které je sice označeno ochrannou známkou nebo označením původu nebo zeměpisným označením nebo na zboží chráněné patentem nebo dodatkovým ochranným označením, autorským nebo souvisejícím právem, právem z průmyslového

vzoru, právem k rostlinné odrůdě, ale bylo vyrobeno se souhlasem vlastníka těchto práv i když bylo bez souhlasu majitele těchto práv navrženo nebo propuštěno do některého z celních režimů, jak je uvádí tento předpis.

Podle článku 3 odstavce 2 téhož Nařízení Rady (ES) se zásah celního úřadu nevztahuje na zboží v osobních zavazadlech cestujících, které je osvobozeno od dovozního cla a které není toho druhu, že bude zřejmě předmětem obchodního užití.

7.1.3 Žádost o zásah celního úřadu k zabránění porušování práv

Žádost o přijetí opatření na hranicích, která musí být podána na předepsaném formuláři písemně, se může týkat zboží, které je navrženo do volného oběhu, do režimu vývozu nebo je podána žádost o jeho zpětný vývoz, nebo je propuštěno do některého z režimů s podmíněným osvobozením od cla nebo umisťováno do svobodného celního pásma nebo svobodného celního skladu.

Oprávněnou osobou k podání takové žádosti je majitel nebo spolumajitel patentu, majitel autorského osvědčení, majitel ochranné známky, majitel autorského práva nebo jiného práva chráněného autorským zákonem, nebo majitel práva k zapsanému průmyslovému vzoru nebo užitnému vzoru, zástupce oprávněné osoby nebo jiná oprávněná osoba. Pokud se oprávněná osoba domnívá, že se v územním obvodu daného celního úřadu nachází takové zboží, které je padělkem nebo nedovolenou napodobeninou, může písemně požádat aby byl proveden celní zásah, který zabráni porušování jejího práva.

Žádost se podává majitel práva Celnímu ředitelství Hradec Králové, které rozhoduje o schválení nebo zamítnutí žádosti.

Žádost o zásah musí obsahovat všechny údaje stanovené v článku 5 Nařízení Rady (ES) 1383/2003, tj. ty, které umožní celním orgánům jednoznačně identifikovat dané zboží.

Jde zejména o přesný a detailní technický popis daného zboží umožňující jeho identifikaci a rovněž i další skutečnosti odůvodňující podezření, že zboží porušuje příslušné právo.

Dále pak musí být v žádosti uvedeno jméno a adresa kontaktní osoby jmenované vlastníkem práva.

Žádost o zásah musí ve smyslu článku 6 uvedeného Nařízení Rady (ES) 1383/2003 obsahovat prohlášení vlastníka práva o odpovědnosti za případné škody v případě, že se ukáže, že žádost nebyla oprávněná a doklad

³⁴ RCD – Recorded Community Design

³⁵ zákon č. 527/1990 S., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin

³⁷ zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení

o vlastnictví uplatňovaného práva. Doklad o vlastnictví resp. spoluvlastnictví práv k průmyslovému vlastnictví se zpravidla předkládá doklady o zápisu práva do příslušného rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví.

Vlastník práva by měl pokud možno dodat i další údaje jako je hodnota předmětného zboží, místo, kde se zboží nachází nebo kam je určeno, údaje o identifikaci zboží popř. o jeho obalu, údaje o příchodu či odchodu zboží, transportní prostředky, údaje o importérovi, exportérovi nebo držiteli zboží, údaje o zemi původu zboží a cestách jeho dopravy a popřípadě další technické detaily, které umožní identifikaci rozdílů mezi originálním a pirátským zbožím.

Celní úřad si může podle potřeby od žadatele vyžádat i další informace a doklady, které mu umožní posoudit oprávněnost žádosti.

Při podání žádosti o zásah celního úřadu může být ve smyslu ustanovení § 4 odst. 3 zákona č. 255/2004 spojeno s náhradou nákladů, které musí uhradit podatel žádosti v případě, že se zahájené řízení bude přerušeno kvůli konání nebo opomenutí ze strany majitele práva, nebo v případě, že o předmětném zboží bude zjištěno, že nejde o zboží, které dané právo neporušuje nebo nebude určovací žalobou prokázáno, že dané právo k duševnímu vlastnictví porušuje.

7.1.4 Odhalení pirátského zboží při provádění celního dohledu

Celní úřad sám o sobě rovněž může při své zákonné dohlédací a kontrolní činnosti dojít k názoru, i když nebyla podána dosud žádost o opatření, že jde o padělek nebo napodobeninu předmětu chráněného předpisy o ochraně průmyslového a jiného duševního vlastnictví. V takovém případě celní úřad sdělí bezodkladně majiteli práva, pokud je mu znám, písemně nebo elektronicky, zjištěnou skutečnost o možném porušení jeho práva, aby mohl podat žádost o zásah celního úřadu a údaje o skutečném nebo předpokládaném množství zboží a jeho povaze. Obdobně postupuje celní úřad v případě, kdy je celnímu úřadu předáno zboží jiným orgánem podle zvláštního právního předpisu.

Celní úřad může zajistit i zboží, u něhož se domnívá, že jsou porušována práva k duševnímu vlastnictví, bez ohledu na práva třetích osob. Rozhodnutí o zajištění takového zboží doručí osobě, které bylo zboží zajištěno, s poučením o možnosti se v uvedené lhůtě proti takovému rozhodnutí odvolat.

Takto zajištěné zboží může celní úřad ponechat této osobě a uložit jí, že toto zboží nesmí používat, zcižit nebo s ním jiným způsobem nakládat. Osoba, které bylo doručeno rozhodnutí o zajištění zboží, je povinna toto zboží celnímu úřadu vydat. Není-li zajištěné zboží na výzvu celnímu úřadu vydáno, může být tomu, kdo

je má u sebe, odňato. O vydání, popřípadě odnětí zboží se vyhotoví úřední záznam podepsaný dvěma celníky a osobou, která zboží vydala, popřípadě které bylo zboží odňato, a uvede se v něm též množství a popis zboží. Osobě, která zboží vydala, popřípadě které bylo zboží odňato, předá celní úřad druhopis úředního záznamu.

Nelze-li u takto zajištěného zboží uložit sankci propadnutí nebo ochranné opatření zabráním zboží v řízení o přestupku nebo v řízení o správním deliktu, nebo rozhodnout o jeho zničení vrátí se osobě, které bylo zajištěno. Uplatní-li na toto zajištěné zboží právo jiná osoba a celní úřad má pochybnosti o tom, zda tato osoba nebo osoba, které bylo zboží zajištěno, je vlastníkem zboží, navrhne těmto osobám, aby svůj nárok uplatnily u soudu ve lhůtě, kterou jim k tomu poskytne.

Stát neodpovídá za škodu, která vznikla:

a) majiteli práva tím, že celním úřadem nebylo odhaleno zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví nebo toto zboží bylo propuštěno, anebo nebylo přijato opatření za účelem jeho zajištění, nejde-li o škodu, u níž se odpovědnost státu řídí zvláštním právním předpisem,

b) osobám, jichž se úkony při zásahu celního úřadu týkají, jestliže při kontrole prováděné celním úřadem při celním řízení a před podáním nebo po přijetí žádosti došlo ke ztrátě nebo škodě, nejde-li o škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem celního úřadu.

Občanskoprávní odpovědnost majitele práva se řídí občanským zákoníkem.

7.1.5 Rozhodnutí celního úřadu o žádosti o zásah

Pokud Celní ředitelství Hradec Králové rozhodne o schválení žádosti o zásah celního úřadu, neprodleně o tom informuje příslušný celní úřad, který má zásah provést a toto rozhodnutí zašle i majiteli práva.

Celní úřad, kterému Celní ředitelství Hradec Králové doručilo rozhodnutí o schválení žádosti, a který zajistil zboží, zašle majiteli práva na jeho žádost písemně nebo elektronicky sdělení obsahující jméno, popřípadě jména, příjmení a adresu místa trvalého pobytu nebo název nebo obchodní firmu a sídlo, jméno, popřípadě jména podnikající fyzické osoby a adresu místa trvalého pobytu, deklaranta, vlastníka nebo držitele zboží, a pokud jsou mu známa, i jméno, příjmení a adresu místa trvalého pobytu nebo název nebo obchodní firmu a sídlo příjemce a odesílatele, jakož i údaje o původu a místě odeslání zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví, aby mohl uplatnit ochranu svého práva.

Celní úřad může odebrané vzorky předat nebo zaslat majiteli práva na jeho výslovnou žádost pouze za účelem analýzy a usnadnění dalšího řízení.

Majitel práva je povinen neprodleně písemně nebo elektronicky informovat celní úřad, že bylo zahájeno soudní řízení o určení, zda jde o zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví. Ve vztahu k tomuto se zákon odvolává na článek 10 a následně i na článek 13 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003, z nichž vyplývá, že pokud celní úřad neobdrží od vlastníka práva do 10 pracovních dnů oznámení, že byla u soudu podána určovací žaloba, propuštění zboží bude povoleno nebo zadržetí ukončeno.

V případě, že majitel zboží požádá o propuštění zboží do volného oběhu a přitom bylo zahájeno u soudu určovací řízení o porušení práva, nebo když marně uplynula lhůta pro vydání předběžného opatření a byly přitom splněny všechny celní formalities, a celní úřad mu vyhoví, stanoví současně majiteli zboží, popřípadě jeho deklarantovi, importérovi, držiteli nebo příjemci zboží, povinnost složit jistotu ve výši dostatečné chránit zájmy vlastníka průmyslového práva. Jistotu lze složit v hotovosti na účet celního úřadu nebo nahradit bankovní zárukou. Předložení šeku, jehož proplacení je zaručeno bankou, se považuje za složení hotovosti na účet celního úřadu.

7.1.6 Nakládání se zbožím porušujícím práva k duševnímu vlastnictví

Jestliže bylo zjištěno zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva majitele k duševnímu vlastnictví, celní úřad na jeho žádost rozhodne o zničení zboží a zajistí zničení pod dohledem tří celníků. O zničení se vyhotoví úřední záznam, který podepíší všichni tři celníci a v němž se uvede též množství a popis zboží. Před zničením se odeberou vzorky, které celní úřad uchová pro případné soudní řízení.

7.1.6.1 Zničení zboží

Ke zničení zajištěného zboží může dojít ve dvou případech:

1. Ke zničení zboží celní úřad přistoupí, jestliže majitel práva do deseti pracovních dnů nebo do tří pracovních dnů, jde-li o zboží podléhající rychlé zkáze, od sdělení, že bylo zjištěno zboží, informuje písemně nebo elektronicky celní úřad, že jde o zboží, jehož výrobou nebo úpravou je porušeno jeho právo k duševnímu vlastnictví, a předá celnímu úřadu souhlas deklaranta, vlastníka nebo držitele zboží učiněný písemně nebo elektronicky se zničením zboží, nebo jestliže vlastník nebo držitel zboží předá tuto informaci sám přímo celnímu úřadu. Nepodá-li deklarant, vlastník nebo držitel zboží v předepsané lhůtě námitky proti zničení, považuje se tento souhlas za přijatý.

Pokud to okolnosti vyžadují, může být tato lhůta prodloužena o dalších deset pracovních dnů. Zničení se provede na náklady a odpovědnost deklaranta, vlastníka nebo držitele zboží.

2. Rozhodne-li pravomocně soud, že se jedná o zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví, nebo jde-li o zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví, a které bylo přenecháno ve prospěch státu, a deklarant, vlastník nebo držitel je sám nezničil, a nebylo-li rozhodnuto o propadnutí nebo zabránění tohoto zboží, celní úřad zajistí zničení tohoto zboží na náklady deklaranta, vlastníka nebo držitele zboží. Není-li celnímu úřadu vlastník nebo držitel zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví, znám, nebo není-li zjištěn, zajistí celní úřad jejich zničení na náklady majitele práva.

Rozhodne-li pravomocně soud, že před dalším nakládáním s padělkou postačí z nich odstranit ochranné známky, celní úřad zajistí jejich odstranění a zničení na náklady deklaranta, vlastníka nebo držitele zboží. Bylo-li v takovém případě vysloveno propadnutí nebo zabránění padělkou, zajistí odstranění ochranných známek celní úřad.

Celní úřad na náklady pachatele přestupku nebo správního deliktu zajistí:

- a) se souhlasem majitele práva učiněným písemně nebo elektronicky odstranění ochranných známek z propadlých nebo zabraných padělků podle rozhodnutí soudu, a to tak, aby s nimi bylo možno nakládat jiným způsobem než jejich prodejem,
- b) se souhlasem majitele práva učiněným písemně nebo elektronicky provedení jiných úprav na propadlých nebo zabraných padělcích, pokud se tím nezmění povaha zboží, a to tak, aby s ním bylo možno nakládat jiným způsobem než jejich prodejem, nebo
- c) zničení propadlého nebo zabraného zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví, ochranných známek odstraněných podle písmene a), odpadu a zbytků vzniklých při jiných úpravách podle písmene b).

Není-li známa osoba, která se dopustila přestupku nebo správního deliktu, nebo se jí nepodařilo postihnout, celní úřad zajistí zničení zboží, jehož výrobou nebo úpravou byla porušena práva k duševnímu vlastnictví a u něhož bylo v řízení o přestupku, popřípadě v řízení o správním deliktu vysloveno zabránění, na náklady majitele práva.

7.1.6.2 Použití zboží k humanitárním účelům

Celní ředitelství podle údajů celního úřadu, na základě pravomocného rozhodnutí o propadnutí nebo zabránění padělků a za předpokladu, že majitel práva vysloví sou-

hlas s využitím padělků upravených pro humanitární účely písemně nebo elektronicky, rozhodne, které pravomocně propadlé nebo zabrané padělky jsou vhodné pro zajištění humanitárních potřeb, a které lze za podmínek stanovených tímto zákonem a zvláštními předpisy bezúplatně převést k humanitárním účelům na přejímající organizaci. K humanitárním účelům nelze bezúplatně převést padělky, které jsou zjevně zdravotně závadné. Padělky se bezúplatně převádějí podle účelu i využití nebo naléhavosti potřeb, s přihlédnutím k pořadí došlých žádostí.

Přejímajícími organizacemi mohou být:

a) organizační složky a příspěvkové organizace státu nebo územních samosprávných celků, zřízené za účelem poskytování sociální péče nebo působící v oblasti zdravotnictví nebo školství, nebo

b) jiné právnické osoby, pokud splňují tyto podmínky:

1. nebyly zřízeny za účelem podnikání,
2. předmětem jejich činnosti je pouze činnost v oblastech uvedených v písmenu a),
3. poskytují humanitární pomoc nejméně 2 roky a
4. doloží potvrzením příslušného orgánu ne starším než 3 měsíce, že nemají nedoplatky na daních, splatné nedoplatky na pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, včetně penále, splatné nedoplatky na pojistném na veřejné zdravotní pojištění, včetně penále.²⁵ Splatným nedoplatkem na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se pro účely tohoto zákona rozumí též nedoplatek na pojistném včetně penále, k jehož úhradě bylo povoleno podle zvláštního právního předpisu jeho splácení ve splátkách.

Přejímající organizace je povinna

a) přijmout opatření k zabránění zneužití padělků a jejich opětovnému uvedení do obchodního styku,

b) za podmínek stanovených celním ředitelstvím a na své náklady zajistit odstranění ochranných známek nebo provedení jiných úprav a zničení odstraněných ochranných známek, odpadu a zbytků po těchto úpravách,

c) zajistit označení všech upravených padělků nápisem „humanita“ neodstranitelnou barvou takovým způsobem, aby nápis nebyl přímo patrný a tím nebyla snižována důstojnost osob, které tyto padělky používají,

d) evidovat a archivovat doklady o příjmu padělků a způsobu, jak s nimi bylo naloženo, a to po dobu 3

let od okamžiku bezúplatného převodu; tím nejsou dotčena ustanovení zvláštních právních předpisů upravující evidenci a archivaci stanovených dokladů.

Přejímajícími organizacemi mohou být:

O bezúplatném převodu padělků k humanitárním účelům uzavře Generální ředitelství cel a přejímající organizace písemnou smlouvu, která musí kromě obvyklých podstatných náležitostí obsahovat vždy druh a množství bezúplatně převedených padělků, podmínky celního ředitelství a dále ustanovení o smluvní pokutě pro případ porušení závazku o bezúplatném převodu padělků výhradně pro humanitární účely a konkrétní účel, k jakému přejímající organizace padělky použije.

Celní úřad je oprávněn kontrolovat u přejímající organizace plnění povinností, k nimž se přejímající organizace smluvně zavázala. O výsledku kontroly informuje celní ředitelství.

7.1.7 Přestupky, správní delikty a sankce

Vedle dříve uvedených sankcí, v podobě pozastavení celního řízení o zboží na hranicích, až po jeho zničení, přicházejí v úvahu sankce za přestupky, kterých se dopustí fyzická osoba a správní delikty, kterých se dopustí právnická osoba nebo fyzická osoba, která je podnikatelem.

Přestupku nebo správního deliktu se dopustí fyzická osoba, která podá celní prohlášení na propuštění padělků nebo nedovolených napodobenin do volného oběhu, režimu vývozu nebo do režimů, s podmíněným osvobozením od cla, nebo dosáhne porušením celních předpisů propuštění takového zboží nebo jeho umístění ve svobodném celním pásmu nebo ve svobodném celním skladu. Dále i ten, kdo podal žádost na propuštění padělků nebo nedovolených napodobenin ke zpětnému vývozu nebo požádal o jejich umístění do svobodného celního pásma nebo svobodného celního skladu anebo ten, kdo dovezl nebo vyvezl padělky nebo nedovolené napodobeniny. Přestupku se dopustí i ten, kdo vlastní, drží, skladuje nebo prodává na území České republiky padělky nebo nedovolené napodobeniny a ten, kdo nedodržel podmínky pro nakládání se zbožím zajištěným podle tohoto zákona o opatřeních na hranicích. U správních deliktů přichází v úvahu i nedodržení podmínek pro nakládání se zbožím bezúplatně převedeným k humanitárním účelům.

Za přestupek nebo správní delikt může celní úřad uložit pokutu, propadnutí zboží nebo obojí. Vedle pokuty nebo i samostatně lze uložit též propadnutí nebo zabránění zboží.

Za přestupek nebo správní delikt může celní úřad uložit pokutu až do 20 milionů Kč, podle jeho druhu, závažnosti, doby trvání a následků protiprávního jednání

(blíže viz § 16 a § 24 zákona). Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, jímž byla uložena. Pokuty vybírá a vymáhá celní úřad, který je uložil. Příjem z pokut a z prodeje propadlého a zabraného zboží je příjmem státního rozpočtu.

Vedle finančních postihů může být za spáchání přestupku nebo správního deliktu uložena sankce ve formě propadnutí zboží nebo zabránění zboží. Vlastníkem propadlého a zabraněného zboží se stává stát.

Přestupek nebo správní delikt projednává celní úřad, v jehož územním obvodu má fyzická nebo právnická osoba trvalé bydliště nebo sídlo. Nemá-li tato osoba sídlo nebo trvalé bydliště v České republice, projedná správní delikt celní úřad, v jehož územním obvodu byl celní delikt zjištěn.

Přestupek nebo správní delikt projedná celní úřad, v jehož územním obvodu byl přestupek nebo správní delikt zjištěn, i když byl spáchán v jiném obvodu.

7.1.8 Řízení před celními orgány

Pokud zákon č. 191/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 255/2004 Sb.), nestanoví jinak, platí pro řízení před celními orgány správní řád č. 500/2004 Sb. Rozhodnutí celních orgánů musí, vedle jasného výroku rozhodnutí a jeho odůvodnění, obsahovat i poučení o možnosti odvolání proti tomuto rozhodnutí.

Proti rozhodnutí celních úřadů a rozhodnutí o uložení sankce za přestupek nebo správní delikt se lze podle správního řádu odvolat. Včas podané odvolání proti rozhodnutí o uložení sankce za přestupek nebo správní delikt má odkladný účinek.

Odvolání proti rozhodnutí celních orgánů však nemá odkladný účinek, pokud celní orgán odkladný účinek nepovolí z důvodů hodných zřetele, pokud to vyžadují oprávněné zájmy osoby, jež je rozhodnutím dotčena, a neztíží-li se tím vymáhání nedoplateků nebo nebrání-li tomu obecný zájem.

Odvolání je třeba podat podle § 54 správního řádu do 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí u orgánu, který napadené rozhodnutí vydal. O odvolání rozhoduje nejblíže nadřízený orgán vyššího stupně.

Odvolací orgán v rozhodnutí, kterým se zamítá odvolání proti napadenému rozhodnutí, je povinen v poučení uvést možnost podání žaloby k spodu o přezkoumání tohoto rozhodnutí o odvolání a současně i uvést lhůtu, v níž tak může učinit.

Další posílení funkce celních úřadů při uplatňování práv z duševního vlastnictví stanoví zákon č. 229/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

Podle § 23b tohoto zákona jsou celní úřady oprávněny kontrolovat právnické a fyzické osoby, které vyrábějí, skladují, distribuují, dovážejí, vyvážejí, nakupují, prodávají nebo dodávají výrobky a zboží na vnitřní trh nebo vyvíjejí jinou podobnou činnost na vnitřním trhu, společně s Českou obchodní inspekcí nebo samostatně, v případech důvodného podezření, že výrobky nebo zboží porušují některá práva duševního vlastnictví,

Celní úřady jsou při kontrole podle tohoto ustanovení oprávněny vstupovat do provozoven nebo skladových prostor, o kterých mají důvodné podezření, že se v nich nabízejí, skladují nebo prodávají výrobky nebo zboží porušující některá práva duševního vlastnictví. Za škodu přitom způsobenou odpovídá stát, který se této odpovědnosti nemůže zprostit.

Celní úřady jsou při kontrole podle tohoto ustanovení oprávněny vstupovat do objektů výrobce, dovozce nebo distributora a vyžadovat předložení příslušné dokumentace a poskytnutí pravdivých informací. Výrobce, dovozce nebo distributor může být celníkem vyzván, aby mu zajistil a předložil odborná vyjádření odborně způsobilé osoby k předmětu dozoru, nebo si k dozoru může celník odborně způsobilou osobu za úhradu přizvat. Mají také právo ověřovat totožnost fyzických osob, jsou-li kontrolovány osobami, a též totožnost fyzických osob, které při kontrole zastupují kontrolované osoby, a oprávnění těchto osob k zastupování. Současně mají právo požadovat od kontrolovaných osob potřebné doklady, údaje a písemná nebo ústní vysvětlení.

Celní úřady jsou při kontrole podle tohoto ustanovení oprávněny odebírat za náhradu od kontrolovaných osob potřebné vzorky výrobků nebo zboží k posouzení, zda nejde o výrobek nebo zboží porušující některá práva duševního vlastnictví ke klamání spotřebitele. Za odebrané vzorky výrobků nebo zboží se kontrolované osobě poskytne náhrada ve výši ceny, za kterou se výrobek nebo zboží v okamžiku odebrání vzorku nabízí. Náhrada se neposkytne, jestliže se jí kontrolovaná osoba vzdá. Nárok na náhradu nevzniká, pokud jde o výrobek nebo zboží, o kterém bude pravomocně rozhodnuto, že jde o zboží porušující některá práva duševního vlastnictví.

Celníci se při plnění úkolů podle tohoto zákona se prokazují pověřením celního úřadu a služebním průkazem celníka bez vyzvání. Jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech tvořících předmět obchodního tajemství, o nichž se dozvěděli při plnění kontrolních úkolů nebo při plnění povinností souvisejících s ním, s výjimkou podání potřebných informací pro účely a v rámci trestního řízení.

Celní úřad je oprávněn přizvat k účasti na kontrole osoby odborně způsobilé podle zvláštních právních předpisů, je-li to odůvodněno povahou kontrolní činnos-

ti. Tyto osoby mají práva a povinnosti celníků v rozsahu pověření daného jim celním úřadem. Odborně způsobilé osoby však nemohou být pověřeny ukládat opatření a sankce podle tohoto nebo jiných zákonů.

Celník je povinen při prokázání zjištění nabídky, prodeje, skladování, distribuce, popřípadě dovozu nebo vývozu výrobků nebo zboží nebo dodávání výrobků a zboží na vnitřní trh nebo vyvíjení jiné podobné činnosti na vnitřním trhu, uložit zajištění těchto výrobků nebo zboží. Celník ústně oznámí opatření o zajištění výrobků nebo zboží kontrolované osobě nebo osobě zúčastněné při kontrole a neprodleně vyhotoví úřední záznam, ve kterém bude uveden i důvod zajištění, popis zajištěných výrobků nebo zboží a jejich množství. Kopii úředního záznamu předá kontrolované osobě.

Celní úřad je oprávněn uskladnit zajištěné výrobky nebo zboží uvedené mimo dosah kontrolované osoby. Kontrolovaná osoba je povinna zajištěné výrobky nebo zboží celníkovi vydat. Odmítá-li vydání, budou tyto výrobky nebo zboží kontrolované osobě odňaty. O vydání nebo odnětí sepíše celník úřední záznam. Náklady na zajištění, přepravu a skladování hradí kontrolovaná osoba, jestliže se zjistí, že jde o porušení práv k duševnímu vlastnictví.

Proti uloženému opatření o zajištění výrobků nebo zboží může kontrolovaná osoba podat do 3 pracovních dnů ode dne seznámení s uloženým opatřením písemné námitky řediteli celního úřadu. Námitky nemají odkladný účinek. Ředitel celního úřadu rozhodne o námitkách bez zbytečných průtahů. Jeho rozhodnutí je konečné. Písemné rozhodnutí o námitkách se doručí kontrolované osobě.

Zajištění výrobků nebo zboží trvá do doby, než bude pravomocně rozhodnuto o jejich propadnutí nebo zabrání, případně do doby, kdy bude prokázáno, že se nejedná o výrobky nebo zboží porušující některá práva duševního vlastnictví. Zrušení opatření o zajištění výrobků nebo zboží, o kterých se prokáže, že neporušují některá práva duševního vlastnictví, provede písemně ředitel celního úřadu. Rozhodnutí se doručí kontrolované osobě. Pokud bylo zrušeno opatření o zajištění, musí být kontrolované osobě zajištěné výrobky nebo zboží bez zbytečných průtahů vráceno v neporušeném stavu, s výjimkou výrobků nebo zboží použitých pro posouzení. O vrácení sepíše celník písemný záznam.

Ředitel celního úřadu uloží rozhodnutím kromě pokuty i propadnutí nebo zabrání výrobků nebo zboží. Vlastníkem propadlých nebo zabraných výrobků nebo zboží se stává stát. Ředitel celního úřadu určí, že zabrané nebo propadlé výrobky nebo zboží budou zničeny. Bylo-li rozhodnuto, že zabrané nebo propadlé výrobky nebo zboží budou zničeny, provede se to úředně pod dohledem tříčlenné komise jmenované ředitelem celního úřadu. O zničení sepíše komise protokol, který podepíše všichni tři členové komise. Zničení se provede na náklad

kontrolované osoby, která tyto výrobky nebo zboží nabízel, prodávala nebo skladovala.

Jsou-li propadlé nebo zabrané výrobky využitelné pro humanitární účely, může ředitel celního úřadu určit, že budou poskytnuty k těmto účelům, a to bezplatně. Humanitárními účely se rozumí činnosti prováděné s cílem zajistit základní potřeby obyvatelstva, které se ocitlo v tíživé životní situaci nebo bylo postiženo mimořádnou událostí, kdy je opodstatněno využití mimořádných materiálních zdrojů. Zákon podrobně stanoví, které organizace mohou převzít tyto výrobky k humanitárním účelům.

Autor může požadovat i poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména omluvou nebo zadostiučiněním v penězích. výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání.

Autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno. Místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

Podle ustanovení § 42 a násl. autorského zákona může autor nebo jeho zástupce či příslušný kolektivní správce požadovat od celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu informace o obsahu a rozsahu dovozu nebo přijetí zboží, které je rozmnoženinou jeho díla nebo jeho zvukovým, zvukově obrazovým nebo jiným záznamem, nebo o zboží, které má sloužit k pořízení takových rozmnoženin nebo i o zboží, které je určeno k obcházení zabezpečovacích technických prostředků.

Celní úřad může při výkonu dohledu a kontroly podle zákona č. 185/2004 Sb., o celní správě zajistit věc, u které má podezření, že její držitel neoprávněně zasahuje do práva autorského, jde-li o zboží Společenství,³⁸ a to na dobu nejvýše 1 měsíce ode dne vydání rozhodnutí o zajištění věci. Tato lhůta může být překročena, byl-li ve vztahu k zajištěné věci podán návrh na vydání předběžného opatření nebo uplatněn nárok podle tohoto zákona, o kterých dosud nebylo rozhodnuto. Proti rozhodnutí o zajištění věci se nelze odvolat.

Celní úřad, který zajistil takovou věc doručí bezodkladně písemné oznámení o zajištění věci autorovi, příslušnému kolektivnímu správci, právnícké osobě oprávně

něné hájit zájmy autorů nebo osobám, kterým ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu. Toto oznámení se souběžně doručuje též veřejnou vyhláškou na dobu nejméně 15 dnů.

Autor, příslušný kolektivní správce, právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů nebo osoba, které ze zákona přísluší oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu, písemně sdělí celnímu úřadu nejpozději do 15 pracovních dnů ode dne doručení oznámení o zajištění věci, zda hodlá uplatnit nárok na ochranu práva autorského u soudu. Pokud v této lhůtě písemně sdělí, že nehodlá uplatnit nárok u soudu, nebo v případě marného uplynutí lhůty podle věty první, vrátí celní úřad zajištěné věci osobě, které byly zajištěny; tato osoba nemá nárok na náhradu majetkové újmy od státu.

Rozhodne-li pravomocně soud, že bylo neoprávněně zasaženo do práva autorského, předá celní úřad zajištěné věci osobě, která uplatnila nárok na ochranu práva autorského u soudu, a učiní o tom záznam do spisu. Veškeré náklady spojené se zajištěním, uskladněním a předáním zajištěného zboží je povinna uhradit osoba, které byly věci zajištěny. Tyto náklady předepíše celní úřad rozhodnutím. Odvolání proti rozhodnutí celního úřadu o předepsání nákladů nemá odkladný účinek. Náklady jsou splatné do 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Náklady neuhrazené ve lhůtě splatnosti vybírá a vymáhá celní úřad, který je předepsal, podle zvláštního právního předpisu upravujícího správu daní a jsou příjmem státního rozpočtu.

Práva k duševnímu vlastnictví jsou chráněna rovněž na základě zákona č. 34/1996 Sb., o ochraně spotřebitele ve znění pozdějších předpisů, podle jehož ustanovení § 8 za klamání spotřebitele pokládá také nabízení nebo prodej výrobků nebo zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování těchto výrobků nebo zboží za účelem nabídky nebo prodeje. Skladováním výrobků nebo zboží porušujícího práva k duševnímu vlastnictví se přitom považuje jejich umístění ve skladových prostorách, dopravních prostředcích, kancelářích nebo jiných nebytových prostorách a v prodejních místech, včetně stánkového prodeje. Dozor na dodržování povinností podle tohoto zákona provádí Česká obchodní inspekce a u zemědělských, potravinářských, kosmetických, mydlářských, saponátových a tabákových výrobků též Česká zemědělská a potravinářská inspekce. Tento dozor provádějí podle § 23 odst. 7 též celní úřady.

8. Působnost České obchodní inspekce

Prosazování práv z průmyslového a duševního vlastnictví je posilováno i činností České obchodní inspekce.

Kompetence České obchodní inspekce jsou dány zákonem č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci a ustanovením § 23 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Činnost České obchodní inspekce se zaměřuje na kontrolu právnických a fyzických osob, které prodávají nebo dodávají výrobky a zboží na vnitřní trh České republiky nebo poskytují služby nebo vyvíjejí jinou obdobnou činnost na tomto trhu. Kontroluje zejména zabezpečení jakosti zboží nebo výrobků, dodržování dohodnutých nebo stanovených podmínek a kvality poskytovaných služeb, dodržování ostatních podmínek stanovených zvláštními předpisy, či zda nedochází ke klamání spotřebitele. Mezi tyto zvláštní předpisy patří samozřejmě i předpisy na ochranu průmyslového a jiného duševního vlastnictví³⁹.

Česká obchodní inspekce provádí podle § 23 zákona č. 34/1996 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších změn provedených zákonem v následujících letech, dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem. V oblasti práv z duševního vlastnictví jde zejména o dozor nad dodržováním ustanovení § 8 tohoto zákona.

Podle tohoto ustanovení nikdo nesmí klamat spotřebitele, zejména uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné, dvojsmyslné nebo přehnané údaje anebo zamlčet údaje o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb či úrovni nákupních podmínek. Za klamání spotřebitele se považuje také nabídka nebo prodej výrobků nebo zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování těchto výrobků nebo zboží za účelem nabídky nebo prodeje.

Odpovědnosti za klamání spotřebitele se nelze zprostit poukazem na to, že potřebné nebo správné údaje neposkytl výrobce, dovozce nebo dodavatel. Pojmy „záruka“, „zaručený“, jakož i všechny další pojmy obdobného obsahu, mohou být používány jen v případech, kdy je současně konkretizován obsah a podmínky záruky.

Skladováním výrobků nebo zboží porušujících práva k duševnímu vlastnictví se pro účely tohoto zákona rozumí jejich umístění ve skladových prostorách, dopravních prostředcích, kancelářích nebo jiných nebytových prostorách a v prodejních místech včetně stánkového prodeje.

Výrobkem nebo zbožím porušujícím některá práva duševního vlastnictví se rozumí padělek, jímž je výrobek nebo zboží, včetně jeho obalu, na němž je bez souhlasu majitele ochranné známky umístěno označení stejné nebo zaměnitelné s ochrannou známkou, porušující práva majitele ochranné známky a dále veškeré věci nesoucí takové označení (značky, loga, etikety, nálepky, prospekty, návody k použití, doklady o záruce apod.), a to i teh-

³⁸ Čl.4 odst.3 nařízení Rady (EHS) 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství

³⁹ oprávnění se však nevztahuje na kontrolu potravin, pokrmů a tabákových výrobků, s výjimkou kontroly poctivosti jejich prodeje

dy, jsou-li uváděny samostatně, a samostatné obaly, na nichž je umístěno takové označení.

Takovým výrobkem je i nedovolená napodobenina, jíž je výrobek nebo zboží, které je rozmnoženinou nebo zahrnuje rozmnoženinu vyrobenou bez souhlasu majitele autorských nebo příbuzných práv nebo bez souhlasu majitele práv k průmyslovému vzoru, jestliže pořízení rozmnoženiny porušuje tato práva. Rovněž tak i výrobky nebo zboží, porušující práva majitele patentu nebo užitého vzoru nebo práva majitele dodatkového ochranného osvědčení pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin nebo práva ze zapsaného označení původu nebo zeměpisného označení.

Majitel nebo spolumajitel patentu, majitel autorského osvědčení, majitel ochranné známky, majitel autorského práva nebo jiného práva chráněného autorským zákonem nebo majitel práva k zapsanému průmyslovému vzoru nebo užitému vzoru nebo jeho zástupce (dále jen „majitel práva duševního vlastnictví“) je povinen na vyzvání předložit dozorovému orgánu⁴⁰ dokumentaci potřebnou k provedení posouzení výrobků nebo zboží, a to ve lhůtě do 15 pracovních dnů ode dne vyrozumění.

Odpovídá za to, že předaná dokumentace je pravdivá, přesná, úplná a platná. Je povinen dozorovému orgánu neprodleně oznámit veškeré změny, které mohou mít vliv na správnost posuzování výrobků nebo zboží. Pokud dozorový orgán má pochybnosti o oprávněnosti nebo věcné správnosti předložené dokumentace, písemně vyrozumí majitele práva duševního vlastnictví o této skutečnosti. Majitel práva duševního vlastnictví podá ve lhůtě 15 dnů od doručení takového vyrozumění písemné stanovisko ke zjištěným vadám dokumentace.

Vykonává-li dozorový orgán kontrolu na podnět majitele práva duševního vlastnictví nebo jiné osoby, která prokázala právní zájem ve věci, jsou tyto osoby povinny složit přiměřenou jistotu (dále jen „jistota“) za účelem úhrady nákladů dozorového orgánu v případech, kdy kontrolou nebude prokázána oprávněnost podnětu⁴¹. Výši jistoty stanoví vedoucí dozorového orgánu. Základem pro výpočet výše jistoty jsou průměrné náklady na výkon kontrolní činnosti za jednoho kontrolního pracovníka a den podle skutečnosti předcházejícího roku. Jistotu je majitel práva duševního vlastnictví nebo osoba, která prokázala právní zájem ve věci, povinen složit na účet dozorového orgánu do 15 dnů od podání podnětu. Nebude-li jistota ve stanoveném termínu složena, nemá dozorový orgán povinnost podnět prošetřit.

Prokáže-li se kontrolou oprávněnost podnětu, je dozorový orgán povinen poukázat zpět složenou jistotu do 10 dnů od ukončení kontroly. Nebude-li prokázána oprávněnost podnětu, dozorový orgán zúčtuje skutečně vynaložené náklady na provedenou kontrolu. V případě, že bude částka skutečně vynaložených nákladů dozoru nižší než výše jistoty, je dozorový orgán povinen majiteli práva duševního vlastnictví nebo osobě, která prokázala právní zájem ve věci, poukázat zpět do 10 dnů zjištěný rozdíl. V případě, že skutečně vynaložené náklady budou vyšší než složená jistota, je majitel práva duševního vlastnictví nebo osoba, která prokázala právní zájem ve věci, povinen uhradit rozdíl do výše skutečně vynaložených nákladů do 10 dnů ode dne doručení vyrozumění.

V případě, kdy majitel práva duševního vlastnictví předá dozorovému orgánu nepravdivou, nepřesnou, neúplnou nebo neplatnou dokumentaci a vznikne-li na základě těchto podkladů rozhodnutím dozorového orgánu kontrolované osobě škoda, odpovídá za tuto škodu majitel práva duševního vlastnictví.

Inspektoři České obchodní inspekce mají k výkonu svých činností poměrně rozsáhlé pravomoci pokud jde o oprávnění vstupu do objektů výrobce, dovozce nebo distributora, ověřování totožnosti kontrolovaných osob, vyžadování potřebných dokladů, odebrání vzorků k jejich dalšímu posuzování apod.⁴²

Inspektor České obchodní inspekce je na základě provedené kontroly oprávněn do zjednaní nápravy zakázat nákup, dodávku, prodej nebo použití výrobků nebo zboží, které neodpovídá požadavkům podle zvláštních předpisů a popřípadě rozhodnout o uskladnění zjištěných výrobků mimo dosah kontrolované osoby. Inspektor může uložit kontrolované osobě pokutu až do výše 5 000 korun a ředitel až do výše 50 tisíc korun. Pokud kontrolovaná osoba je po spolehlivém zjištění závadného stavu pokutu zaplatit a namísto ji zaplatí, nelze se proti jejímu uložení odvolat. Jinak může kontrolovaná osoba proti uloženému opatření podat do tří pracovních dnů ode dne seznámení se s uloženým opatřením písemné námitky místně příslušnému inspektorátu. Námitky však nemají odkladný účinek.

Ředitel inspektorátu může, kromě pokuty i propadnutí nebo zabránění výrobků nebo zboží, rozhodnout i o jejich zničení na náklad kontrolované osoby, která tyto výrobky nebo zboží nabízela, prodávala nebo skladovala. Může osobě, která porušila podmínky stanovené zvláštními předpisy nebo která nesplnila uložená opatře-

⁴⁰ Pojem „dozorový orgán“ není v ustanovení § 2 zákona č. 341/1996 Sb. o vymezení základních pojmů uveden; z ustanovení § 23 lze dovodit, že v těchto případech jím v daném případě budou pověřeni pracovníci, zejména inspektoři České obchodní inspekce.

⁴¹ Nebeská E.: Klamání spotřebitele porušováním práv k dušev-

nímu vlastnictví, in Sborník z konference k uplatňování práv z průmyslového vlastnictví ve vztahu k padělkům a napodobeninám, pořádané dne 5.května 2006 na Vysoké škole veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze

⁴² blíže viz např.: Kupka, P.: Právní prostředky ochrany průmyslového vlastnictví, Právní rádce 5/2003

ní, uložit pokutu až do výše jednoho milionu korun a při opakovaném porušení až do dvou milionů.

9. Působnost Policie České republiky

Působnost Policie České republiky při uplatňování práv z duševního vlastnictví je stanovena zákonem o Policii České republiky č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky v platném znění. V rámci povinnosti policie odhalovat trestné činy, zjišťovat jejich pachatele, konat vyšetřování o trestných činech a odhalování přestupků plní i úkoly při ochraně práv k duševnímu vlastnictví. Konkrétní postupy a oprávnění Policie České republiky jsou obsažena v dalších právních předpisech, zejména pak v trestním řádu⁴³), správním řádu⁴⁴) a zákonu o přestupcích⁴⁵).

Aktivity Policie České republiky zasahují i do oblasti trestněprávní, která nezávislá na tom, zda se poškozený rozhodne domáhat svých práv i soukromoprávní cestou. Trestněprávní ochrana je poskytována ve vztahu k průmyslovým právům, zejména k ochranným známkám, průmyslovým vzorům, užitným vzorům a vynálezům, ale i ve vztahu k nekalé soutěži. Základem činnosti policie při odhalování a vyšetřování těchto trestných činů je její postavení policejního orgánu jako orgánu činného v trestním řízení ve smyslu ust. § 12 odst. 1 trestního řádu. V rámci organizačních struktur Policie České republiky tuto činnost pak obvykle vykonávají policisté služebně zařazení u Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky.⁴⁶

10. Mediace a arbitráž při uplatňování práv z duševního vlastnictví

K mimosoudním možnostem obrany proti porušování práv průmyslového vlastnictví patří v první řadě jednání s domnělým porušovatelem. Do mimosoudního jednání vstupuje majitel průmyslového práva sám nebo prostřednictvím advokáta, patentového zástupce nebo třetího subjektu – fyzické nebo právnické osoby. Může jednat i prostřednictvím Asociace prostředníků a rozhodců. Ta byla u nás ustavena po vzoru zemí, které mají s jednáním o porušování průmyslových práv jednak více zkušeností a jednak delší tradici.

Jedná-li majitel průmyslových práv s jejich domnělým porušovatelem, jedná se především o jeho upozornění na existenci práv k předmětu jeho výroby nebo používání postupu.

V upozornění, pro které je nezbytná písemná forma z důvodu zajištění důkazu pro případné soudní jednání a případné uplatnění náhrady škody (varovný dopis - letter of consent), je nutno vždy uvést údaje týkající se předmětu ochrany např. číslo patentu, datum priority a jeho udělení a i dát porušovateli k dispozici znění patentových nároků, případně popis vynálezu. U ochranné známky její znění či vyobrazení, číslo jejího zápisu do rejstříku, datum priority a seznam zboží či služeb, pro které byla ochranná známka do rejstříku zapsána.

V ojedinělých případech upozornění majitele průmyslových práv adresované porušovateli končí uznáním průmyslového práva. Porušovatel se nezdá bránit tvrzením, že při svém podnikání používá jiné řešení, než které spadá do rozsahu udělené ochrany na vynález, užitný nebo průmyslový vzor, případně, že dané řešení vyvinul sám a proto má takzvané právo předchozího uživatele. Nebo se také brání tím, že toto řešení užívá na základě stavu techniky známé před podáním přihlášky, na jejímž základě byl zaregistrován patent nebo užitný či průmyslový vzor.

V případě, že se majitel průmyslového práva s domnělým porušovatelem nedohodne, ale na obou stranách existuje vůle o mimosoudní narovnání sporu, mají obě strany možnost uskutečnit mezi sebou jednání za účasti jimi zvoleného nebo akceptovaného kvalifikovaného prostředníka (mediátora), který jejich jednání pouze odborně asistuje, nebo se mohou dohodnout, že tento prostředník bude v roli rozhodce, jehož rozhodnutí budou akceptovat. Takové jednání mohou uskutečnit přímo, nebo za pomoci již zmíněné Asociace prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví, která byla v České republice konstituována na základě⁴⁷ registrace u Ministerstva vnitra a která sdružuje celou řadu odborníků z oblasti duševního vlastnictví a nekalé soutěže.

Není vyloučeno ani mediační řízení a rozhodování sporů před Arbitračním a mediačním centrem, které je součástí Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě a které se specializuje i na rozhodování o stížnostech podaných proti generickým doménám, kdy velmi často dochází k porušování práv ve vztahu k zapsaným ochranným známkám.

Účastníci sporu se mohou dohodnout, že podstoupí mimosoudní řízení na základě zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů⁴⁸, a to buď přímo mezi sebou nebo prostřednictvím Asociace prostředníků a rozhodců nebo Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Rozhodčí nález vydaný v rámci rozhodčího řízení na podkladě uvedeného zákona je soudně vykonatelný.

⁴³ zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním v platném znění

⁴⁴ zákon č. 500/2004 Sb. Správní řád v platném znění

⁴⁵ zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích v platném znění

⁴⁶ Švamberk, L.: Působnost Policie České republiky při ochra-

ně práv k průmyslovému vlastnictví, in Sborník z konference k uplatňování práv z průmyslového vlastnictví ve vztahu k patentům a napodobením, pořádané dne 5.května 2006 na Vysoké škole veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze.

Vlivem činnosti Arbitračního a medičního centra v Ženevě při Světové organizaci duševního vlastnictví (WIPO Arbitration and Mediation Center) se začala diskutovat i v České republice otázka vytvoření možnosti pro řešení sporů mimo soudní cestou v oblasti práv k předmětům průmyslového a jiného duševního vlastnictví. Tato diskuse vyústila v roce 1997 konstituováním „Asociace prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví“ a jejím zaregistrováním u Ministerstva vnitra České republiky.

Nutno uvést, že na území nynější České republiky nešlo o první případ řešení sporů mimosoudní cestou. Taková možnost byla již v době první Republiky Československé po roce 1918. Tehdy na našem území bylo rozhodčí řízení obecně možné na základě civilního soudního řádu převzatého z bývalého Rakouska-Uherska, který byl v roce 1950 nahrazen ustanovením nového občanského soudního řádu č. 142/1950 Sb. Tento nový občanský soudní řád však umožňoval rozhodčí řízení jen mezi právníky osobami, tedy nikoliv například mezi původcem vynálezu a výrobcem. Taková možnost byla připuštěna na základě zvláštního předpisu pouze v rámci tak zvaného smírčího řízení, které bylo na druhé straně povinné například před zahájením soudního řízení o odměnu za vynález. Účastníci sporu však závěrem smírčího řízení nebyli vázáni a v případě, že tento závěr neakceptovali, museli absolvovat soudní řízení.

Později, v roce 1962, byla určitá možnost rozhodčího řízení dána zákonem č. 121/1962 Sb., o hospodářské arbitráži, kterýžto zákon byl v pozdějších letech několikrát doplňován a novelizován. Ta však byla v podstatě omezena na řešení mezi tak zvanými socialistickými subjekty a měla namnoze spíše charakter administrativního direktivního řízení – v té době běžného.

V oblasti mezinárodního obchodu bylo rozhodčí řízení ve vztahu k zahraničním subjektům upraveno zákonem č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. I když tento zákon připouštěl rozhodčí řízení ad hoc, nebylo v praxi využíváno a naopak se využívala forma rozhodčího řízení u tehdy jediného stálého rozhodčího soudu, který existoval a působil při Československé obchodní a průmyslové komoře.

V současné době platný český zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů v souladu se světovou legislativou upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci a rovněž tak i výkon rozhodčích nálezů stanovených v rámci takového rozhodování.

Sporné strany mají možnost se dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi má rozhodnout jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud.

Způsob, jakým bude v rozhodčím řízení spor rozhodován, se stanoví v rozhodčí smlouvě. Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže sporné strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.

Rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná. Může se týkat jednotlivého již vzniklého sporu ve formě smlouvy o rozhodci nebo všech sporů, které by v budoucnu vznikly (rozhodčí doložka). Rozhodčí smlouva váže také právní zástupce stran, pokud to smlouva výslovně nevyloučí. Rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý.

Rozhodcem může být český občan nebo cizinec, který je zletilý a je způsobilý k právním úkonům. Pokud někdo funkci rozhodce přijme, je povinen ji vykonávat v souladu se zákonem a dalšími předpisy. Přijetí funkce musí být písemné. Rozhodce se může funkce rozhodce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem obou stran. Na jmenování nového rozhodce se sporné strany buď mohou dohodnout nebo jej na návrh kterékoliv strany jmenuje soud. Rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dověděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, pokud je této povinnosti sporné strany nezprostily.

Vedle možnosti rozhodování sporů rozhodci, zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů umožňuje rozhodování těchto sporů před stálým rozhodčím soudem, který se zřizuje na základě zákona. V současné době byl takový stálý rozhodčí soud konstituován při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Rozhodčí řízení je zahájeno podáním žaloby rozhodci nebo stálému rozhodčímu soudu. Podání takové žaloby má stejné účinky, jakoby byla podána u soudu. Sporné strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv. Pokud se strany nedohodnou jinak, je řízení neveřejné.

Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu. Tento rozhodčí nález musí obsahovat odůvodnění, pokud se strany nedohodly, že odůvodnění není třeba. Při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem rozhodným pro daný spor; mohou však spor rozhodnout podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, pokud je k tomu strany výslovně pověřily, například v rozhodčí smlouvě.

Rozhodčí nález je konečný a pro strany závazný, pokud se strany v rozhodčí smlouvě předem nedohod-

47 sídlo Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1
48 blíže viz Mothejzliková, J., Steiner, V. a kol.: Zákon o rozhod-

čím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami, Komentář, C.H.BECK, Praha 1996

ly o možnosti přezkoumání na žádost jedné nebo obou stran jiným rozhodcem. V takovém případě musí být žádost o přezkoumání doručena do 30 dnů od doručení rozhodčího nálezu.

Rozhodčí nález musí být doručen oběma stranám do vlastních rukou. Po jeho doručení rozhodce či rozhodčí soud opatří rozhodčí nález doložkou o právní moci.

Sporné strany se mohou také v průběhu rozhodčího řízení dohodnout na smírném vyřešení sporu. Na jejich žádost lze smír uzavřít ve formě rozhodčího nálezu. Pokud strany uzavřou smír mimo rozhodčí řízení, vezmou žalobu zpět a rozhodce zastaví rozhodčí řízení usnesením.

Jak již bylo na samém začátku tohoto příspěvku uvedeno, byla v České republice v roce 1997 konstituována Asociace prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví („Asociace“), která je dobrovolnou, nezávislou, samosprávnou a výběrovou profesní, státem zaregistrovanou organizací, sdružující odborníky a pracovníky v oblasti průmyslového a ostatního duševního vlastnictví. Asociace je členem Českého svazu vědeckotechnických společností. Členskou základnu tvoří špičkoví odborníci z oblasti práv k duševnímu vlastnictví, a to z oblasti praxe a teorie.

Činnost Asociace je zaměřena zejména na:

a) urovnání neshod a sporů, které vznikají ve vztahu k vytváření, uplatňování a hodnocení předmětů duševního vlastnictví, zejména ve věcech vynálezů, průmyslových vzorů, užitných vzorů, zlepšovacích návrhů, výrobních a provozních zkušeností (know-how), nekalé soutěže, ochranných známek, označení původu zboží, programů pro počítače a ostatních předmětů autorsko-právní ochrany a práv příbuzných,

b) organizování a uskutečňování jednání členů Asociace s účastníky neshod a sporů a vypracování potřebných podkladů,

c) organizování setkání, konferencí a školení ve vztahu k poslání a činnosti Asociace,

d) provádění studijní a publikační činnosti směřující ke zdokonalování mediátorské a rozhodcovské činnosti, s cílem řešení neshod a sporů mimosoudní cestou,

e) poskytování informací a porad sporným stranám cestou smluvních a jiných způsobů mimosoudního urovnání sporů a neshod a

f) sledování vývoje v oblasti urovnání neshod a sporů v oblasti práv k duševnímu vlastnictví, udržování styků, získávání a výměny zkušeností s analogickými mezinárodními organizacemi a asociacemi.

Vlastní činnost Asociace upravují „Pravidla pro smírčí a rozhodčí jednání a rozhodování v rámci stanov Asociace prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví“. Podle těchto pravidel Asociace sdružuje mediátory, rozhodce ve smyslu těchto pravidel a rozhodce ve smyslu dříve citovaného českého zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Asociace v rámci urovnávání neshod a sporů v oblasti duševního vlastnictví organizuje pro mediátory a rozhodce uskutečňování:

a) smírčího jednání prováděného mediátorem nebo mediátory, které má vyústit ve smírné, pro obě strany přijatelné urovnání sporu,

b) rozhodčího jednání prováděné rozhodcem či rozhodci, v případě, kdy se sporné strany předem ve smlouvě dohodly na respektování rozhodce či rozhodců a

c) rozhodčího řízení uskutečňovaného na základě zákona č. 216/1994 Sb., podle principů naznačených již v předchozí části tohoto příspěvku.

Zásady projednávání sporů jak v rámci smírčího a rozhodčího jednání, tak v rámci rozhodčího řízení jsou obdobné a v podstatě se neliší od principů aplikovaných v Arbitračním a mediačním centru Světové organizace duševního vlastnictví v Ženěvě.

Mnichov, červenec 2007

III. Dr. Hans-Georg Landfermann

Prezident Spolkového patentového soudu a. D.

Prosazování práv z duševního vlastnictví v Německu

Obsah

1. Úvod	55
2. Založení práv duševního vlastnictví	56
2.1 Patent	56
2.2 Užitený vzor	56
2.3 Znamka	57
2.4 Průmyslový vzor	58
2.5 Zeměpisné označení a označení původu	58
2.6 Autorské právo	59
3. Prosazování práv duševního vlastnictví před civilními soudy	59
3.1 Patent	59
3.1.1 Německý patent, vnitroněmecká skutková podstata	59
3.1.2 Evropský patent, mezinárodní porušování patentu	62
3.1.3 Návrh Dohody o sporech z evropských patentů (EPLA)	63
3.1.4 Národní soudní rozhodnutí s mezinárodním účinkem	63
3.2 Užitený vzor	63
3.3 Znamka	64
3.3.1 Národní známky	64
3.3.2 Komunitární ochranná známka	64
3.3.3 Námitka neúčinnosti ochranné známky	64
3.3.4 Výklad známkového práva Evropským soudním dvorem	65
3.4 Průmyslový vzor	65
3.5 Zeměpisné označení a označení původu	65
3.6 Autorské právo	65
4. Konfiskace zboží na hranicích	66
4.1 Obecně	66
4.2 Právní podklady a předpoklady	66
4.3 Řízení	66
4.4 Statistika	67
5. Trestně právní ochrana duševního vlastnictví	67
6. Závěrečná poznámka	67

1. Úvod

Ochrana duševního vlastnictví má v moderní ekonomii zásadní význam. Kdo produkuje desku nebo knihu, může pracovat ekonomicky, jen pokud je chráněn před tím, že konkurence jeho dílo okopíruje. Kdo distribuuje kvalitní značkové oblečení, musel by zapomenout na obchodování, kdyby se stejná ochranná známka mohla používat i u levného dovozového zboží. Farmaceutická firma, investující miliony euro do vývoje nového léku, získá vynaložené náklady nazpět jen v případě, že lék nebude moci po jeho uvedení na trh nikdo volně nabídnout.

Ne ve všech státech a kulturách je samozřejmé, že duševní práci je nutno chránit před napodobením. Třeba Konfucius, velký čínský filozof, považoval napodobování mistra za chvályhodné¹. Ve střední Evropě existuje našťástí jiná tradice, která sahá několik set let do minulosti. Na vzniku moderního patentového práva se význačně podílelo i české království. Český král Václav II. kodifikoval kolem roku 1300 jihlavské horní právo, tzv. „Constitutiones Juris Metallici Wenceslai Secundi“. Vzniklý kodex upravoval, za jakých předpokladů bude propůjčeno privilegium dolování v určité oblasti. Předpokládá se, že stejná pravidla se posléze aplikovala na využívání vynálezů při těžbě. Každopádně o několik let později, a to v roce 1315, udělil král Jan Lucemburský jistě osobě privilegium, které se týkalo zařízení na čerpání vody z důlního díla².

Dnes existují nejen národní kodifikace, ale i dohody o ochraně duševního vlastnictví, které platí na celém světě. Nejdůležitější z nich je tzv. dohoda TRIPS, neboli Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví, anglicky „Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights“. Co znamená „duševní vlastnictví“, co znamenají „Intellectual Property Rights“ ve smyslu této dohody? Z textu vyplývá, že tento výraz označuje především práva na:

- patenty na ochranu technických vynálezů;
- známky, tzn. označení odlišující zboží nebo služby určitého podniku od zboží nebo služeb jiných podniků;
- průmyslové vzory, tedy průmyslově využívané vzory nebo modely s určitými osobitými rysy; jde tedy o ochranu před zboží či jeho designu před paděláním;
- zeměpisné označení a označení původu související s určitými vlastnostmi zboží;
- autorská práva, např. spisovatelů a umělců.

Bližší ustanovení ke všem těmto právům obsahuje nejen dohoda TRIPS, ale i další celosvětově platné dohody, např. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví a Bernská úmluva na ochranu děl literárních a umělec-

kých. V rámci Evropské unie se právo duševního vlastnictví výrazně harmonizuje směrnicemi; to platí především pro autorská a známková práva.

Přesto jsou práva duševního vlastnictví v podstatě národní právní položky, které jsou účinné jen na území příslušného státu. Kdo udělal technický vynález a chce ho ochránit před paděláním jak v České republice, tak i v Německu, potřebuje český i německý patent.

Ted' namítnete, že lze požádat Evropský patentový úřad v Mnichově o vydání evropského patentu, který bude účinný jak v Česku, tak i v Německu. Máte pravdu, ale v tomto případě nejde o skutečnou výjimku ze zásady národního charakteru práv duševního vlastnictví. Takzvané evropské patenty se totiž sice udělují v jednotném řízení Evropské patentové organizace pro více členských států, ale po udělení se rozpadají na soubor národních patentů, jejichž účinek se vždy řídí příslušným národním právem. Česká část evropského patentu odpovídá svými účinky českému patentu, německá část patentu německému.

Součástí národních práv jsou v podstatě i ochranné známky a průmyslové vzory, zeměpisné označení a označení původu a autorská práva. Účinek české známky nebo českého průmyslového vzoru se omezuje na území České republiky. V Evropské unii však mezitím existuje řada výjimek:

- komunitární ochranná známka, kterou eviduje Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu ve španělském Alicante;
- komunitární průmyslový vzor, jenž je také evidován v Alicante;
- registrace zeměpisného označení a označení původu u zemědělských výrobků a potravin u Evropské komise v Bruselu.

V těchto třech případech se výjimečně zakládají nadnárodní právní položky s jednotným účinkem v celé Evropské unii.

K prosazení všech těchto práv, národních a nadnárodních právních položek, jsou ustanoveny národní soudy a národní správní instituce. Evropským institucím – Evropskému soudnímu dvoru a Evropskému soudu prvního stupně v Lucemburku, Evropské komisi v Bruselu a Úřadu pro harmonizaci v Alicante – náleží jen doplňkové funkce, především v souvislosti s registrací práv platných v celém Společenství.

Členské státy Evropské unie jsou povinny dát k dispozici efektivní řízení k prosazení práv duševního vlastnictví, jak vyplývá ze směrnice vydané 29. dubna 2004 k prosazení práv duševního vlastnictví³. Kapitola o prosazování těchto práv

¹ Tak např. vyjádření poslance Beldera v plenární debatě Evropského parlamentu dne 29.9.2005

² viz Öhlschlegel, O historii průmyslové právní ochrany (Zur Geschichte des gewerblichen Rechtsschutzes), Informace německých

patentových právních zástupců 1978, 201-204; krátce, Světové dějiny ochrany vynálezů, str. 74.

³ Směrnice 2004/48/EG z 29.4.2004, věstník L 195 z 02.06.2004, str. 16.

obsahuje i Dohoda TRIPS. Tyto celosvětově platné povinnosti jsou pochopitelně formulovány poněkud obecně.

Ve druhé části své přednášky se vrátím k tomu, jak se ochrana patentů, ochranných známek a další ochranná práva na duševní vlastnictví prosazují v Německu a jak může konkurence zabránit např. udělení patentu nebo ochranné známky.

Třetí část bude pojednávat o prosazování práv duševního vlastnictví před civilními soudy, především o žalobě vlastníka registrovaného patentu proti konkurenci, která tento patent porušuje, a o žalobách dalších vlastníků práv.

Ve čtvrté části se zmíním o důležitém nástroji zajištění padělaného zboží na hranicích celními úřady, o tzv. konfiskaci (zabavení) na hranicích.

Trestní stíhání přestupků proti duševnímu vlastnictví hraje v Německu jen nevýznamnou roli. O tom budu referovat v kratičké páté části.

2. Založení práv duševního vlastnictví

2.1 Patent

a) Kdo učinil technický vynález, může Německý úřad pro patenty a ochranné známky požádat, aby mu na tento vynález udělil patent. Nejdůležitějšími předpoklady, které musí být splněny, jsou (§ 1 odst 1 Patentového zákona):

- vynález musí být *nový*, nesmí být zveřejněn, nebo jinak být známý.
- musí být *výsledkem vynálezecké činnosti*, tzn. nesmí pro odborníka při bližším přezkoumání vyplývat ze známého stavu techniky.
- musí být *průmyslově využitelný*, musí se dát užívat k ekonomickým účelům.

Patentový úřad důkladně zkoumá, zda tyto předpoklady skutečně existují. K dispozici má více než 700 patentových specialistů s technickým vzděláním, kteří po absolvování studia sbírali několik let zkušenosti v průmyslu. Pokud bude patent udělen, znamená to, že vynález nesmí užívat nikdo jiný než vlastník patentu (§ 9 patentového zákona). Všichni ostatní jsou odkázáni na získání povolení vlastníka patentu, které se zpravidla uděluje formou úplatné licenční smlouvy. Délka trvání patentu může být prodloužena na 20 let počínaje okamžikem ohlášení (§ 16 patentového zákona).

Proti udělení patentu lze podat námitku. Tímto způsobem mohou např. konkurenční hospodářské podniky zabránit, aby vlastník patentu získal výhradní prá-

vo k užívání vynálezu. Námitka musí být podána do tří měsíců po zveřejnění oznámení o udělení patentu. O námitce rozhoduje kolegium patentového úřadu, kterému předsedá vedoucí příslušného oddělení. Proti tomuto rozhodnutí lze do jednoho měsíce podat stížnost ke Spolkovému patentovému soudu. Pokud se výjimečně musí vyjasnit závažné právní otázky, může být přípustný ještě další opravný prostředek, právní stížnost ke Spolkovému soudnímu dvoru⁴.

Kdo zmeškal lhůtu pro podání námítky, může kdykoli během celé doby platnosti patentu podat u Spolkového patentového soudu zrušovací žalobu na neplatnost patentu, ale k tomu se vrátím později.

b) Předpoklady pro udělení německého patentu, o kterých jsem se zmiňoval – novost, vynálezecká činnost a průmyslová využitelnost – platí i u patentů, které může Evropský patentový úřad podat pro více evropských států. Jsou uvedeny i v českém patentovém zákoně⁵, neboť tato ustanovení obsahuje i Dohoda TRIPS (viz článek 27 f.), a v rámci Evropy jsou ještě více sjednoceny v souvislosti s Evropskou patentovou organizací. Již jsem se zmiňoval o tom, že se účinky evropských patentů řídí národním právem. Harmonizuje je i Dohoda TRIPS (čl. 28, 33).

Právní prostředky proti udělení evropského patentu se však odlišují od národních právních prostředků: námitku lze podat do devíti měsíců k námitkovému oddělení Evropského patentového úřadu. Proti jeho rozhodnutí je přípustná stížnost podaná do jednoho měsíce, o které musí definitivně rozhodnout stížnostní senát Evropského patentového úřadu⁶.

2.2 Užitély vzor

a) Užitély vzor je tzv. malý patent. V mezinárodních dohodách byste ho hledali marně. Zatím ho neupravují ani právní listiny Evropské unie. V českém právu je však známý stejně jako v právu německém⁷, a proto ho zahrnuji do své přednášky.

Užitély vzor také chrání technické vynálezy, ale jen ty, které se vztahují k fyzickému předmětu, ne vynálezy související s metodou. Předpoklady pro zapsání užitélyho vzoru do rejstříku patentového úřadu nejsou tak přísné. Neověřuje se jeho novost, úroveň vynálezecké činnosti a průmyslová využitelnost.

Místo námítky se podává žádost o výmaz adresovaná oddělení pro výmaz průmyslových vzorů, které je součástí patentového úřadu. Proti jeho rozhodnutí lze opět podat stížnost ke Spolkovému patentovému úřadu.

⁴ viz především §§ 59, 61, 73, 100 patentového zákona.

⁵ 3 odst. 1 českého patentového zákona z 27.11.1990.

⁶ viz především čl. 99, 101, 108, 110 Evropské patentové úmluvy.

⁷ Český zákon o užitélych vzorech z 24.9.1992.

Až ve výmazovém řízení se ověřuje, zda jsou splněny požadavky na novost, úroveň vynálezecké činnosti a průmyslovou využitelnost. Pokud některý z těchto předpokladů chybí, registrace užitého vzoru se vymaže.

- b) Zákodárce se pokusil ztraktivnit užitékové vzory i tím, že na by na toto právo měla být vyžadována nižší úroveň vynálezecké činnosti než na patent. Jak říká patentový zákon (§ 1 odst. 1), k udělení patentu je nezbytná „vynálezecká činnost“, zatímco zákon o užiténých vzorech (také § 1 odst. 1) vyžaduje pouze „vynálezecký krok“. Tento pojem má dle odůvodnění zákona klást menší nároky na úroveň vynálezu než pojem uvedený v patentovém zákoně⁸. Diferenciace mezi dvěma stupni úrovně vynálezecké činnosti se však v praxi ukázala jako velice náročná. Na vině je podle mého názoru skutečnost, že Evropský patentový úřad připouští pro udělení patentu jen velice malou úroveň vynálezecké činnosti a že se této tendenci nepodařilo vyhnout ani německému úřadu a německým soudům. Mezi touto nízkou úrovní vynálezecké činnosti patentového práva a známým stavem techniky prostě neexistuje dostatečně velký rozdíl, aby se dal najít zřetelně vymezený mezistupeň pro vynálezecký krok u užiténého vzoru.

Pod vlivem těchto problémů se Spolkový soudní dvůr ve svém rozhodnutí z 20. června 2006⁹ diferenciaci zřekl: prohlásil, že se vynálezecký krok v právu týkajícím se užitékových vzorů nevyznačuje o nic menší úrovní vynálezecké činnosti než vynálezecká činnost vyžadovaná patentovým právem. Toto rozhodnutí Spolkového soudního dvora se odchyluje od vůle zákonodárce a znamená přelom v dosavadní dogmatice, a tak není nic překvapivého, že narazilo na kritiku v literatuře¹⁰. Já se však domnívám, že patentový úřad a soudy nakonec převezmou názor Spolkového soudního dvora, protože aplikace práva se při absenci obtížné diferenciaci značně zjednoduší.

2.3 Znamka

- a) Možnosti získat ochranu své známky výrazně rozšířila směrnice Evropské unie z roku 1988. Německý zákon o ochranných známkách z 25.10.1994, který tuto směrnici provádí, uznává kromě tradičních slovních a obrazových známek jako známku např. i akustické známky nebo barvy. Stále větší význam nabývají trojrozměrné známky, např. ochrana tvaru lahví nebo ztvárnění karoserií vozidel. Jako známka se chrání všechny znaky, které se dají graficky ztvárnit a jsou vhodné k odlišení zboží nebo služeb jednoho podniku od zboží nebo služeb jiného podniku, jak říká článek 2 směrnice o ochranných známkách¹¹. Stejně ustanovení platí i v německém právu (§ 3 odst. 1, § 8 odst.

1 zákona o ochranných známkách a v českém zákoně o ochranných známkách z 21.6.1995 (§ 1 odst. 1).

Německé známky získávají ochranu výhradně registrací u Německého úřadu pro patenty a ochranné známky. Ochrana známky však může vzniknout i bez registrace, a to tak intenzivním využíváním známky v obchodním styku, že známka získá rozlišovací způsobilost (§ 4 odst. 2 zákona o obchodních známkách). Celosvětové ochraně i bez registrace se těší známky, které jsou ve smyslu čl. 6bis Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví „notoricky známé“. Ochranná doba známky činí deset let počínaje podáním přihlášky, dá se však kdykoli prodloužit o dalších deset let (§ 47 zákona o obchodních známkách).

obr. č. 1

Příkladem známky, kterou zapsal Německý úřad pro patenty a ochranné známky pro českou firmu, je slovní a grafická známka „Budweiser Budvar“, jejímž vlastníkem je pivovar v Českých Budějovicích. V Německu se před registrací známky neověřuje, zda této registraci nebrání práva třetích stran. Kdo je vlastníkem dříve registrované známky, která se s novou známkou shoduje nebo se s ní dá zaměnit, může vznést námitku proti registraci do tří měsíců po zveřejnění registrace (§ 42 zákona o ochranných známkách). Proti rozhodnutí patentového úřadu o této námitce lze podat stížnost ke Spolkovému patentovému soudu (§ 66 zákona o ochranných známkách). Pokud vlastní starší známky promešká lhůtu k podání námítky, má stále možnost podat žalobu k občanskému soudu o výmaz registrované známky, ale k tomu se ještě vrátím.

Spor mezi vlastníky podobných známek se dá řešit smírně, tzv. rozlišovací dohodou. Vlastník známky má často zájem používat známku pro zcela konkrétní zboží. Těžiště zájmu vlastníka konkurenční známky může spočívat ve zcela jiném zboží. Pak mohou do-

⁸ tiskovina spolkového sněmu 10/3903, str. 18.

⁹ GRUR 2006, 842 – Demonstrationsschrank -

¹⁰ viz jen Hüttermann / Storz NJW 2006, 3178-3180.

¹¹ Směrnice (EU) Nr. 89/104 z 21.12.1988, Věstník Nr. L 40 z 11.2.1989.

hodou upravit, jak budou známku používat, aniž by křížili své zájmy.

- b) Komunitární ochranná známka podle Nařízení Evropské unie o komunitárních ochranných známkách¹² se dá získat jen registrací. Předpoklady pro její získání upravuje současně s nařízením i směrnice; existují tedy i akustické známky, trojrozměrné známky, atd. (viz čl. 4). O žádosti o zápis rozhoduje Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu v Alicante.

Také u komunitární ochranné známky se ověřuje až na základě námítky, zda přihlášená známka nekoliduje se starší známkou. Námitkové řízení však probíhá před registrací: přihláška se nejprve zveřejní a vlastník starší známky může podat námitku do tří měsíců po podání přihlášky. K registraci dojde až po vyřízení námítky (viz čl. 40 – 45 Nařízení o komunitárních ochranných známkách).

Příkladem přihlášení komunitární ochranné známky, která ještě nebyla na základě námítky zaregistrována, je přihláška známky „Budweiser“ firmy Anheuser-Busch z USA.

obr. č. 2

Proti rozhodnutí Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu o námítce lze podat do dvou měsíců stížnost, o níž rozhoduje stížnostní senát Úřadu. Ale tím právní cesta zdaleka nekončí. Proti rozhodnutí o stížnosti lze podat žalobu u Evropského soudu prvního stupně v Lucemburku a proti jeho rozhodnutí se dá odvolat k Evropskému soudnímu dvoru¹³. Nepochopitelně dlouhé řízení! Vedlo k tomu, že se Evropský soudní

dvůr musel například zabývat otázkou, zda lze výraz „Baby dry“ zaregistrovat jako známku plně¹⁴.

2.4 Průmyslový vzor

Průmyslovým vzorem se dá získat ochrana vzhledu výrobku, jeho designu, např. vzoru látky na šaty nebo zvláštního tvaru nábytku či přístrojů pro domácnost. Zmíním se o něm jen krátce, protože u něj existuje řada paralel s ochrannou známkou.

Stejně jako právo na ochrannou známku harmonizuje směrnice Evropské unie¹⁵ i právo související s průmyslovým vzorem. Proto se německé i české právo v oblasti průmyslových vzorů nutně značně odlišuje. Souběžně s komunitární ochrannou známkou existuje i komunitární průmyslový vzor¹⁶. Rejstřík německých průmyslových vzorů vede Německý úřad pro patenty a ochranné známky, evropský rejstřík najdete v Úřadu pro harmonizaci v Alicante. Evropské nařízení však zná i neregistrované komunitární průmyslové vzory, které vznikají tak, že se design zpřístupní veřejnosti.

Za průmyslový vzor se považuje vzhled výrobku, který je nový a osobitý (§ 2 odst. 1 zákona o průmyslových vzorech). Tyto předpoklady se však před registrací neprověřují. Kdo chce zabránit zápisu do německého rejstříku průmyslových vzorů, může vznést zrušovací žalobu před řádným soudem (§ 33 zákona o průmyslových vzorech). U komunitárních průmyslových vzorů existuje i řízení před Úřadem pro harmonizaci, kterým se dá dosáhnout prohlášení o zrušení zaregistrovaného průmyslového vzoru¹⁷.

2.5 Zeměpisné označení a označení původu

V obchodním styku se při označování zboží často uvádí i jeho původ ke konkrétnímu městu nebo konkrétní oblasti. Zpravidla se tím zdůrazňuje zvláštní kvalita zboží. Příkladem je lübecký marcipán nebo spreewaldské okurky.

V Německu je dle § 127 zákona o ochranných známkách zakázáno používat zavádějícím způsobem zeměpisné označení a označení původu u zboží nepocházejícího z dané oblasti. Pokud je se zeměpisný označením a označením původu spojen určitý kvalitativní nárok, smí se tato označení použít u zboží jen v případě, že tento kvalitativní nárok splňuje. Registrace označení původu se v německém právu nepředpokládá.

Kromě toho existuje v evropském právu zvláštní ochrana zeměpisného označení, která je omezena

¹² Nařízení (EU) Nr. 40/94 z 20.12.1993, Věstník L 11 z 14.1.1994.

¹³ viz čl. 63 Nařízení o komunitárních ochranných známkách

¹⁴ EuGH GRUR 2001, 1145.

¹⁵ Směrnice 98/71/EU z 13.10.1998, Věstník L 289 z 28.10.1998, str. 28.

¹⁶ viz čl. 52, 25, 4 Nařízení o komunitárních průmyslových vzorech

na konkrétní zemědělské výrobky a potraviny. Tato ochrana se vyžaduje zapsáním do rejstříku vedeného Evropskou komisí v Bruselu. Právním podkladem bylo nejdříve Nařízení (EHS) Nr. 2018/92 z 14.07.1992, nyní ho nahradilo Nařízení (ES) Nr. 510/2006¹⁸.

Před zápisem do Bruselského rejstříku musí proběhnout několikastupňové řízení. Žádost o zápis je nutné podat u národního úřadu, v Německu to je Německý úřad pro patenty a ochranné známky. Ten ověří, zda z hlediska národního hospodářství neexistují námitky proti zápisu. Pokud ne, žádost předá do Bruselu. Tam se poskytne ostatním členským státům příležitost, aby se k žádosti vyjádřily.

Podle německého práva, ani podle evropských nařízení se zeměpisné označení netěší žádné ochraně, protože se z něj obecným užíváním jazyka stalo druhové označení. Proto se v Německu označení „vídeňský řízek“ obecně používá pro kus masa připravený určitým způsobem, nemyslí se tím, že tento způsob přípravy pochází z Vídně. Stejně tak výraz „Pilsner“ neznamená, že pivo pochází z Plzně, ale označuje pivo uvařené určitým způsobem. Naopak výrobci „Lübeckého marcipánu“ a „Norimberských perníčků“ dokázali zabránit tomu, aby se údaj o původu zboží vyvinul v pouhé druhové označení a dosáhli i zápisu do Bruselského rejstříku¹⁹. Také „Camembert de Normandie“ je celoevropsky chráněné označení původu, v tomto případě sýra. Samotné označení camembert je však druhové označení, které se může volně používat²⁰.

2.6 Autorské právo

Autorské právo chrání tvůrce literárních, vědeckých a uměleckých děl. Této ochraně se těší spisovatelé, skladatelé, sochaři, filmoví producenti. Vzniká bez zápisu, jen vytvořením vnímatelné formy individuálního díla na určité tvůrčí úrovni.

Jednotlivá práva, která autoru náležejí, vyplývají z národních zákonů o autorském právu. Přesto jsou harmonizována řadou mezinárodních dohod a směrnicemi Evropské unie. Zásadně platí, že autor je chráněn před tím, aby jeho dílo bylo bez jeho souhlasu rozmnožováno, rozšiřováno nebo jinak využíváno.

Autorská práva zanikají dle německého práva 70 let po smrti autora (§ 64 autorského zákona), stejná lhůta platí i v českém právu²¹. Proto jsou díla pražského básníka a novináře France Kafky, který zemřel v roce 1924, od roku 1995 volná jak v České republice, tak i v Německu.²²

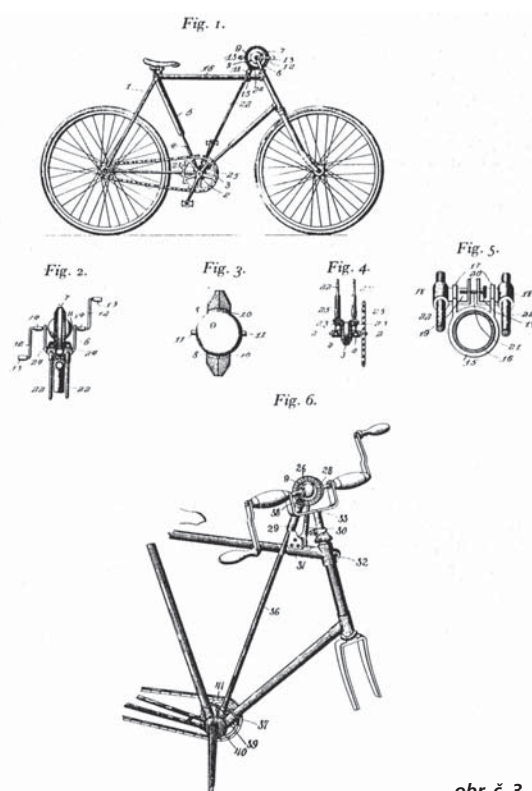
3. Prosazení práv duševního vlastnictví před civilními soudy

3.1 Patent

3.1.1 Německý patent, vnitroněmecká skutková podstata

Když chce vlastník německého patentu prosadit svá práva proti tvrdošíjnému konkurentovi, zvolí v případě pochybností cestu žaloby před civilními soudy. Uvedme si příklad:

Továrník A v Lipsku vyrábí kola. Má patent na konstrukci, při níž se k pohonu kola používají nejen šlapací pedály, ale navíc dvě ruční kliky umístěné na řídkách kola.

obr. č. 3

Nejprve prodává velký počet těchto pozoruhodných kol, ale pak prodej silně poklesne. A zjistí, že konkurent, továrník B ze Stuttgartu, nabízí po celém Německu kolo podobné konstrukce. Kolo továrníka B se liší od kola továrníka A jen tím, že na řídkách má místo dvou klik kliku jedinou.

A požádal o radu svého právního zástupce a pak podnikl toto:

¹⁸ Nařízení z 20.3.2006, Věst L z 31.3.2006, str.12.

¹⁹ viz Nařízení komise (EU) Nr. 263/96 z 1.7.1996, Věstník Nr. L 163 z 2.7.1996, str. 19 a násl.

²⁰ viz Ströbele/Hacker, zákon o ochranných známkách, 8. vydání 2006, § 135 Rn. 14.

²¹ § 27 českého autorského zákona z 7.4.2000.

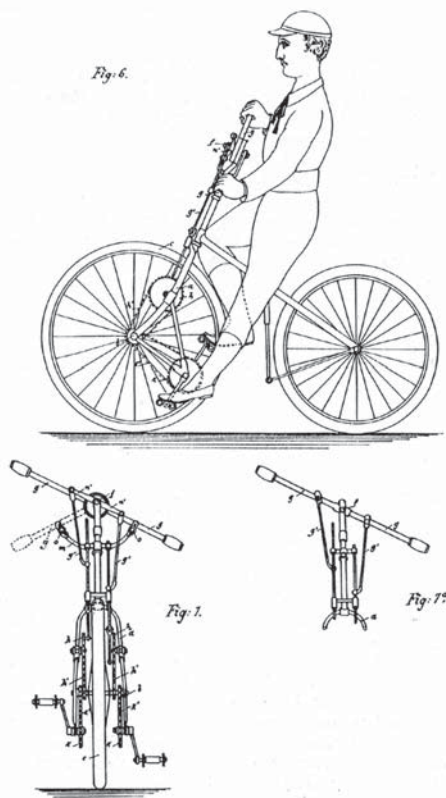
²² Příklad z příručky Průmyslová právní ochrana mnichovského právního zástupce Nordemann/Czychowski, z kapitoly „Autorské právo a příbuzná ochranná práva“ vydané nakladatelstvím Haselblatt, 3. vydání 2004, str. 1703, 1817,

a) Poslal svému konkurentovi B „upozornění“: dopis, ve kterém vyjádřil názor, že kola poháněná klikou, která B vyrábí, porušují patent A. Současně vyzve B, aby mu podepsal prohlášení, v němž se B zavazuje, že (1) upustí od prodeje podobných kol, (2) sdělí, kolik takových kol již prodal, (3) poskytne náhradu škody za porušení patentu a (4) uhradí A náklady na právní zastoupení, které mu v této souvislosti již vznikly.

B vyhledá svého právníka. Oba projednají právní situaci a dojdou k závěru, že patent A je od samého počátku neplatný, protože není výsledkem vynálezecké činnosti. Podobné konstrukce byly známy již předtím, než A přihlásil svůj patent.

Navíc najdou starší patent, který zobrazuje kolo, který pohání kromě šlapacích pedálů další pohon pomocí naklápění řídicíků napříč ke směru jízdy.

AUGUST VONHAUSEN IN WIESBADEN.
Antriebsvorrichtung für Fahrräder mit Hand- und Fußbetrieb. (1894)

obr. č. 4

Rozdíly mezi touto známou konstrukcí a vynálezem A prý nejsou tak velké, aby se dalo mluvit o „vynálezecké činnosti“.

Navíc prý, jak argumentují B a jeho právní zástupce, není konstrukce jednoklikové kola B vůbec identická

s dvouklikovou technikou kola A. Dokonce ani kdyby patent A byl účinný, kolo B ho vůbec neporušuje. Proto B prohlášení zasláné A nepodepíše.

b) A a jeho právní zástupce nyní připraví občanskoprávní žalobu proti B. Před jakým soudem budou žalovat? Věcná příslušnost u žalob pro porušení patentu se v Německu soustředí na dvanáct zemských soudů. Z těchto soudů je místně příslušný nejprve zemský soud v místě žalovaného – to je v našem případě Stuttgart, ale kromě toho i každý zemský soud, v jehož okrsku došlo k porušení patentu (§§ 17, 32 civilního soudního řádu). Protože B prodával svá kola po celém Německu, může si A vybrat kterýkoli z dvanácti zemských soudů, které v Německu zpracovávají žaloby pro porušení patentu. Rozhoduje se pro zemský soud v Düsseldorfu, jehož patentovní soudci mají v Německu obzvlášť dobrou pověst.

A podává žalobu k zemskému soudu Düsseldorf proti B s požadavkem, aby B byl odsouzen (1) k zanechání budoucího prodeje kol porušujících patent a (2) poskytnutí informace o tom, kolik kol tohoto typu již B prodal. Navíc A požaduje, aby soud konstatoval, že B musí nahradit škodu vzniklou porušením patentu. A nemůže v žalobě požadovat konkrétní finanční částku jako náhradu škody, protože ještě nezná přesný rozsah porušení patentu.

c) Právní zástupce továrníka A poukazuje na to, že do rozhodnutí o žalobě pro porušení patentu uplyne nějaký čas. A musí rozhodně počítat s jedním rokem. Aby se zabránilo, že B mezitím bude nadále prodávat konkurenční kola porušující patent A, A požaduje vydání prozatímního opatření s cílem, aby soud B předběžně zakázal další prodej jeho kol.

Zemský soud v Düsseldorfu vyslechne B v otázce, zda došlo k porušení patentu. Na základě protiargumentů B považuje soud výsledek soudního sporu za otevřený. Vydání prozatímního opatření odmítne.

d) B se domlouvá se svým právním zástupcem, jak se co nejlépe bránit žalobě pro porušení patentu. Právní zástupce poukazuje na to, že se v německém procesu pro porušení patentu neprověřuje neplatnost patentu od prvopočátku, musí svůj názor uplatnit v odděleném procesu, musí vznést zrušovací žalobu ke Spolkovému patentovému soudu. Tento princip rozdělení – oddělení procesu pro porušení patentu a zrušovacího procesu – je zcela v rozporu s právní situací ve většině jiných států Evropy²³. Tam může bě-

23 Přehled o právní situaci v jednotlivých členských státech Evropské unie je uveden v dokumentu 11622/07 Rady Evropské unie ze dne 12. července 2007. V České republice podle tohoto do-

kumentu platí „dual system for invalidity/infringement actions: Invalidity before the National Office and appeal before administrative courts. Infringement before civil courts“.

hem procesu pro porušení patentu žalovaný namítnout, že patent je od prvopočátku neplatný, a soud se pak musí touto otázkou zabývat, než konstatuje porušení patentu. V Německu má soud projednávající porušení patentu před konstatováním porušení patentu možnost, pozastavit řízení, než Spolkový patentový soud rozhodne o neplatnosti patentu. Soud projednávající porušení patentu nesmí sám od sebe jednat, jako by patent byl neúčinný.

e) B poté vznesl zrušovací žalobu u Spolkového patentového soudu. U tohoto soudu je pro zrušovací žalobu příslušný senát, který tvoří tři soudci-technici a dva soudci-právníci. Spolkový patentový soud má jako jediný soud v Německu soudce-techniky. Jsou to soudci s doživotním jmenováním, stejně jako jejich kolegové – právníci. Absolvovali technické nebo přírodovědné studium, pak shromažďovali několik let zkušenosti v průmyslu a poté pracovali celá léta jako kontrolaři patentů u Německého úřadu pro patenty a ochranné známky. Posléze byli jmenováni soudci u Spolkového patentového soudu. Spolkový patentový soud má celkem zhruba 60 soudců – techniků. K rozhodování o zrušení patentu jsou kompetentní vždy ti, kteří působili v té odborné oblasti, do níž patentovaný vynález patří. O platnosti patentu kola továrníka A budou rozhodovat tři soudci – technici se speciálními znalostmi ze strojírenství a oblasti pohonů, společně s právníkem předsedajícím senátu a právníkem v roli přísedícího.

Procesní strany A a B si nejprve písemně vymění argumenty, ve znění žaloby, ve stanovisku k žalobě a v dalších písemnostech. B uvede, že existuje starší patent, který obsahuje kyvná říditka kola, a že vynález, který si A patentoval, proto chybí vynálezecká činnost. A se bude bránit tím, že stačí už nepatrný rozdíl oproti známému stavu techniky, aby se vynález dal patentovat.

Zrušovací senát nařídí ústní projednání, při němž předsedající oznámí předběžný názor senátu a otevřeně ho projedná se stranami. Přitom se zmíní i o možnosti smírné dohody mezi stranami. Může např. navrhnout, aby A povolil B v licenční smlouvě využívání vynálezu, že B uhradí A kromě průběžného licenčního poplatku jisté odškodnění za minulost, a že jak žaloba pro porušení patentu, tak i zrušovací žaloba budou vzaty zpět.

Předpokládejme, že strany nebudou s návrhem předsedajícího na narovnání souhlasit. Právní zástupci přednesou své řeči, senát věc projedná, většinou ihned po jednání, a předsedající pak oznámí výsledek.

V našem příkladu bude žaloba zamítnuta. Patent je nadále účinný. Senát považuje vynálezeckou činnost za dostatečnou: konstrukce se dvěma ručními klikami se podstatně odlišuje od konstrukce s kyvnými řídit-

ky. Nejedná se o další vývoj, který pro odborníka nevyplývá ze stavu techniky.

B by nyní mohl podat odvolání proti tomuto rozsudku, o němž by rozhodoval Spolkový soudní dvůr v Karlsruhe. Po poradě se svým právním zástupcem B od odvolání upouští. Odvolací řízení před Spolkovým soudním dvorem je časově i finančně náročné, protože soud nemá soudce-techniky, a proto většínou vyžaduje posudky soudních znalců k technickým otázkám.

f) Zemský soud v Düsseldorfu odročil proces o porušení patentu do rozhodnutí o zrušovací žalobě. Nyní proces znovu otevře. Strany si vymění písemná vyjádření, v nichž jde především o to, zda ochranná oblast patentu A, který se týká konstrukce se dvěma ručními klikami, sahá tak daleko, že zahrnuje i kolo B s jednou klikou. Příslušná komora zemského soudu, která se skládá ze tří soudců – právníků, nařizuje ústní jednání a po poradě definitivně rozhodne.

Komora dochází k závěru, že došlo k porušení patentu. Dle německého znění dochází k porušení patentu i v případě, že konstrukce použitá někým jiným sice není uvedena ve znění patentu, ale ekvivalentním způsobem realizuje vynález. Dle názoru soudu jednal obžalovaný B úmyslně, protože musel znát kolo A a patent, na jehož základě se kolo A vyrábí. Rozsudkem komory se B proto odsuzuje dle požadavku žalobce, aby zanechal prodeje kola B, podal požadované informace a nahradil vzniklou škodu, přičemž její výše zůstává prozatím otevřená.

g) Proti tomuto rozsudku by B mohl podat odvolání k Vrchnímu zemskému soudu a proti jeho rozhodnutí ještě dovolání ke Spolkovému soudnímu dvoru. Budeme předpokládat, že to neudělá. Pak musí strany ještě vyjasnit výši náhrady škody.

Při úmyslném porušení patentu může jeho vlastník podle německého práva vybírat ze tří způsobů výpočtu vzniklé škody:

- (1) může likvidovat škodu, kterou skutečně utrpěl, včetně ušlého zisku; nebo
- (2) může požadovat, aby viník vydal zisk, který docílil; nebo
- (3) může od viníka požadovat přiměřený licenční poplatek.

Tyto tři možnosti výpočtu vzniklé škody existují i při porušení jiných práv duševního vlastnictví.

Každá z těchto tří možností výpočtu má své nevýhody. Jaký zisk vlastníku patentu ušel, to se dá zjistit jen hypoteticky. Když bude viník muset uhradit jen přiměřený licenční poplatek, nebude nijak znevýhodněn oproti člověku, který se od samého počátku chová korektně. Při výpočtu zisku, který viník docílil, což

je druhá z možností výpočtu, se viník pokusí započítat co nejvyšší výrobní náklady, aby vzniklý zisk snížil. V tomto bodě Spolkový zemský soud před nějakou dobou pomohl poškozenému vlastníkovi práv²⁴, když prohlásil, že při výpočtu zisku viníka se zásadně nesmějí zohlednit obecné náklady podniku. Od zisku viníka se smějí odečítat jen ty náklady, které bezprostředně souvisejí s výrobou a prodejem předmětu porušujícího ochranná práva.

V našem případě se právní zástupci obou stran dohodli na základě této judikatury na částce, aniž by k tomu bylo znovu nutné zapojit soud.

Předpisy o výpočtu škody jsou uvedeny i ve Směrnici Evropské unie k prosazení práva duševního vlastnictví. Prosazení směrnice v německém právu je ještě v legislativním řízení. Dle názoru spolkové vlády však jsou uvedená ustanovení o výpočtu škody slučitelná se směrnicí, takže právní situace se nejspíš prováděcím zákonem nezmění²⁵.

V Německu máme poměrně efektivní řízení ohledně sporných patentů. Zvláštnosti německého práva jsou oddělení žaloby o porušení patentu a zrušovací žaloby a rozhodování o zrušovací žalobě soudci-techniky a soudci-právníky. Tyto zvláštnosti umožňují jednorázové a z hlediska nákladů příznivé zrušovací řízení přes Spolkovým patentovým soudem. Starostmi nám v současné době dělá dlouhá doba odvolacího řízení před Spolkovým soudním dvorem ve věcech zrušení. Diskutuje se o opatřeních, které by měly Spolkový soudní dvůr zbavit konstatování skutečnosti, které mu mají především ušetřit vyžádávání znaleckých posudků.

3.1.2 Evropský patent, mezinárodní porušování patentu

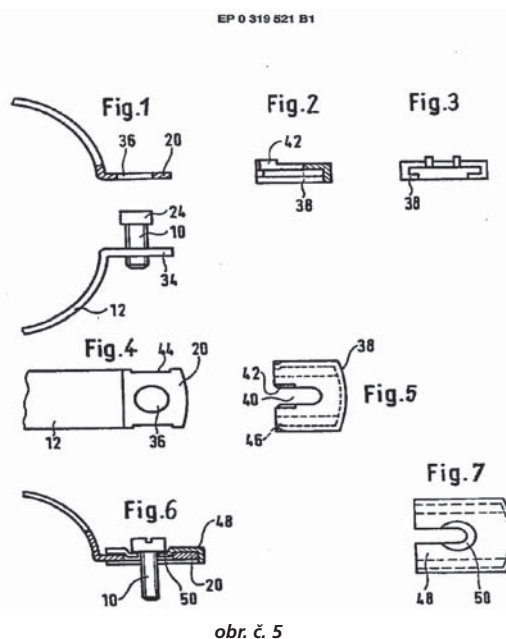
V uvedeném příkladu továrníka vyrábějícího kola jsem vylíčil vnitroněmeckou věcnou podstatu. Šlo o německý patent, oba konkurenti měli sídlo firmy v Německu a prodávali své výrobky v Německu. Jenže dnes už dávno nejsou pravidlem čistě národní případy. Evropská unie tvoří jednotnou hospodářskou oblast, v níž si volně navzájem konkurují podniky ze všech členských států. Kdo si chce opatřit patentem náskok před konkurencí, potřebuje patentovou ochranu ve více státech – nemusí to být ve všech, protože často stačí ochrana jen v těch státech, v nichž vyrábějí zboží konkurence a kde jsou nejdůležitější odbytové trhy produktu.

Výrobci, kteří své produkty nabízejí i za hranicemi své země v Evropské unii, nechávají často své vynálezy

chránit evropským patentem, patentem, který Evropský patentový úřad uděluje pro určité státy vybrané přihlašovatelem.

Když nyní konkurent vlastníka patentu prodává v různých evropských státech produkt, o němž se vlastník patentu domnívá, že porušuje jeho patent, bude pro něj obtížnější zabránit nepřípustné konkurenci. Žalobou pro porušování patentu v Německu, která se bude opírat o německou část evropského patentu, se může bránit jen proti výrobě a prodeji v Německu. Je nucen vznést souběžně žalobu vždy u příslušného soudu ve více evropských státech. Tyto paralelní procesy jsou nejen spojeny s vysokými náklady. Mohou vést i k rozdílným výsledkům. Vlastník patentu může v jednom státě zvítězit, v jiném prohrát. Francouzský soud může patent považovat za neplatný od prvočátku – přesněji řečeno francouzskou část patentu – a žalobu pro porušení patentu proto odmítne. Britský soud může stejný patent – jeho britskou část – považovat za právně účinnou a přiklonit vlastníku patentu náhradu škody.

Znáмым příkladem je případ, kdy se jednalo o evropský patent na „třmen trubky“ (anglicky „pipe clamp“), upevňovací zařízení na potrubí.

Vlastník patentu vznesl žalobu pro porušení patentu v Německu, ve Francii a ve Švýcarsku. V Německu Spolkový soudní dvůr vydal závěrečné rozhodnutí. Patentové nároky popsané proti předmětu patentu interpretoval restriktivně a na tomto základě dospěl k závěru, že k porušení patentu nedošlo. Cour de Cassation ve Francii také žalobu na porušení paten-

²⁴ BGH 2.11.2000, GRUR 2001, 329 – Podíl režijních nákladů. Rozhodnutí bylo vydáno k právu souvisejícímu s registrovanými vzory. K aplikaci této judikatury na patentové právo viz OLG Düsseldorf

2.6.2006, sdělení německých patentových právníků 2006, 553.
²⁵ viz vládní návrh zákona ke zlepšení prosazování práv duševního vlastnictví, spolková tiskovina 16/5048, str. 33.

tu zamítl, švýcarský Spolkový soud však s porušením patentu souhlasil. Nižší instance v Německu a Francii porušení patentu²⁶ také částečně přiznaly.

3.1.3 Návrh Dohody o sporech z evropských patentů (EPLA)

Není divu, že hospodářství nepovažuje tento právní stav za uspokojivý. Existuje projekt, který by mohl zjednat nápravu: pracovní skupina vytvořená vládami členských států Evropské patentové organizace předložila návrh dohody pro evropský patentový soudní systém, Dohody o sporech z evropských patentů, anglicky European Patent Litigation Agreement nebo ve zkratce EPLA.²⁷

Dle tohoto návrhu se v budoucnu mají žaloby, ve kterých se uplatňuje porušování některého evropského patentu nebo neplatnost takového patentu od prvopočátku, řešit před evropskými patentovými soudy. Jako soudy prvního stupně se předpokládají regionální komory, které budou sídlit v různých evropských státech, především v těch, jejichž soudy už dnes projednávají velký počet patentových procesů. To by mělo tu výhodu, že by bylo možné jmenovat zkušené národní patentové soudce současně i soudci těchto evropských soudů. Soud druhého stupně by měl tvořit centrální odvolací soud, který by zaručil jednotnou judikaturu. U všech těchto soudů, prvního i druhého stupně, by měli rozhodovat soudci-technici současně se svými právníckými kolegy. Soudními jazyky by byly úřední jazyky Evropské patentové organizace, tedy angličtina, francouzština a němčina.

Návrh dohody obsahující tato ustanovení loni při anketě v Evropské komisi pro další rozvoj patentového systému v Evropě všeobecně přivítali jak ekonomové, tak i právníci a soudci. Přesto jsou jeho současné šance na realizaci mizivé. Francouzská vláda prohlásila, že takový soudní systém by mohl být zřízen jen v rámci Evropské unie, ne jako další rozvoj Evropské patentové organizace. Našla řadu spojenců mezi jihoevropskými státy. Při začlenění nového soudního systému do struktur Evropské unie však hrozí neproveditelná řešení, např. soudním jazykem by se staly všechny jazyky Unie. Na tomto problému už před několika lety ztroskotaly snahy o vytvoření komunitárního patentu, tedy patentu s jednotným účinkem v Evropské unii jako komunitární ochranná známka.

3.1.4 Národní soudní rozhodnutí s mezinárodním účinkem

Když tedy evropské soudy jsou hubbou budoucnos-

ti – nemohly by vydávat národní soudy rozhodnutí, která by byla účinná i pro sousední státy? V Nizozemí a v Německu se soudy pokusily při řízeních ohledně porušení patentu taková mezinárodně platná rozhodnutí vydat.

Před zemským soudem v Düsseldorfu se projednával spor ohledně porušení patentu mezi dvěma německými stranami. Vlastník patentu uplatňoval, že byla porušena ne německá část patentu, ale francouzská. Zemský soud se považoval za kompetentní k rozhodování v této záležitosti, protože sídlo obžalovaného bylo v Německu. Problém byl v tom, že údajný viník namítal i neplatnost patentu od prvopočátku a že podle evropských předpisů o mezinárodní příslušnosti²⁸ pro žaloby týkající se platnosti patentů, aplikovaných na tento případ, jsou příslušné pouze soudy státu, ve kterém je patent účinný. Britský High Court of Justice z těchto předpisů vyvodil, že žaloba pro porušení zahraničního patentu se nemůže před britskými soudy projednávat, pokud se – jak to většinou bývá – údajný viník brání námitkou neplatnosti patentu od prvopočátku.²⁹

V tomto sporu šlo o výklad evropského práva, proto se otázka mohla předložit k rozhodnutí Evropskému soudnímu dvoru. Ten loni upřednostnil britský výklad. Soud nemůže rozhodovat o účinnosti zahraničního patentu, a to ani v případě, že se jeho neplatnost od prvopočátku uplatňuje jen jako námitka v procesu o porušování patentu.³⁰

To znamená, že rozhodování sporů ohledně porušení patentů s mezinárodní účinností je takřka nemožné. Potřeba evropského patentového soudu se ještě znásobila.

3.2 Užité vzor

Vlastník německého užitého vzoru může stejně jako vlastník patentu zakročit proti porušování svých práv žalobou u zemského soudu. Zvláštností je, že u užitého vzoru se před registrací neprověřuje jeho novost a vynálezcká úroveň. Proto obžalovaný může při procesu pro porušování práv z užitého vzoru namítnout i jeho neplatnost od prvopočátku. Z důvodu absence prověřování se nedá při procesu pro porušení užitého vzoru předpokládat, že je účinný. Jeho novost a vynálezcká úroveň se popřípadě prověřují až při procesu. Žalovaný nemusí zahajovat zvláštní řízení o výmazu užitého vzoru.

²⁶ Případ dokumentují materiály k 11. Symposiu evropských patentových soudců v Kodani v září 2002, zvláštní vydání Nr. 2 k Úřednímu listu Evropského patentového úřadu 2003, str. 76 a násl. Výsledky procesu se uvádějí na str. 88

²⁷ O EPLA informuje Evropský patentový úřad na své internetové stránce,

viz <http://www.epo.org/patents/law/legislative-initiatives/epla.html>

²⁸ čl. 16 Nr. 4 EuGVO

²⁹ High Court of Justice GRUR Int 1999, 784.

³⁰ EuGH z 13.7.2006, právní spor C-4/03, GAT/LuK, GRUR Int 2006, 839.

3.3 Znamka

Předpokládejme, že obchodník v Mnichově prodává automobilové náhradní díly, které jsou označeny značkou „BMW“, ve skutečnosti se však bez vědomí firmy BMW vyrábějí na Dálném Východě. To by byl zjevný případ porušení ochranné známky „BMW“, která je registrována jak v německém, tak i v evropském rejstříku. Co může firma BMW podniknout?

obr. č. 6

Také známkové právo se v Německu prosazuje především tak, že vlastník porušovatele práv nejprve upozorní a pak vznesе žalobu před civilním soudem. Musíme však rozlišovat mezi prosazením národních známek a prosazením komunitárních známek. Firma BMW, jejíž výrobky jsou chráněny národními i komunitárními známkami, zkouší obě cesty.

3.3.1 Národní známky

Příslušnost žalob pro porušení německé známky se – shodně se situací v patentovém právu – soustředí na konkrétní zemské soudy. I zde může vlastník práva požadovat od porušitele svých práv zanechání této činnosti, a pokud k porušení došlo zaviněně, i náhradu škody. Významný je i nárok na zničení předmětů, které jsou označeny za protiprávní (viz §§ 14, 18 známkového zákona). Aby se během krátké doby zabránilo dalšímu porušování ochranných práv známky, doporučuje se – stejně jako v patentovém právu – podat žádost o vydání předběžného opatření.

V našem případě požaduje firma BMW vydání předběžného opatření u zemského soudu Mnichov I³¹ s cílem nařídit obchodníkovi, aby zanechal dalšího prodeje padělaných náhradních dílů a vydal soudnímu vykonavateli zboží, které ještě má. Souběžně s tím vznáší BMW u stejného soudu žalobu na upuštění od porušování ochranné známky, podání informace o rozsahu porušení, konstatování povinnosti nahradit vzniklou škodu a na zničení zásob chybně označeného zboží zjištěných u obchodníka. Soud žalobě vyhoví.

Také v procesu ohledně porušení ochranné známky se lze proti rozhodnutí zemského soudu odvolat k vrchnímu zemskému soudu a podat dovolání ke Spolkovému soudnímu dvoru.

3.3.2 Komunitární ochranná známka

Komunitární ochranná známka je evropské ochranné právo s jednotným účinkem v celé Evropské unii. Žaloba pro porušení komunitární ochranné známky by se vlastně měla projednávat před evropským soudem. Jenže žádný evropský soud pro občanskoprávní spory mezi soukromými osobami dosud neexistuje. Nařízení o komunitární ochranné známce proto pověřuje prosazením práv z komunitární ochranné známky národní soudy. Využívá přitom zvláštní trik: členské státy Evropské unie musí pro své území jmenovat existující národní soudy prvního a druhého stupně, které mají být příslušné pro spory týkající se komunitární ochranné známky. Pokud tyto národní soudy působí v nadnárodní funkci, fungují jako „soudy komunitární ochranné známky“. Národní soudce si takzvaně nasadí evropský klobouk, když rozhoduje proces ohledně komunitární ochranné známky. V Německu jsou například zemské soudy Düsseldorf a Mnichov I příslušné nejen pro žaloby pro porušení národních známek, ale i pro žaloby pro porušení komunitární ochranné známky.

Který z mnoha „soudů komunitární ochranné známky“ po celé Evropě je nyní příslušný pro žalobu firmy BMW pro porušení její komunitární ochranné známky? Mezinárodně příslušné jsou znovu v první řadě soudy státu, v němž má obžalovaný své sídlo. Tyto soudy mohou rozhodovat právní spor s celoevropskou účinností. Kromě toho jsou příslušné i soudy každého státu, ve kterém došlo k jednání porušujícímu komunitární ochrannou známku. Tyto soudy však mohou rozhodovat jen o těch skutcích, které byly spáchány na území jejich státu (viz čl. 94 Nařízení o komunitární ochranné známce).

Firma BMW se tedy může obrátit i kvůli porušení své komunitární ochranné známky na zemský soud Mnichov I. Protože tento soud leží ve státě, kde má žalovaný své sídlo, může jí přiknout náhradu škody i za jednání porušující práva komunitární ochranné známky v jiných evropských státech.

3.3.3 Námitka neúčinnosti ochranné známky

Otázka, zda je známka účinná, nehraje v procesech ohledně porušení známkových práv svou roli tak často, jako otázka účinnosti patentu v patentovém sporu. Nikdo v tomto procesu nezpochybní, že značka BMW je právně účinně chráněná. Pokud by přesto někdy byla účinnost značky zpochybněna, bude v procesu ohledně porušení známkových práv platit totéž jako v procesu ohledně porušení patentu: registrovaná ochranná známka je prověřená právo, před registrací úřad prověřuje, zda neexistují tzv. absolutní překážky ochrany. Soud projednávající porušení známky by proto vůbec neměl právní účinnost

31 Mnichov má dva zemské soudy.

registrované ochranné známky zkoumat. Je vázán registrací³². Kdo je označen jako porušovatel známky a zpochybňuje její účinnost, musí podat žádost Německému úřadu pro patenty a ochranné známky o výmaz známky (§§ 50, 54 známkového zákona).

Závaznost účinnosti registrované ochranné známky pro soud projednávající její porušení však neplatí, pokud žalovaný má starší práva, zejména pokud je vlastníkem stejné známky, která byla registrována dříve než známka žalobce. Existence starších práv se před registrací známky neprověřuje. Může se uplatnit v námitkovém řízení před patentovým úřadem a prosadit se i zrušovací žalobou před civilním soudem (§ 51 odst. 1 známkového zákona). Tak může být neplatnost známky žalobce od prvopočátku uplatněna i v procesu pro porušení známky, ať už cestou protižaloby, nebo cestou námitky proti žalobě pro porušení známky.

Zvláštností občanského řízení pro porušení *komunitární ochranné známky* je, že žalovaný může i v rámci procesu pro porušení práv známky zpochybnit právní účinnost známky. Může vznést protižalobu pro neplatnost známky od prvopočátku a tím nadhodit otázky, které byly ověřovány již při registračním řízení (čl. 95 odst. 1 Nařízení o komunitárních ochranných známkách). Z mého pohledu jde o přehnanou právní ochranu, která zbytečně brání prosazování komunitárních ochranných známek.

3.3.4 Výklad známkového práva Evropským soudním dvorem

V procesech týkajících se porušení známky se často naráží na problém výkladu zákonných předpisů, jejichž základem je Směrnice Evropské unie týkající se značkového práva. V takových případech existuje možnost nechat o správném výkladu rozhodnout Evropský soudní dvůr.

Například v roce 1999 rozhodl Evropský soudní dvůr o obtížné, ale v praxi velice důležité otázce vyčerpání značkových práv³³: z článku 7 směrnice o známkovém právu vyplývá následující: vlastník známky, který uvádí zboží označené jeho známkou na trh, nemůže zakročit proti tomu, aby se toto zboží pod touto známkou neprodávalo dál po celé Evropě. Uvedením zboží pod značkou na trh jsou práva z ochranné známky týkající se tohoto zboží spotřebována, jsou „vyčerpána“. Některé státy chápaly toto ustanovení při prosazování směrnice v jejich národním právu tak, že k vyčerpání značkových práv dojde i v případě, že vlastník známky uvede zboží na trh mimo Evropskou unii, tedy např. do USA. Evropský soudní dvůr tento výklad odmítl. Vlastník známky „Silhouette“, který pod touto známkou uvádí na trh v USA džínsy, nemu-

sí strpět reimport těchto džínsů pod stejnou značkou třetí stranou do Evropy. Jeho známková práva nejsou „vyčerpána“. Tzv. paralelnímu importu svého zboží z USA do Evropy může zabránit.

obr. č.7

3.4 Průmyslový vzor

Prosazení průmyslového vzoru před civilními soudy probíhá takřka shodně s prosazením známky. I zde existuje možnost volby mezi národním a komunitárním právem. Před registrací se neověřují materiální předpoklady pro vznik průmyslového vzoru, tedy novost a osobitost, proto lze v každém procesu ohledně porušení průmyslového vzoru namítnout i jeho neúčinnost z důvodu absence těchto předpokladů.

3.5 Zeměpisné označení a označení původu

Zeměpisné označení a označení původu se liší od jiných práv duševního vlastnictví tím, že chráněné právní položky nepatří jediné konkrétní osobě nebo konkrétnímu podniku, ale všem výrobcům dotyčného zboží v dotyčné oblasti. Jako „Lübecký marcipán“ mohou označovat své zboží všichni výrobci této lahůdky se sídlem v Lübecku. Pokud toto označení použije výrobce, který sídlí mimo Lübeck, může proti němu vznést žalobu každý z Lübeckých výrobců, ale i instituce, jako místní Průmyslová a obchodní komora, nebo Svaz spotřebitelů. To platí pro porušení národních chráněných zeměpisných označení a označení původu, i pro porušení zeměpisné označení a označení původu, která jsou registrována v rejstříku Evropské komise pro zemědělské výrobky a potraviny (viz §§ 128, 135 známkového zákona, vždy ve spojení s § 8 odst. 3 zákona o nekalé soutěži).

3.6 Autorské právo

Civilní soudy stíhají podle už známého vzoru i porušení autorských práv: kdo neoprávněně kopíruje novou hudební skladbu, nový film nebo nový počítačový program, proti tomu může být vznesen požadavek, aby této činnosti zanechal, nahradil vzniklou škodu a aby ilegálně vyrobené kopie byly zničeny. Do podrobností nemusím zacházet. I příslušnost těchto

32 viz Ströbele/Hacker, známkový zákon, 8. vydání, § 14 Rn. 13.

33 EuGH GRUR Int 1999, 870 – Silhouette -.

žalob pro porušení autorských práv se v Německu soustředí na konkrétní zemské soudy.

4. Konfiskace zboží na hranicích

4.1 Obecně

Druhým pilířem ochrany duševního vlastnictví v Německu – a v Evropě obecně – je konfiskace zboží na hranicích, zajištění zboží, které může porušovat práva duševního vlastnictví, celními orgány, především při dovozu. Nemohu vám zde vylíčit žádné praktické zkušenosti, ale představím základní rysy konfiskace zboží, jak probíhá v Německu.³⁴

Nejprve příklad, který ozřejmí význam konfiskace zboží na hranicích: v roce 2006 zajistil německý celní úřad v přístavu Hamburk během několika týdnů 117 kontejnerů s padělkami značkových výrobků. Jednalo se o sportovní obuv, textil, hodinky a hračky. Prodejní hodnota originálního zboží by činila více než 383 milionů EUR³⁵.

4.2 Právní podklady a předpoklady

Nejdůležitějším právním pokladem pro konfiskaci zboží na hranicích je Nařízení Evropské unie. V současné době platí ve znění z 22.7.2003³⁶. Povoluje zásah celních úřadů, když se má přes hranice dopravit zboží, u kterého existuje podezření, že porušuje určitá práva duševního vlastnictví, zvláště patenty, známky, průmyslové vzory, zeměpisné označení a označení původu nebo autorská práva. Celní úřad může konat jak při dovozu, tak i při vývozu zboží. Může zasáhnout i v případech, že jde pouze o průjezd podezřelého zboží územím Evropské unie; tak rozhodl Evropský soudní dvůr³⁷.

Nařízení nelze aplikovat na obchod v rámci Evropské unie, tedy na dopravu mezi členskými státy. Zde platí jako doplněk národní právo, které také zná zajištění padělaného zboží na hranicích. Německé právo konfiskace na hranicích vyplňuje i další mezery v evropském nařízení: mění na závažný i přestupek proti užitnému vzoru³⁸. Dále je dle německého práva možná i konfiskace originálního zboží, které je při porušení známkového práva importováno z třetích států. Již jsem se zmínil o tom, že nedochází k „vyčerpání“ práv vyplývajících z ochranné známky, jestliže vlastník známky uvede na trh zboží označené známkou mimo Evropskou unii; vlastník známky může zamezit dovozu tohoto zboží do Evropské unie, tzv. paralelnímu dovozu. Evropské nařízení o konfiskaci na hranicích nechce celní úředníky za-

těžovat kontrolou, zda se originální zboží nedovází neoprávněně. Ustanovení o konfiskaci zboží na hranicích v německém známkovém zákoně však povolují konání celního úřadu při nedovolených paralelních dovozech³⁹.

4.3 Řízení

Dle evropského Nařízení může celnice z titulu svého úřadu zasáhnout, jestliže existuje podezření, že přes hranice má přejít padělané zboží. V praxi však celní úřady konají takřka výhradně na žádost vlastníka práv. Žádost se podává Centrále průmyslové právní ochrany (ZGR) celních správy se sídlem v Mnichově. Žadatelé bývají většinou podnikatelé, kteří mají důvody k domněnce, že se do Německa mají dovézt padělkami jejich výrobků. V žádosti musí podrobně uvést, jaká práva duševního vlastnictví náležející žadateli budou možná porušena, jaké padělkami se možná mají dovézt a jak se toto zboží dá odlišit od zboží originálního. Žadatel musí také prohlásit, že ponese veškeré náklady spojené se zajištěním zboží, a že nahradí jakoukoli vzniklou škodu. Dále musí žadatel jmenovat kontaktní osobu, s níž mohou celní úřady v případě potřeby rychle navázat kontakt.

Centrála může žádost odmítnout, pokud se domnívá, že chybí předpoklady pro konfiskaci zboží na hranicích. Jinak centrála povoluje žádost na dobu jednoho roku a předává ji jednotlivým celním úřadům. Jednorozhodnutí se může na žádost vlastníka práv prodloužit.

Žádost je zpravidla směřována na konání *německých* celních úřadů. Jestliže má žadatel zajištěnou celoevropskou ochranu – komunitární ochrannou známku, komunitární průmyslový vzor nebo zeměpisné označení a označení původu registrované v Bruselu -, pak se může žádost vztahovat na všechny členské státy Evropské unie. Německá centrála ji pak předává centrálám ostatních evropských států. V České republice sídlí tzv. Celní ředitelství v Hradci Králové.

Pokud nyní během měsíců po žádosti celní úřady zjistí podezřelou zásilku zboží, předběžně zboží zadrží a informují vlastníka práv duševního vlastnictví, který podal žádost o konfiskaci zboží na hranicích. Ten se může blíže informovat, např. prohlédnout si podezřelé zboží, a musí během deseti dnů zahájit soudní řízení s cílem konstatovat porušení jeho právní ochrany. Může se jednat o obyčejnou žalobu pro porušení práv před zemským soudem; zatím není jasné, zda je dostačující žádost o vydání předběžného opatření⁴⁰. Pokud bude včas zahájeno soudní řízení, zůstane zboží zadrženo až do soudního vyjasnění záležitosti.

³⁴ viz k následujícímu Wagner, Konání celních úřadů (konfiskace na hranicích) v mnichovské advokátní příručce Gewerblicher Rechtsschutz, vydané nakladatelstvím Hasselblatt, 2. vydání 2005, str. 272 – 289; Cordes, Die Grenzbeschlagnahme in Patentsachen, GRUR 2007, 483 – 490.

³⁵ výroční zpráva za rok 2006 Centrály průmyslové právní ochrany celních úřadů (ZGR), str. 5.

³⁶ VO (EG) Nr. 1383/2003, Věstník L 196 z 2.8.2003, str. 7.

³⁷ EuGH GRUR Int 2000, 748, 750 – The Polo / Lauren Company - (k dřívějšímu znění Nařízení).

³⁸ § 25a zákona o užitných vzorech.

³⁹ viz § 146 odst. 1 známkového zákona a Spolkového finančního dvora GRUR Int 2000, 780 – Jockey -.

Zjednodušené řízení je možné, pokud vlastník zboží nebo osoba oprávněná k disponování prohlásí, že souhlasí s tím, aby zboží bylo ihned zničeno. Dle článku 11 Evropského nařízení může národní právo předpokládat, že tento souhlas byl vydán, pokud je osobě oprávněné k disponování oznámeno zničení zboží a ona do deseti dnů nepodá námitku. Toto ustanovení má být prosazeno do německého práva; má se tak stát zákonem, kterým se bude transformovat do německého práva i směrnice k prosazení práv duševního vlastnictví, jenž je v současné době projednáván německým parlamentem.

Tolik ke konfiskaci na hranicích dle evropského nařízení. Pro konfiskaci na hranicích dle německého práva platí postup, který z větší části odpovídá výše uvedenému postupu a liší se jen v maličkostech. Německé právo např. vyžaduje pro zásah celních úřadů, aby porušení práva bylo „zjevné“, pouhé podezření nestačí.

4.2 Statistika

Centrála průmyslové právní ochrany německé celní správy zveřejnila ve své výroční zprávě za rok 2006 celou řadu čísel, která ukazují, v čem spočívá těžiště konfiskací na hranicích⁴¹.

Německé celní úřady zasáhly v roce 2006 u 9 164 případů podezřelého zboží. Pokud by se jednalo o originální zboží, jeho hodnota by byla 1 175 milionů EUR. 90 % hodnoty zboží připadá na porušování známkových práv, na druhém místě je s 8 % porušování patentů. Většina zásahů proběhla v letecké dopravě. Frankfurtské letiště je těžištěm činnosti celních úřadů. Mezi zeměmi, odkud padělky pocházejí, vede Čína; 44 % zásahů se týkalo zásilek z Číny včetně Hongkongu. Konfuciova chvála napodobování má zjevně dodnes silný účinek. Už na druhém místě však jsou USA s 12,7 %. Ve prospěch tohoto státu bych však chtěl poznamenat, že se většinou jednalo o paralelní dovozy originálního zboží. Následuje Turecko a Thajsko s 8,7 a 8,6 %. Česká republika je na jedenáctém místě s 0,8 % zásahů; to dokazuje velice potěšující vývoj, protože ještě v roce 2003 zaujímala Česká republika třetí místo za Thajskem a Čínou a těsně před Polskem.

5. Trestně právní ochrana duševního vlastnictví

Každý německý zákon o duševním vlastnictví obsahuje i trestní předpisy, tedy ustanovení, která hrozí trestem za porušení práv duševního vlastnictví.

Například podle § 142 patentového zákona bude potrestán trestem odnětí svobody až na tři roky nebo peněžitou pokutou ten, kdo bez souhlasu vlastníka patentu vyrobí nebo uvede na trh výrobek, který je předmětem patentu. Pokud pachatel jedná jako podnikatel, zvyšuje se maximální délka odnětí svobody na pět let.

Stejně pohrůžky trestem uvádí § 143 známkového zákona pro případ, že bude v obchodním styku protiprávně používána známka, která je identická nebo zaměnitelná s ochrannou známkou

Odpovídající ustanovení obsahuje i autorský zákon (§§ 106, 108a). Týká se případu rozmnožování, šíření nebo jiného využívání autorsky chráněného díla.

Trestně právní sankce za porušení práv duševního vlastnictví však mají v Německu jen nepatrný praktický význam. Poslední známý trest za porušení patentu byl zjevně udělen v roce 1933.⁴² Bude to pochopitelné, jestliže se blíže zaměříme na úpravu trestních předpisů. Přestupky se zpravidla nestíhají z popudu úřadu, ale na žádost postižených. Státní zastupitelství má možnost odhlédnout od vlastní obžaloby a odkázat postiženého, aby sám vznesl tzv. soukromou žalobu (§ 374 odst. 1 Nr. 8, § 376 trestního soudního řádu).

Jistý význam má stále trestní stíhání porušení autorských práv. Nedovolené kopírování počítačových programů je např. skutkovou podstatou, u níž jak státní zastupitelství, tak i policie vidí veřejný zájem na trestním stíhání. Statistika Spolkového kriminálního úřadu dokazuje, že v roce 2006 bylo provedeno 2 647 policejních šetření kvůli „softwarovému pirátství“; přitom se v 727 případech jednalo o komerční jednání a v 1 920 případech o kopírování v soukromé oblasti.⁴³

6. Závěrečná poznámka

Na závěr ještě citát velkého čínského myslitele Konfucia – takřikajíc k ochraně jeho cti.

„Existují tři cesty k získání moudrosti. První je cestou přemýšlení, ta je nejušlechtilejší. Druhá je cesta napodobení, ta je nejlehčí. Třetí cesta je cesta zkušenosti, a ta je nejtrpčejší.“

Všichni bychom se měli postarat o to, aby si co nejvíce lidí vybralo *ušlechtitou cestu přemýšlení*, která vede k vynálezům, novým výtvorům, literárním a uměleckým dílům. Neoprávněné *napodobování* bychom měli sankcionovat tak, aby to už nebyla *nejšnější cesta*. Kdo poruší duševní vlastnictví, měl by získat *trpkou zkušenost*, že se to nevyplácí.

⁴⁰ viz Cordes GRUR 2007, 486.

⁴¹ zveřejněno na internetu na www.ipr.zoll.de

⁴² tolik Cordes GRUR 2007, 487 s odkazem na RG GRUR 1933, 288.

⁴³ Spolkový kriminální úřad, Policejní kriminální statistika 2006, str. 236 (viz internetová stránka www.bka.de/pks/pks2006)

IV. Dr. Cornelius Renner

právní zástupce se specializací na průmyslovou právní ochranu

Loh von Hülsen Michael / LVHM

Partnerschaft von Rechtsanwälten Berlin

**Systemy prosazení
nehmotných majetkových práv
v zahraničí (Německo),
spolupráce příslušných
německých institucí,
výměna informací a praxe**

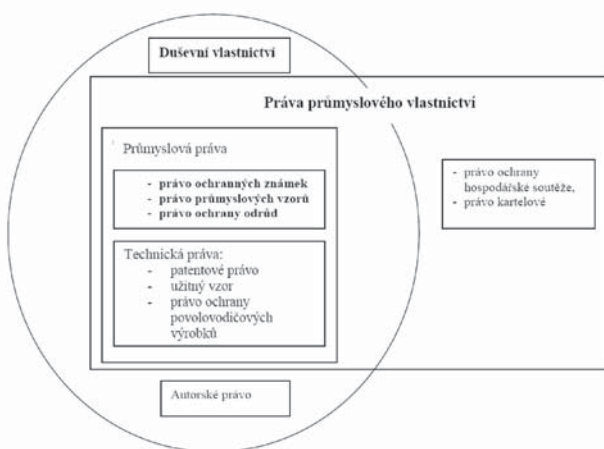
Obsah

1. Úvod	71
1.1 Patenty	71
1.2 Užitečný vzor	71
1.3 Průmyslový vzor	71
1.4 Ochranné známky a jiná označení	71
1.5 Autorské právo	72
2. Nároky při porušení	72
2.1 Zanechání porušování	72
2.2 Informace o rozsahu porušení	72
2.3 Náhrada škody	72
2.4 Zničení	73
3. Prosazení nároků	73
3.1 Mimosoudní řízení	73
3.2 Soudní řízení	73
3.2.1 Předběžná právní ochrana	73
3.2.1.1 Řízení o nařízení předběžného opatření	73
3.2.1.2 Další řízení	74
3.2.1.3 Zanechání porušování	74
3.2.1.4 Prohlídka	74
3.2.1.5 Informace	74
3.2.2 Hlavní řízení	75
3.2.3 Zvláštnosti jednotlivých ochranných práv	75
3.2.4 Místní příslušnost	75
3.3 Řízení u Německého úřadu pro patenty a ochranné známky (DPMA)	75
3.3.1 Řízení o ochranné známce	75
3.3.2 Patentové právo	76
3.4 Celní řízení	76
3.4.1 Konfiskační řízení na hranicích	76
3.4.1.1 Přehled	76
3.4.1.2 Podrobnosti konfiskace na hranicích	76
3.4.1.2.1 Krok 1: Podání žádosti	76
3.4.1.2.2 Krok 2: Nařízení konfiskace na hranicích a návazná opatření	78
3.4.1.2.3 Krok 3: Další řízení	78

1. Úvod

Německé právo dává k dispozici obsáhlý systém k ochraně duševního vlastnictví, který se stále více překrývá s právem evropským. Práva se dají prosazovat buď v občanskoprávních, nebo úředních řízeních. Ochranu navíc doplňují různé předpisy trestního a přestupkového práva. O těch ale mluvit nebudu. Jednotlivé možnosti ochrany závisí na druhu ochranného práva. Proto se musím krátce zmínit o ochranných právech, která stojí ve středu našeho zájmu, a především o jejich vzniku.

Nejprve je nutné odlišit širší pojem duševního vlastnictví a průmyslová ochranná práva. Tyto dvě oblasti se překrývají jen částečně. K duševnímu vlastnictví patří autorské právo a průmyslová ochranná práva, která v podstatě představuje zákon o průmyslových vzorech, patentový zákon, zákon o užitných vzorech a zákon o ochranných známkách. O těchto nejdůležitějších nehmotných majetkových právech se zmíním později. Menší význam má zákon o ochraně topografie polovodičových výrobků, který patří vedle patentového zákona a zákona o užitkových vzorech „technických ochranným právům“, a zákon o ochraně práv k odrůdám rostlin. K průmyslové právní ochraně se v širším slova smyslu dá přiřadit i zákon proti nekalé konkurenci a kartelový zákon. Stávající situaci znázorňuje následující graf.

1.1 Patenty

Národní patentová ochrana vzniká udělením patentu Německým úřadem pro patenty a ochranné známky. Jak národní patent, tak i patent Společenství (komunitární) a mezinárodní patent (PCT) jsou ověřená ochranná práva. To znamená, že úřad spravující rejstřík před udělením patentu prověřuje, zda jsou splněny zákonné předpoklady pro patentovou ochranu, tzn. zda je přihlášený vynález nový a je výsledkem vynálezecké činnosti. Ochranná doba patentu trvá 20 let.

1.2 Užitný vzor

Užitný vzor je do jisté míry „malý patent“. Také užitný vzor musí být výsledkem vynálezecké činnosti a musí

být nový. Ochrana užitného vzoru vzniká podáním přihlášky a zápisem do rejstříku, který také spravuje Německý úřad pro patenty a ochranné známky. Postup při registraci je však podstatně jednodušší než u patentu. Německý úřad pro patenty a ochranné známky totiž neověřuje předpoklady ochrany. Proto se u užitného vzoru nejedná o ověřené ochranné právo. Rozhodující nevýhodou užitného vzoru je, že maximální ochranná doba trvá 10 let. Je tedy o polovinu kratší než u patentu.

1.3 Průmyslový vzor

Průmyslový vzor umožňuje v první řadě ochranu designu. Předpokladem registrace průmyslového vzoru je novost a osobitost. Musí se odlišovat od dříve známých forem. Stejně jako u užitného vzoru závisí ochrana národního průmyslového vzoru na registraci do rejstříku spravovaného Německým úřadem pro patenty a ochranné známky a stejně jako u užitkového vzoru se ani u průmyslového vzoru nejedná o ověřené ochranné právo. Ochrana průmyslového vzoru může trvat až 25 let. Na evropské úrovni existuje – dle Nařízení (ES) Nr. 6/2002 Rady od 12. prosince 2001 o komunitárních průmyslových vzorech – vedle registrovaného komunitárního průmyslového vzoru i ochrana neregistrovaného průmyslového vzoru, která však trvá maximálně 3 roky.

1.4 Ochranné známky a jiná označení

Také ochrana známky vzniká zásadně podáním přihlášky a registrací ochranného práva. Z této zásady však existují výjimky. Pokud je neregistrovaná ochranná známka ve Spolkové republice Německo všeobecně známá, těší se i bez registrace ochraně z důvodu své rozlišovací způsobilosti. Je to tzv. světově vžitá známka. Když je přihlášena národní známka, Německý úřad pro patenty a ochranné známky prověřuje předpoklady ochrany, především zda známka má dostatečnou rozlišovací schopnost, aby odlišila zboží a služby jednoho podniku od zboží a služeb jiného podniku. Jedná se tedy o ověřené ochranné právo. Zvláštní „působ“ ochranné známky tkví v tom, že umožňuje časově neomezenou ochranu – maximální doba ochrany neexistuje.

Kromě ochranné známky může v Německu vzniknout i ochrana tovární nebo obchodní známky, a to tím, že se známka užívá k označení podniku či firmy. Pro ochranu těchto známek pak stačí pouze zahájit jejich užívání. Ochrana tovární nebo obchodní známky se velmi podobá ochraně ochranné známky.

Právo komunitární známky upravuje Nařízení (ES) Nr. 40/94 Rady z 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství. Registrací u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu v Alicante vzniká ochrana ve všech členských státech Společenství. Tovární nebo obchodní známky však nejsou na evropské úrovni chráněny.

1.5 Autorské právo

Autorské právo chrání výhradně osobní duševní tvorbu. Ochrana závisí jen na vytvoření díla, ne na registraci v rejstříku. Autorské právo zaniká až 70 let po smrti autora.

2. Nároky při porušení

Nároky při porušení tzv. ochranných práv závisí především na způsobu porušení těchto ochranných práv. A tak třeba při častých porušeních značky a autorských práv na internetu nepřicházejí v úvahu žádné nároky na zničení produktů porušujících ochranná práva. Také individuální náhrada škody se v takových případech vypočítává jinak než v případě produktového pirátství. Systém nároků se dá nejlépe vysvětlit na případech „klasického“ produktového pirátství, protože zde připadá v úvahu celá „paleta“ nároků. Na vysvětlenou uvedu následující příklad:

A objedná v Číně 2.000 značkových holicích čepelek. Jejich komunitární známka G stejnojmenného podniku je registrovaná od roku 1990. 1000 čepelek bylo dodáno v červenci 2007. A prodá 700 ks prostřednictvím internetové aukční síně E za cenu 3,00 EUR za každých deset čepelek. Druhou dodávku, dalších 1000 ks čepelek, celnice v září 2007 na frankfurtském letišti zabaví. A si současně v roce 2006 nechá zaregistrovat známku G u Německého úřadu pro patenty a ochranné známky.

Poškozený může prosazovat řadu nároků. Nejnaléhavější zpočátku bývá jeho přání, aby porušovatel zanechal svého protiprávního jednání. Dále má nárok na získání informace o rozsahu porušení a na náhradu škody. Nakonec může, zvláště v případech produktového pirátství, požadovat zničení zboží porušujícího ochranná práva.

2.1 Zanechání porušování

Hlavním přáním vlastníka ochranných práv je, aby porušovatel přestal porušovat jeho ochranná práva, tedy aby už nedistribuoval své výrobky, na které natiskl cizí ochrannou známku, nebo knihy, jejichž prodejem porušuje autorské právo třetí strany, a stáhl existující zboží z oběhu. Zákon tento nárok formuloval ve všech oblastech duševního vlastnictví tak, že nezávisí na zavinění. Tato skutečnost má rozhodující význam. Jen tak je totiž možné zakázat další prodej produktů obchodníkovi, který prodává nebo distribuuje pirátské produkty, aniž by věděl, že se jedná o padělky.

G může od A nejprve požadovat, aby zbylých 300 čepelek už nenabízel a nedistribuoval. Zákaz se vztahuje i na jakákoli přípravná jednání. Pokud zboží nakoupila třetí strana a prodává je v dobré víře dál, nemění to nic na tom, že i ona je povinna zastavit další prodej, protože nezáleží na zavinění.

2.2 Informace o rozsahu porušení

Nárok na informaci slouží k přípravě pozdějšího nároku na náhradu škody, jehož výše závisí na počtu prodaných padělků, na výši obratu docíleného jejich prodejem a na dalších okolnostech ve sféře porušovatele. Poškozený, který musí škodu vyčíslit v nároku na náhradu škody, popsat ji a doložit, se dostává do obtížné situace, protože nemá k dispozici potřebné informace. Zákony na ochranu duševního vlastnictví proto částečně s nárokem na informaci počítají. Pokud ne, judikatura uznává obecný nárok na informaci. Poškozený má dle něj nárok na sdělení všech okolností, které jsou nezbytné k vyčíslení škody. Kromě údaje o počtu kusů a výši obratu existuje většinou i nárok na sdělení výrobce a dodavatele, který poškozenému umožňuje vznést nároky i proti dalším účastníkům distribučního řetězce.

A musí G sdělit, že prodal 700 holicích čepelek za 3,00 EUR za 10 ks, že má ještě k dispozici dalších 300 čepelek a že si objednal dalších 1.000 čepelek. Dále musí uvést jméno svého dodavatele.

Porušovatel se často pokouší zastříti výši svých obrátů. Pokud vzniknou pochybnosti o správnosti jeho údajů, může poškozený požadovat, aby oznámil své údaje místopřísežně s tím důsledkem, že jeho případná nesprávná odpověď bude trestně stíhatelná.

2.3 Náhrada škody

Při porušení duševního vlastnictví se může náhrada škody počítat třemi různými způsoby. Poškozený může buď

- odčerpat obrát, který porušovatel získal protiprávním jednáním,
- požadovat zisk ušlý porušením jeho práv nebo
- fiktivní licenční poplatek.

Ušlý zisk se často dá vyčíslit jen velice obtížně. Při prodeji předmětů porušujících značková práva by totiž poškozený musel doložit, že by si zákazníci místo padělku koupili originální produkt – možná za podstatně vyšší cenu.

Lépe se dá prosadit nárok na odčerpání obrátů docílených prodejem produktu poškozujícího ochranná práva. Porušovatel si však smí odečíst výrobní a prodejní náklady vzniklé v souvislosti s konkrétním produktem. Odečitatelné však zásadně nejsou tzv. režijní náklady. Jde o obecné náklady na zachování podniku, všeobecné marketingové náklady, atd.

Protože G může nejspíš jen těžko zjistit, jaký zisk mu ušel, bude požadovat buď obrát A (2.100,00 EUR za 70 balení po deseti holicích čepelkách vždy po 3,00 EUR), minus nákupní cena, nebo fiktivní licenční poplatek za každou prodanou čepelku, jehož výše záleží na hodnotě známky.

2.4 Zničení

Poškozený může posléze požadovat, aby porušovatel na své náklady zničil předměty porušující ochranná práva poškozeného, nebo s jejich zničením souhlasil. O nároku na zničení se podrobněji zmíním při popisu celního řízení (v části III. pod bodem 4).

G tedy může požadovat zničení zbývajících 300 holicích čepelek ve vlastnictví A a 1000 holicích čepelek zabavených celníci.

3. Prosazení nároků

3.1 Mimosoudní řízení

Německý právní systém vyžaduje, aby se poškozený vždy před zahájením dalších řízení obrátil na porušovatele – většinou prostřednictvím právního zástupce – a uplatnil své nároky. Tato zásada sice není v zákonech duševního vlastnictví – na rozdíl od práva upravujícího podmínky hospodářské soutěže – výslovně stanovena, judikatura ji však uznává.

Pokud poškozený opomene předprocesní „varování“, které se označuje jako napomenutí, nezatarasí si sice cestu k soudům, protože předchozí napomenutí není předpokladem prosazení nároku. Hrozí mu však nemalé riziko úhrady nákladů řízení. Pokud totiž porušovatel v procesu vedeném bez předchozího napomenutí uplatněný nárok, popř. uplatněné nároky ihned uzná s argumentem, že by v případě napomenutí ihned ustoupil a proces by nebyl nutný, soud uloží úhradu soudních nákladů žalobci. V průmyslové ochraně práv se přitom většinou jedná o spory se značnou hodnotou – často až šestmístnou – a tak se náklady řízení mohou pohybovat mezi 5 000 až 15 000 EUR.

Co se týká obsahu, napomenutí musí obsahovat popis věcné podstaty porušení, krátký výklad, v němž napominající uvede svá práva z porušovaného ochranného práva a výzvu určenou napomínanému, aby se mimosoudně zavázal ke splnění nároků. Z titulu nároku na zanechání poškození poškozený vyzve porušovatele, aby mu předal prohlášení, že zanechá porušování jeho ochranných práv, jinak je povinen uhradit stanovenou smluvní pokutu. Porušovatel se tedy musí pro případ protiprávního jednání zavázat, že uhradí smluvní pokutu. Její výše se většinou pohybuje mezi 5 000 až 10 000 EUR. Dále je zvykem závazně přislíbit úhradu smluvní pokuty, která je věřiteli stanovena individuálně v závislosti na závažnosti přestupku, jejíž výše však může být přezkoumána soudem. Jen předáním takového prohlášení může porušovatel vyřešit riziko opakování a zamezit soudnímu řízení.

Co se týká ostatních nároků, věřitel zpravidla požaduje informace a jednoznačné uznání povinnosti uhradit vzniklou škodu, aniž by v tomto okamžiku stanovil výši náhrady škody. Napominající zpravidla stanoví pro předání prohlášení opravdu krátkou lhůtu, většinou cca. jeden týden. Pokud napomínaný požadované prohlášení nepředá, zpravidla následuje soudní proces, kterým se v napomenutí hrozí. Ve vý-

jimečných případech lze od napomenutí upustit, zvláště pokud by předchozím varováním mohla být zmařena práva.

3.2 Soudní řízení

Poškozený, který chce nyní využít pomoci soudu, má k dispozici dvě možnosti: Kromě podání obvyklé žaloby se může pokusit získat předběžné opatření.

3.2.1 Předběžná právní ochrana

Jedná se jen o předběžnou pojistku ve zrychleném soudním řízení. Tímto způsobem se však nedají zajistit všechny nároky. Třeba nárok na náhradu škody se s pomocí předběžného opatření nemůže prosadit, protože by se předjímal výsledek hlavního soudního řízení. Předběžným opatřením se však dá předběžně zajistit nárok na zanechání dalšího poškození. Kromě toho existuje v některých případech možnost nechat cestou předběžného opatření prohlédnout předměty k zajištění důkazů. V tomto řízení přichází v úvahu i prosazení nároku na informaci.

3.2.1.1 Řízení o vydání předběžného opatření

Řízení o vydání předběžného opatření se podstatně liší od obvyklého obžalovacího řízení. Zahajuje se písemnou žádostí, která se podobá žalobě. Je v ní vylíčena a právně ohodnocena skutková podstata. Pro žadatele představuje určité usnadnění, že skutečnosti nemusí věrohodně dokládat jen strohými důkazy, ale na rozdíl od běžného obžalovacího řízení stačí místo přísězná ujištění. Ta mohou dokonce pocházet od samotného žadatele, nebo – pokud se jedná o právníkou osobu – od jejich orgánů. To je poněkud zvláštní, protože tyto osoby v obvyklém sporu nemohou kvůli své zainteresovanosti vypovídat jako svědkové.

Předpokladem vydání předběžného opatření je kromě popisu nároku i popis důvodu pro nařízení předběžného opatření, tzn. nebezpečí z prodlení. Od chvíle, kdy se žadatel o porušení dověděl, nesmí do podání žádosti o vydání předběžného opatření uplynout dlouhá doba. Hranice se většinou pohybuje kolem dvou měsíců, podle názoru některých soudů je to dokonce jen jeden měsíc. Po doručení žádosti soud může – stejně jako v běžném obžalovacím řízení – stanovit termín ústního projednání. Zpravidla to ale neučiní, neboť soud může rozhodnout i bez ústního projednávání. A v praxi tak také obvykle postupuje. Soud často odpůrce žádosti, tedy poškozeného, vůbec nevyslechne. V odborné právní literatuře tato skutečnost naráží na stále větší kritiku, protože se namítá, že odpůrci je odepřeno právní slyšení.

Řízení dokonce často probíhá tak, že soud, pokud má pochybnosti o správnosti vydání předběžného opatření, nebo pokud považuje za nutné další přednes, vyzve k němu žadatele nebo osobu, která ho v jedné zastupuje, aniž by se o tom odpůrce dověděl.

Odpůrce má možnost podat po nařízení předběžného opatření námitku. Pak je stanoven termín ústního projednávání, které se předtím nekonalo, jenže odpůrce je už značně znevýhodněn, protože předběžné opatření již je na světě a on nesmí distribuovat zboží, které údajně poškozuje ochranná známková práva.

Tato nevýhoda, že žadateli stačí k vydání předběžného opatření třeba jediný věrohodný prostředek v podobě vlastního místopřisežného prohlášení, se kompenzuje tím, že zákon mu pro případ pozdějšího zrušení předběžného opatření ukládá ručení bez ohledu na zavinění.

Odpůrce si může zajistit soudní slyšení před vydáním předběžného opatření tím, že již po obdržení napomenutí soud písemně upozorní na možnost podání žádosti o nařízení předběžného opatření a vylíčí skutkovou podstatu ze svého pohledu (takové podání se označuje jako ochranné podání). Tento nástroj zákon neupravuje, ale judikatura ho uznává. Potíží tkívá v tom, že odpůrci často nevědí, u kterého soudu protivník žádost o nařízení předběžného opatření podá, především v případech, kdy k případům porušení docházelo na různých místech a žadatel si může volit z více soudů. Ochranná podání se proto často podávají k několika soudům. Na internetu byl vytvořen rejstřík ochranných podání (www.schutzschriftenregister.de), který má centrální evidenci ochranných podání odstranit nutnost ukládat podání k několika soudům. Zatím však neexistuje záruka, že do něj soudy skutečně nahlédnou.

3.2.1.2 Další řízení

Další podstatnou zvláštností řízení o vydání předběžného opatření je, že žadatel musí sám doručit rozhodnutí soudu protistraně (většinou prostřednictvím soudního vykonavatele). Pokud tak neučiní do jednoho měsíce poté, co mu soud rozhodnutí doručil, může být rozhodnutí zrušeno bez ohledu na to, zda je obsahově správné nebo ne.

Předběžné opatření nemá právní sílu. Slouží jen k předběžnému zajištění a může pouze zabránit promlčení, ne mu natrvalo zamezit. Proto žadatel po ukončení řízení podává navíc obvyklou žalobu, aby získal pravomocné rozhodnutí. Je obvyklé, že poškozený za nějakou dobu po doručení předběžného opatření posílá porušovateli dopis, v němž ho vyzývá, aby zabránil žalobě ohledně meritu věci tím, že protistraně dobrovolně uzná předběžné opatření jako závěrečné ujednání. Poškozený to často minimálně vážně zvažuje, protože soud se s jeho argumenty rozešel už v řízení o vydání předběžného opatření a pokud porušovatel nemůže v hlavním řízení přednést podstatné nové skutečnosti, názor soudu jen těžko zvrátí. Porušovatel tedy může tímto způsobem zamezit vzniku dalších nákladů. Soudy v současné době vyžadují, aby poškozený před vznesením žaloby o meritu věci takový dopis zaslal, pokud již dříve získal předběžné opatření. Pokud to neudělá, vystavuje

se nebezpečí, že mu bude uložena úhrada nákladů řízení žaloby, pokud porušovatel nároky uzná.

Jestliže je odpůrce přesvědčen, že v hlavním řízení zvítězí, může soud požádat, aby žadateli stanovil lhůtu pro vznesení žaloby o meritu věci. Pokud tak žadatel neučiní, bude předběžné opatření bez ohledu na svůj obsah zrušeno. Žádost soudu, aby stanovil žadateli lhůtu pro vznesení žaloby, je smysluplná především v případě, kdy se žadatel při řízení o nařízení předběžného opatření opírá především o vlastní místopřisežné prohlášení a v běžném řízení, kdy je stranou, nesmí sám jako svědek vypovídat, nemůže mít k dispozici jiné vhodné důkazní prostředky.

3.2.1.3 Zanechání porušování

Cestou předběžného opatření se dá především prosadit nárok na zanechání porušování ochranných práv. Odpůrce v případě úspěchu nesmí pokračovat v jednání porušujícím ochranná práva, např. odebírat zboží, distribuovat je, propagovat nebo i dovážet. V případě neuposlechnutí mu hrozí pořádková pokuta až do 250 000 EUR nebo pořádková vazba. Zákaz je většinou časově neomezený, ale samozřejmě končí ukončením hlavního řízení, které si odpůrce – jak je výše uvedeno – může vynutit.

Ve výše uvedeném případě si tedy A předběžným opatřením hrozícím v případě neuposlechnutí „pořádkovou pokutou až do 250 000 , nebo pořádkovou vazbou, vynutí zákaz dovozu holicích čepelek se známkou G, jejich propagování a/nebo distribuci, pokud se nejedná o produkty G.

Porušení známkových a autorských práv jsou nejspíš nejčastějším případem aplikace předběžného opatření. Autorská práva je velice nesnadné popsat. Prosažení patentově právních nároků bývá často vzhledem k technické komplexnosti v řízení o vydání předběžného opatření nemožné.

3.2.1.4 Prohlídka

Ve výjimečných případech může být cestou předběžného opatření nařízena prohlídka zboží porušujícího ochranná práva za účelem zajištění důkazů. Při tom se však předjímá výsledek hlavního řízení, protože prohlídce nelze vrátit zpět, a tak je nutné dodržet přísné požadavky. Zásady vytvořil zemský soud v Düsseldorfu, proto se mluví o Düsseldorfském řízení pro zajištění důkazů.

V tomto řízení je důležité především to, aby byly zaručeny zájmy odpůrce na utajení interních obchodních záležitostí. Zemský soud v Düsseldorfu proto zaručuje přístup pouze osobě zplnomocněné žadatelem k řízení, pokud se tato osoba zaváže vůči žadateli mlčením. Nařízení je většinou spojeno se samostatným důkazovým řízením, které přichází v úvahu zpravidla jen při porušení patentu.

3.2.1.5 Informace

U nároku na poskytnutí informace se zcela neodvratně předjímá výsledek hlavního řízení, proto se může pro-

sazovat cestou předběžného opatření jen zcela výjimečně. Zákon o ochranných známkách to výslovně předpokládá třeba v případech zjevného porušení práv.

Pokud se ve výše uvedeném případě jedná u známky G o slavnou známku a zásilka zabavená celníci zjevně od G nepochází, prosazení nároku na poskytnutí informace cestou předběžného opatření přichází v úvahu.

3.2.2 Hlavní řízení

Hlavní řízení v procesu o porušování ochranných práv trvá v prvním stupni v závislosti na soudu a komoře obvykle mezi čtyřmi až osmnácti měsíci, někdy i déle. V hlavním řízení lze společně uplatnit všechny výše uvedené nároky formou komplexní žaloby. Je to z hlediska nákladů výhodnější než v oddělených řízeních a navíc stačí skutkovou podstatu vylíčit jen jednou, a pokud je to nutné, předkládat důkaz jen jednou.

Nárok na zanechání porušování ochranných práv se znovu prosazuje tak, že porušovatel v případě jednání v rozporu s nařízením soudu hrozí pořádková pokuta nebo pořádková vazba.

Nárok na poskytnutí informací se – s výše uvedenou výjimkou – zpravidla prosazuje jen v hlavním řízení a případně se zajistí povinností porušovatele odpřísáhnout správnost svých údajů. Nárok se prosazuje pomocí penále.

Nárok na náhradu škody se dá zpravidla vyčíslit až po poskytnutí potřebných informací, a tak nelze podat vyčíslenou žádost. Poškozený proto obvykle žaluje jen o zjištění, že porušovatel je povinen nahradit škodu vzniklou neoprávněným užíváním ochranného práva. Vyčíslený nárok se pak obvykle prosazuje v odděleném procesu. V určitých případech připadá v úvahu i tzv. odstupňovaná žaloba.

Nárok na zničení se dá prosadit výhradně v hlavním řízení. Předběžné opatření z důvodu definitivnosti zničení od prvopočátku vylučuje.

Zbývá jen nárok na výmaz později zaregistrovaného ochranného prostředku, který se dá prosadit žalobou u civilních soudů. Žádost zní, aby Německému úřadu pro patenty a ochranné známky byl udělen souhlas s výmazem. Souhlas je nahrazen rozsudkem.

G může v hlavním řízení požadovat zanechání porušování ochranných práv, poskytnutí informací, konstatování povinnosti nahradit vzniklou škodu a zničení zbývajících holicích čepelek. Po získání informací nejspíš dodatečně prosadí i náhradu škodu. G může současně požadovat výmaz později zaregistrované ochranné známky A.

3.2.3 Zvláštnosti jednotlivých ochranných práv

Průběh soudního řízení ve velké míře závisí na tom, jaké ochranné právo se nárokuje. Pokud se poškozený

odvolává na registrované a ověřené ochranné právo, tedy ochrannou známku nebo patent, nemůže porušovatel v řízení pro porušení ochranných práv namítnout, že označení nebo vynález neměl být vůbec zaregistrovaný, např. proto, že známka je čistě popisná, nebo že vynález, na jehož základě byl patent udělen, není nový. Musí zahájit u Německého úřadu pro patenty a ochranné známky výmazové řízení. Zpravidla se mu ani nepodaří docílit, aby proces pro porušení ochranných práv byl odročen do rozhodnutí ve výmazovém řízení. Zaregistrované a ověřené ochranné právo poskytuje poškozenému v procesu pro porušení ochranných práv podstatně lepší pozici.

U neověřených, ale registrovaných ochranných práv, tj. u průmyslového vzoru a užitného vzoru, a u neregistrovaných ochranných práv, jako jsou práva autorská a práva z továrního označení, se v procesu pro porušení ochranných práv ověřuje i existence ochranného práva. Poškozený musí podstatně více dokládat, např. u továrního označení, od kdy označení používá a pro jaké zboží a služby. Navíc soud a odpůrce mohou opakovat, že žádná ochrana nevznikla, protože označení je čistě popisné nebo že z hlediska poškozeného nemá autorsky chráněné dílo potřebnou tvůrčí úroveň. Proces v těchto případech závisí na mnoha neznámých.

G by musel v procesu předložit pouze výpis z rejstříku ochranných známek. Ochranná schopnost známky by se neověřovala.

3.2.4 Místní příslušnost

Že poškozený často může vybírat z více soudů, to již zaznělo. Je však nutné podotknout, že jednotlivé země koncentrovaly příslušnosti v oblasti duševního vlastnictví, takže v každé zemi je pro tuto oblast příslušný jen jeden nebo dva soudy. Ty zřídily specializované komory. Tento postup se vzhledem k velice speciální materii osvědčil.

3.3 Řízení u Německého úřadu pro patenty a ochranné známky (DPMA)

Kromě soudního řízení přichází pro poškozeného v úvahu v určitých případech i úřední řízení před Německým úřadem pro patenty a ochranné známky.

3.3.1 Řízení o ochranné známce

Řízení u Německého úřadu pro patenty a ochranné známky lze otevřít, jestliže porušení známkového práva tkví v tom, že porušovatel si přihlásil svou ochrannou známku později. Pak přichází v úvahu námitkové řízení ve lhůtě tří měsíců po uveřejnění registrace známky v rejstříku ochranných známek. Oproti soudnímu jednání má námitkové jednání tu výhodu, že je cenově velice výhodné. Poplatek, který je nutné uhradit Německému úřadu pro patenty a ochranné známky, činí pouze 150 EUR. Náhrada nákladů odpůrci se v případě prohry zpravidla neposkytuje. Po-

kud se řízení v dalších instancích dostane přes Spolkový patentový soud a posléze dokonce před Spolkový soudní dvůr, mohou i zde vzniknout značné náklady. Už úřední rozhodnutí na sebe dá často čekat déle než soudní rozhodnutí, které poškozený získá, když – což je možné – současně podá žalobu na výmaz.

G má tedy na vybranou. Buď může do tří měsíců po zveřejnění registrace značky G firmou A podat námitku, nebo – před uplynutím tříměsíční lhůty, nebo i po jejím uplynutí – podat žalobu na výmaz.

3.3.2 Patentové právo

U národního patentu může vlastník staršího ochranného práva podat námitku do tří měsíců po zveřejnění udělení patentu poškozeným.

3.4 Celní řízení

V případech produktového pirátství nemohou výše uvedená řízení sama o sobě zajistit účinnou ochranu duševního vlastnictví. Poškozený by byl odkázán na náhodu, nebo by sám musel mít velký pátrací aparát. Ochrana proto „jistí“ konfiskační řízení prováděné na hranicích celními úřady, která v mnoha případech značně ztěžují dovoz zboží porušujícího ochranná práva. Řízení koordinuje celní správa s Ústředním úřadem pro ochranu průmyslových práv a práv podnikatelů (ZGR) v Mnichově, který patří k Vrchnímu finančnímu ředitelství v Norimberku (OFD). Řízení u celních úřadů získávají stále větší význam. V roce 2006 již v ZGR spolupracovalo 525 podniků a Ústřední úřad pro ochranu průmyslových práv a práv podnikatelů rozhodl o 748 žádostech¹.

3.4.1 Konfiskační řízení na hranicích

3.4.1.1 Přehled

Konfiskační řízení na hranicích umožňuje zabavení produktů porušujících ochranná práva celníky. Pojem konfiskace na hranicích je poněkud zavádějící, protože konfiskace zboží je možná nejen na hranicích, ale prostřednictvím tzv. „Mobilních kontrolních skupin“ i během přepravy zboží uvnitř Společenství. Konfiskační řízení začíná žádostí vlastníka ochranných práv. Další postup závisí na tom, zda celní úřady mají zasáhnout podle komunitárních předpisů, nebo podle čistě národních předpisů ochranného práva.

U zboží, které nepatří ke zboží přepravovanému uvnitř Společenství, se činnost celních úřadů řídí právem Společenství. Dle Nařízení rady (VO (ES) Nr. 1383/2003 o produktovém pirátství – dále jen PPVO)

je možné pozastavit propuštění takového zboží do volného oběhu, popř. zadržet zboží nepatřící ke zboží přepravovanému uvnitř Společenství, u něhož celní úředníci zjistí při kontrole indicie vzbuzující podezření z porušení ochranných práv. Zboží nejprve zadrží za účelem kontroly a informují o tom vlastníka práv. Zpravidla pak následuje soudní řízení, v němž se rozhoduje o tom, zda dotyčné zboží porušuje ochranná práva.

Konfiskace podle národních předpisů je subsidiární a přichází v úvahu jen v případě, že nelze aplikovat Nařízení o produktovém pirátství, např. proto, že zboží porušující ochranná práva bylo zjištěno při kontrole zboží dopravovaného v rámci Společenství. Pokud oprávněný disponent neodporuje, nařídí celní místa zabavení dotyčné zásilky. V tomto případě bývá obvykle zničena. Celní úřady tedy přijímají definitivní rozhodnutí samy.

Pokud oprávněný disponent proti tomuto opatření protestuje, musí vlastník práv do dvou týdnů uplatnit své nároky soudně a nejpozději do čtyř týdnů získat proveditelný soudní titul nařizující úschovu zboží nebo jiné dispoziční omezení. Celní úřady pak předají řízení na příslušná místa a přenechají jim i zabavené zboží. Tím je řízení pro celní úřady ukončené a o definitivním osudu zboží rozhodnou příslušné soudy.

3.4.1.2 Podrobnosti konfiskace na hranicích

3.4.1.2.1 Krok 1: Podání žádosti

Celní úřady zasahují zásadně na žádost vlastníka ochranných práv. Žádost je nutné podat na Ústřední úřad pro ochranu průmyslových práv a práv podnikatelů (ZGR) v Mnichově. V řízení ve věci žádosti dle práva Společenství neexistují v rámci Evropského společenství žádné rozdíly. Řízení ve věci žádosti dle čistě národního německého práva se postup podobá řízení dle práva Společenství. Žádost o konfiskaci dle národního práva je přiložena jako Příloha A. Nejpodstatnější odchylky jsou tyto:

- při konfiskaci na hranicích z důvodu porušení zeměpisného označení a označení původu nezná německé právo žádného žadatele. Celní úřady zboží zabavují z titulu svého úřadu.
- dle článku 4 PPVO mohou celní úřady z titulu svého úřadu, tedy bez žádosti, zadržet v případě pochybnosti zboží porušující ochranná práva, pokud se má provést celní řízení dle práva Společenství. Informují vlastníka práv, který má poté tři dny na podání žádosti. Dle národních předpisů se takový zásah celních úřadů z titulu jejich úřadu vylučuje. Pokud celní úřady objeví podezřelé zboží porušující ochranná práva a potřebná žádost neexistuje, celní úřady nemohou zboží zadržet.

¹ Zdroj: Spolkové ministerstvo financí, celní výroční zpráva – ochrana průmyslových práv 2006, Berlín, leden 2007, str. 31 a násl. (dále celní výroční zpráva 2006). Lze najít na internetu na:

http://www.bundesfinanzministerium.de/lang_de/Inn_32380/Insc_true/DE/Service/Broschueren__Bestellservice/Zoll/60170,templateId=renderPrint.html

Tento rozdíl sehrává v praxi důležitou roli. Řízení dle čl. 4 PPVO, tedy zabavení z titulu úřadu, představuje značné náklady, ale ve skutečnosti bývá neúspěšné, protože na postižené, kteří nepodají žádost sami od sebe, se tím často kladou příliš vysoké nároky, a proto potřebná následná opatření neprovedou. Dokonce i když se po většinou telefonickém vyrozumění celnice rozhodnou něco podniknout, často oni, ani jejich právní zástupci řízení neznají. Dle zkušeností celníků to vede k tomu, že úřad musí investovat další čas do vysvětlování řízení zúčastněným právním zástupcům. V mnoha případech žádost ani během tří denní lhůty nepodají. Pak je posléze celé úsilí celníků marné, počínaje spory s dovozcem/ vývozcem podezřelého zboží přes veškeré byrokratické klíčky až po skladování zboží.

(a) Vhodné důkazy vlastnictví ochranných práv

Při podání žádosti musí žadatel prokázat, že je vlastníkem ochranných práv. Požadavky závisí na druhu ochranného práva.

Důkaz se poskytne tím, že vlastník ochranných práv

- u registrované značky předloží ověřený výpis z rejstříku ochranných značek,
- u patentu předloží ověřený opis patentové listiny,
- u průmyslového vzoru nebo užitého vzoru předloží také ověřený výpis z rejstříku.

Stejně jako v procesu pro porušení ochranných práv je dokazování u neregistrovaných ochranných práv, tedy u autorských práv a u neregistrované značky nebo továrního označení, obtížnější. Vlastnictví je nutné zvěrohodnit jiným způsobem, u továrního označení např. výpisem z obchodního rejstříku nebo reklamními materiály. Vhodnou pomůckou jsou dřívější soudní rozhodnutí o ochranném právu.

Pokud žadatel není sám vlastníkem práv a je oprávněn pouze k užívání nebo ochraně těchto práv, nebo byl jmenován zástupcem, musí kromě ochranných práv doložit i své oprávnění a plnou moc k uplatnění nároků. To se zpravidla provádí předložením patřičných smluv.

(b) Doplnující údaje, které usnadní rozpoznání zboží porušujícího ochranná práva

Kromě popisu vlastních ochranných práv mají žádosti obsahovat i doplňující údaje, které celním úřadům usnadní rozpoznání zboží porušujícího ochranná práva nebo jeho rozpoznání teprve umožní.

Celní úřady uvádějí ve svých informačních brožurách pokyny, jaké údaje jim pomohou při vypátrání zboží porušujícího ochranná práva. Čím podrobnější a obsáhlejší jsou údaje o vlastním produktu a o padělcích, tím větší je pravděpodobnost, že se zboží porušující ochranná práva podaří objevit. Pokud jsou údaje uvedené žadatelem nedostatečné, žádosti mohou být i zamítnuty.

(c) Jistina

Aby oprávněný disponent byl chráněn před škodami způsobenými případnou neoprávněnou konfiskací, požadují celní úřady většinou od žadatele jistinu ve formě samostatně ručící bankovní garance. Příslušný formulář dává úřad k dispozici (Příloha B). Tato jistina musí být tak vysoká, aby pokryla předpokládané vzniklé náklady řízení a případné náklady na zničení, i výšku škody, která by oprávněnému disponentovi mohla vzniknout neoprávněnou konfiskací zboží. V praxi se většinou požadují částky kolem 10 000 EUR, přičemž požadované částky se v minulých letech spíše snižovaly, protože v praxi takřka nedochází k případům, kdy by bylo nutné uhradit náhradu škody².

Jistina však v praxi nepředstavuje nezbytný předpoklad konfiskace na hranicích. Často totiž nelze vyčkávat na předložení jistiny žadatelem, aniž by nebyl zmařen účel opatření. V těchto případech celním úřadům stačí ujištění žadatele, že jistinu předloží.

Ke škodě však v praxi dochází velice zřídka, protože existuje velký počet kontrolních mechanismů a případné chybné konfiskace se během krátké doby znovu zruší³.

(d) Poplatek za zpracování

Podle nařízení o produktovém pirátství nevznikají v souvislosti s žádostí dle práva Společenství žádné náklady. Dle německého Nařízení o celních nákladech se již také za zpracování národní žádosti žádné poplatky nevyměřují.

(e) Rozhodnutí/oznámení

Ústřední úřad pro ochranu průmyslových práv a práv podnikatelů (ZGR) je povinen zpracovat žádosti do 30 pracovních dnů po jejich obdržení a písemně sdělit žadateli své rozhodnutí.

Každé rozhodnutí učiněné v souvislosti s žádostí a podrobné pokyny během její platnosti se oznamují všem celním místům v Německu a Celnímu kriminálnímu úřadu. Navíc žádosti o konfiskaci na hranicích zveřejňuje Spolkové ministerstvo financí ve Sbírce předpisů Spolkové finanční správy.

Od července 2002 má Celní správa elektronický informační systém, kterým může žádosti a pokyny předávat všem celním úřadům ještě rychleji a efektivněji. V tomto informačním systému, pojmenovaném E-AGENT, najdou celní úřady všechny informace potřebné k jejich zákroku:

- vyobrazení ochranných práv v barvě a vysokém rozlišení
- kontaktní adresy
- trendů a přehled trhu

² Association Internationale pour la Protection de la Propriété Intellectuelle, Executive Committee Meeting in Sorrento 2000, Q 147 – The effectiveness of border measures after

TRIPS, Report Germany (dále citovaná jako zpráva AIPPI Q 147).
³ zpráva AIPPI Q 147

- cílené pokyny
- charakteristické rozlišovací znaky.

(f) Platnost žádosti

Délka doby platnosti žádosti závisí na tom, zda se žádost vztahuje jen na jeden konkrétní případ, nebo obecně na zboží podniku. V prvním případě je žádost vyřízena konfiskací, při obecné žádosti dle národního práva úřady konají dva roky, u žádosti dle práva Společenství zásadně jeden rok. Žádost se dá prodloužit.

(g) Právní prostředky při odmítnutí žádosti

Proti odmítnutí žádosti o konfiskaci na hranicích může žadatel podat námitku, o níž rozhoduje Vrchní finanční ředitelství v Norimberku. Pokud je námitka neúspěšná, otevírá se žadateli právní cesta k finančním soudům.

3.4.1.2.2 Krok 2: Nařízení konfiskace na hranicích a návazná opatření

(a) Nařízení konfiskace na hranicích

Celní úřady nařídí konfiskaci na hranicích, pokud se domnívají, že objevily zboží porušující ochranná práva.

Konfiskace na hranicích se liší podle toho, zda řízení probíhá dle práva Společenství, nebo dle německého práva.

Podle Nařízení o produktovém pirátství bude zadrženo zboží, které je „podezřelé“ z porušení ochranných práv. K odůvodnění podezření stačí libovolné záchytné body naznačující porušení ochranných práv. Dle německého práva dojde ke konfiskaci jen v případě, že porušení práv je zjevné. Porušení ochranných práv je zjevné, jestliže je naprosto jasné i průměrnému celnímu úředníkovi. Srovnání s Nařízením o produktovém pirátství tedy ukazuje, že tento předpoklad konfiskace dle německého práva je – alespoň teoreticky – přísnější než podle práva evropského.

Požadavky na přiměřené důkazy, že podezřelé zboží na první pohled porušuje ochranná práva žadatele, závisí v jednotlivých případech na druhu dotčeného ochranného práva, a na formě jeho porušení.

Praktické zkušenosti ukazují, že celní úředníci mohou často jen velice obtížně rozpoznat zboží porušující ochranná práva, dokonce i když existuje příkladně vypracovaná žádost, a to především proto, že existuje nepřehledná spousta žádostí současně. Celní úředníci nemohou znát obsah všech žádostí. Proto má v praxi přirozeně největší šance na odhalení podezřelého zboží označené známými ochrannými známkami. Zato zboží porušující ochranná práva méně známých ochranných známek, nebo zboží neoznačené žádnou ochrannou známkou, jehož originální výrobek vy-

šetřující celní úředník nezná, není často jako podezřelé zboží rozpoznáno. Pro celní úředníky je v praxi takřka nemožné, aby nejprve prošli seznam všech žádostí. Ještě obtížnější pro ně je objevit porušení patentových práv, když se jedná o obtížné technické detaily, především o odhalení porušení ochranných práv u namontovaných dílů.

(b) Návazná opatření

Po provedení konfiskace nařizují celní úřady buď pozastavení propuštění zboží do volného oběhu, nebo jeho zadržení.

Pozastavení propuštění do volného oběhu se nařizuje, když byla podána celní deklarace. Ve všech ostatních případech se nařizuje zadržení zboží. Následné právní důsledky obou příkazů jsou však takřka identické.

3.4.1.2.3 Krok 3: Další řízení

Pokud je nařízena konfiskace, celní úřad musí neprodleně informovat žadatele a celního deklaranta, popř. vlastníka zabaveného zboží (oprávněného disponenta). Oprávněný disponent tak dostává možnost zakročit proti konfiskaci. Žadatel dostává současně s informací příležitost zahájit nezbytné (soudní) kroky, aby dostal podezřelé zboží definitivně z oběhu.

(a) Oznámení účastníkům

Oznámení žadateli se doručuje bez požadavku na formu. Za účelem urychlení se často doručuje telefaxem. Žadatel má i možnost prohlídky podezřelého zboží. Často se mu přenechá vzorek výhradně za účelem provedení analýzy. Lze zaslat i dostatečně vypovídající vyobrazení. Soudní prosazení nároku na prohlédnutí zboží není v takových případech nutné. Stejně možnosti má i oprávněný disponent zabaveného zboží.

Praktická zkušenost ukazuje, že uvedené informace mnohdy nestačí ke správnému zařazení porušení. To platí především v případech, kdy oprávněný disponent porušuje řadu ochranných práv rozdílných vlastníků ochranných práv. Pokud v takovém případě připadá na jednoho vlastníka ochranných práv jen malé množství zboží, dokáže jen stěží správně odhadnout důležitost porušovatele.

(b) Zjednodušené řízení

U konfiskace dle práva Společenství předpokládá článek 11 PPVO zjednodušené řízení k převzetí výrobků porušujících ochranná práva ke zničení. Článek 11 PPVO však vyžaduje transformaci do národního práva, neaplikuje se tedy přímo. Transformace má proběhnout společně s transformací Směrnice k prosazení duševního vlastnictví 2004/48/ES z 29. dubna

2004 ještě v průběhu tohoto roku. V současné době existuje jen vládní návrh.

V praxi se doposud využívá Celní kodex (Nařízení ES 2913/92), který přepokládá v případě kumulativního souhlasu žadatele a oprávněného disponenta možnost zničení zajištěného zboží. Pokud bylo nařízeno pozastavení uvolnění zboží do volného oběhu, musí oprávněný disponent kromě souhlasu se zničením zboží vzít zpět i celní deklaraci zboží, protože jinak by celní úřady zboží zničit nemohly. V praxi se oprávněnému disponentovi zasláá předem formulovaný návrh prohlášení na zrušení celní deklarace a souhlas se zničením zboží (Příloha C). Dochází k tomu často v rámci napomenutí vlastníkem ochranných práv, který současně uplatní i své ostatní nároky na zanechání poškození, poskytnutí informací a náhradu škody.

Pokud bude současný vládní návrh na úpravu článku 11 PPVO realizován, může žadatel poté, co mu bylo oznámeno zabavení zboží podezřelého z porušování ochranných práv podat žádost na zničení zboží ve zjednodušeném řízení. Oprávněný disponent o tom musí být informován, ale jeho souhlas se považuje za daný, pokud během určité doby nepodá námitku.

Již praktikované i očekávané zjednodušené řízení dle práva Společenství se v jednom důležitém bodu odlišuje od zjednodušeného řízení dle národních německých předpisů. Především není nutná žádost žadatele o provedení zjednodušeného řízení. Pokud osoba dotčená celní konfiskací nepodá do dvou týdnů po doručení oznámení námitku proti zabavení, zboží zabavené celním úřadem bude bez soudního rozhodnutí zkonfiskováno. Toto zjednodušené řízení vyplývá ze zkušenosti, že v převážné části konfiskací došlo k přiznání porušení práv bez toho, že by byla nutná právní cesta, a ke vzdání se zabaveného zboží⁴. Pokud oprávněný disponent pouze zmeškal lhůtu, což je teoreticky také možné, ale v praxi k tomu takřka nedochází, má proti nařízení o zabavení k dispozici další právní prostředky. Jakmile nařízení o zabavení vstoupí v platnost, přechází vlastnictví zboží na stát a celní úřady rozhodnou, co se má se zbožím definitivně stát. Zpravidla bývá zničeno.

(c) Soudní řízení

Ve všech případech, v nichž nelze provést zjednodušené řízení, musí být zahájeno soudní řízení. Dle národního práva jsou soudní příslušnosti v souvislosti s otázkami konfiskace na hranicích rozdělené.

(aa) Řízení dle národního práva

Osoba dotčená konfiskací na hranicích má dle národního konfiskačního řízení na výběr mezi námitkou,

nebo žádostí o soudní rozhodnutí. Na tom závisí další postup řízení.

Námitka musí být adresována celnímu úřadu, který nařídil konfiskaci. Celní úřad informuje žadatele o námitce. Žadatel se nyní musí rozhodnout, zda v daném případě považuje svou žádost za oprávněnou, nebo ji vezme zpět. Vzhledem k riziku ručení ji často stahuje, pokud má pochybnosti o tom, že zabavené zboží porušuje ochranná práva. Pokud žadatel žádost nestáhne, musí do dvou týdnů poté, co byl informován o námitce, předložit celnímu úřadu vykonatelné soudní rozhodnutí. Tato lhůta se dá prodloužit maximálně o další dva týdny. V praxi celní úřady lhůtu prodlouží, jestliže žadatel může prokázat, že podal žádost o soudní rozhodnutí, ale dosud je neobdržel. Žadatel má během čtyřtýdenní lhůty více možností na získání soudního rozhodnutí. Kromě jiného může zvolit i cestu trestního soudu. Konfiskace dle trestního procesního práva dle §§ 94 StPO je rozhodnutím o ochranném právu. Zboží porušující ochranná práva pak přejímá do úřední úschovy státní zastupitelství. Tím je uzavřeno řízení o konfiskaci na hranicích. Pokud trestní soud konstatuje v závěrečném rozhodnutí, že došlo k porušení ochranných práv, nařídí zabavení zboží porušujícího ochranná práva. Tím se zboží stane majetkem státu. Protože stát nesmí dále distribuovat zboží porušující ochranná práva, neboť by se sám dopustil porušení ochranných práv, bývá zboží zpravidla zničeno.

Mnohem častěji se však volí cesta k civilním soudům, protože ty rozhodují formou vydání předběžného opatření mnohem pružněji než trestní soudy. Přitom není na závadu, že předběžné opatření – jak je popsáno výše – je pouze předběžným rozhodnutím platným jen do skončení hlavního řízení. Na základě žádosti se pak zboží porušující ochranná práva předává soudnímu vykonavateli, který je bere do úschovy. Řízení o konfiskaci na hranicích je ukončeno předáním zboží soudnímu vykonavateli. O definitivním osudu zboží se rozhodne v obžalovacím řízení, jehož důsledkem pravidla bývá zničení zboží.

Oprávněný disponent může místo námitky proti konfiskaci na hranicích podat žádost o soudní rozhodnutí. Jeho právo na podání žádosti není vázáno žádnou lhůtou. Proti nařízení o konfiskaci – především i proti nařízení o konfiskaci projednávané z důvodu předpokládaného souhlasu ve zjednodušeném řízení – může oprávněný disponent podat odpor. Lhůta na podání odporu činí dva týdny od doručení oznámení o konfiskaci.

Pro soudní rozhodnutí je příslušný okresní soud. Proti jeho rozhodnutí je právním prostředkem stížnost. O té rozhoduje Vrchní zemský soud.

⁴ Odůvodnění zákona o produktovém pirátství, Blatt für Patent-, Muster-, und Zeichenwesen (BIPMZ) 1990, 173, 186

(bb) Řízení dle práva Společenství

Další soudní řízení při konfiskaci na hranicích dle práva Společenství se v mnoha ohledech liší od výše popsaného soudního řízení při konfiskaci na hranicích dle národního německého práva.

Při konfiskačním řízení dle práva Společenství může oprávněný disponent podat do jednoho měsíce námitku proti pozdržení propuštění zboží do volného oběhu, popř. proti zadržení výrobků. Námitku je nutno podat celnímu úřadu, který konfiskaci nařídil. Proti vydanému rozhodnutí o námitce lze protestovat u finančních soudů.

Žadatel není na rozdíl od konfiskačního řízení dle národního práva povinen předložit soudní rozhodnutí. Musí pouze během lhůty deseti pracovních dnů, která se může prodloužit o dalších maximálně deset dnů, prokázat, že zahájil soudní kroky. Proto lze v řízení dle práva Společenství podat i hlavní žalobu o zničení zboží. Soudní řízení dle práva Společenství se v dalším průběhu neliší od výše uvedeného soudního řízení dle čistě národního práva.

b) Zničení zboží jako typický příklad

Zboží porušující ochranná práva se zpravidla ničí. V německé praxi existuje jen několik výjimek⁵: výjimečný případ může nastat i tehdy, jestliže se jedná o paralelní dovoz, který odporuje německému právu. V tomto případě považují soudy totální zničení zboží, které je vlastně pravé, za nerozumné a udělují pouze zákaz dovozu. Takové rozhodnutí však bývá často nesprávné, protože tím odpadá odstrašovací efekt, který je účelem totálního zničení zboží, a oprávněný disponent se může znovu pokusit o nový dovoz.

Další zvláštní případ může nastat v právu týkajícím se zeměpisného označení a označení původu: pokud celní úřad zjistí porušení zeměpisného označení, zpravidla nenařizuje totální zničení zboží porušujícího ochranná práva, ale pouze odstranění falešného označení původu. I zde je odstrašující efekt nedostatečný, protože falešné označení původu se dá bez potíží znovu na zboží umístit.

Od totálního zničení se může v jednotlivých případech upustit i při porušení technických ochranných práv. K tomu dochází třeba v případě, kdy se ochranné právo vztahuje jen na malou součástku zboží.

c) Dovoz malých množství

Na dovoz zboží porušujícího ochranná práva v malém množství se ustanovení národního práva, ani práva Společenství neaplikují.

Prodejní kruhy, které se zajímají o distribuci pirátského zboží, zjevně tuto slabinu už dávno odhalily. Z toho odvodily, že soukromé získávání pirátského zboží je přípustné. Dovoz a distribuce se maskuje jako údajná „soukromá záležitost“. Pokud jde o více kusů porušujících ochranná práva, zpravidla se udává, že jde o nákup pro rodinu, sousedy, členy sportovního oddílu nebo kolegy v zaměstnání⁶.

Tímto způsobem se do Spolkové republiky Německo dováží v malých množstvích systematicky především padělky značek („mravenčí transport“). Pašeráci přecházejí hranici několikrát denně, aby přepravili zboží v malých množstvích.

d) Spolupráce

Pro účinnou ochranu duševního vlastnictví je nevyhnutelná spolupráce na bázi vzájemné důvěry mezi různými zodpovědnými úřady a dalšími účastníky. Především je nezbytné zvýšit tímto způsobem popularitu a akceptaci řízení. Ústřední úřad pro ochranu průmyslových práv a práv podnikatelů (ZGR) se pokouší dosáhnout těchto cílů kromě jiného i těmito prostředky⁷:

- pořádá přednášky a informační setkání pro svazy a organizace a vydává informační brožury, např. výroční zprávy. V nich se kromě jiného poukazuje na formality, které je nutné dodržet při konfiskačním řízení, a předkládají se podněty ke zlepšení podnikových struktur, popř. bezpečnosti produktu.
- nabízí celním správám jiných členských států EU a ostatních východoevropských států odbornou podporu.
- organizuje živou výměnu zkušeností mezi výrobci zajišťovacími prostředky proti značkovému a produktovému pirátství.
- při zásazích poskytuje přímo na místě odbornou poradu místním celníkům.
- úzce spolupracuje především s Celním kriminálním úřadem a místními Celními pátracími úřady. Celní kriminální úřad s jemu podřízenými místními Celními pátracími úřady je celní „kriminální policíí“ a má shodná oprávnění jako policie.
- celní správa provozuje na www.zoll.de vlastní internetovou stránku, kde se dají vyhledat informace, žádosti a další formuláře. Stránka se pravidelně aktualizuje.

⁵ zpráva AIPPI Q 14
⁶ zpráva AIPPI Q 147

⁷ Celní výroční zpráva 2006, str. 7

Oberfinanzdirektion Nürnberg - Zentralstelle Gewerblicher Rechtsschutz - Sophienstraße 6 80333 München		RECHTE AN GEISTIGEM EIGENTUM ANTRAG AUF BESCHLAGNAHME DURCH DIE ZOLLBEHÖRDEN									
Angaben zum Antragsteller NAME/FIRMA: _____ STRASSE: _____ POSTLEITZAHL: _____ ORT: _____ LAND: _____ TELEFON: _____ FAX: _____ E-MAIL: _____ INTERNETADRESSE: _____		gemäß ☐ § 146 ff Markengesetz ☐ § 111b Urheberrechtsgesetz ☐ § 55 ff Geschmacksmustergesetz ☐ § 142a Patentgesetz ☐ § 25a Gebrauchsmustergesetz ☐ § 40a Sortenschutzgesetz ☐ § 9 Halbleiterschutzgesetz									
Eigenschaft des Antragstellers: ☐ Inhaber einer/eines ☐ Nutzungsberechtigter einer/eines ☐ Marke ☐ Urheberrechts und verwandten Schutzrechts ☐ Patents ☐ Sortenschutzrechts				☐ Vertreter des Rechtsinhabers einer/eines ☐ Vertreter des Nutzungsberechtigten einer/eines ☐ Geschmacksmusters ☐ Gebrauchsmusters ☐ ergänzenden Schutzzertifikats ☐ Halbleitertopographie							
Parallelimporte Dieser Antrag soll auch die Beschlagnahme von Parallelimporten umfassen: ☐ ja ☐ nein											
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Schutzrecht:</th> <th>Registriernummer:</th> <th>Anmeldedatum:</th> <th>Gültigkeitsende:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Schutzrecht:	Registriernummer:	Anmeldedatum:	Gültigkeitsende:							
Schutzrecht:	Registriernummer:	Anmeldedatum:	Gültigkeitsende:								
☐ Schutzrechtsnachweise siehe beiliegende Unterlagen											

0132/1 Antrag auf Beschlagnahme durch die Zollbehörden nach nationalem Recht (2004)

Warenkreise: Erkennungshinweise zur Offensichtlichkeit einer Rechtsverletzung ☐ siehe beiliegende Unterlagen		
Mitteilungen im Verfahren NAME: _____ FIRMA/KANZLEI: _____ STRASSE: _____ POSTLEITZAHL: _____ ORT: _____ TELEFON: _____ FAX: _____ E-MAIL: _____		ORT: _____ DATUM: _____ UNTERSCHRIFT: _____ STELLUNG: _____

Bewilligung: ☐ Dem Antrag auf Beschlagnahme wird stattgegeben Aktenzeichen des Antrags auf Beschlagnahme: _____ ☐ Der Antrag ist gültig bis zum: _____ Anträge auf Verlängerung des Gültigkeitszeitraum sind spätestens 30 Arbeitstage vor Ablauf der Gültigkeit des Antrags an die <div style="text-align: center;"> Oberfinanzdirektion Nürnberg - Zentralstelle Gewerblicher Rechtsschutz - Sophienstraße 6 80333 München </div> zu richten. ☐ Der Antrag auf Beschlagnahme wurde nicht in vollem Umfang bewilligt. ☐ Der Antrag auf Beschlagnahme wurde abgelehnt. Die mit Gründen versehene Ablehnung und die Rechtsbehelfsbelehrung sind beigelegt. Datum _____ Ort _____ Unterschrift, Dienststempel _____	
---	--

0132/2 Antrag auf Beschlagnahme durch die Zollbehörden nach nationalem Recht (2004)

Bürgschaftsurkunde

1. _____ in
_____ hat
bei der Oberfinanzdirektion Nürnberg - Zentralstelle Gewerblicher Rechts-
schutz - Sicherheit für alle Auslagen sowie den etwa entstehenden Schaden
aus _____
_____ auf Grenzbeschlagnahme nach _____

zu erbringen.

2. Wir leisten hiermit für diejenigen Beträge, welche der/die unter Ziffer 1
Benannte und/oder ein von ihm/ihr vertretener Auftraggeber aus dem oben
bezeichneten Anlass der Bundesrepublik Deutschland (Bundesfinanzverwal-
tung) / oder einer von einer Maßnahme nach o. a. Rechtsvorschriften be-
troffenen Person/ bei Beginn des Bürgschaftsverhältnisses bereits schuldig
ist oder künftig schuldig werden wird (nachstehend Hauptschuldner ge-
nannt), dergestalt Bürgschaft, dass wir Zahlung bis zur Gesamthöhe von
_____ in Buch-
staben: _____ EUR so-
fort, sobald die Oberfinanzdirektion solche von uns fordert, zu leisten
versprechen.

3. Die Bürgschaft ist unbefristet. Wir behalten uns vor, den Zeitraum, in dem
die durch die Bürgschaft gesicherten Forderungen entstanden sein müssen,
durch eine Kündigung zu begrenzen. Die Kündigungsfrist beträgt mindestens
einen Monat. Im Falle der Kündigung gilt die Bürgschaft für alle Forderun-
gen, die bis zu dem Zeitpunkt entstanden sind, zu dem die Kündigung wirk-
sam ist, unbefristet weiter.

- 1) Bei gerichtlich eingetragenen Firmen auf die Bezeichnung hier mit der Eintragung übereinstim-
men.
2) Die nicht in Betracht kommenden Angaben sind ggfs. zu streichen.

0134/1 Bürgschaftsurkunde gewerblicher Rechtsschutz (2004)

4. Wir verpflichten uns hierdurch, falls wir die Gläubigerin nur teilweise
befriedigt haben, die auf uns übergehenden Forderungen nicht zum Nachteil
der Gläubigerin geltend zu machen. Insbesondere verpflichten wir uns, für
den Fall der Eröffnung des Insolvenzverfahrens über das Vermögen des
Hauptschuldners alles, was wir aufgrund der auf uns übergehenden Forderun-
gen vor der vollen Befriedigung der Gläubigerin erhalten, bis zur gänzli-
chen Tilgung der verbürgten Forderung an die Gläubigerin zu zahlen.

5. Als Gerichtsstand wird der Sitz der Oberfinanzdirektion Nürnberg - Zent-
ralstelle Gewerblicher Rechtsschutz - vereinbart, der diese Urkunde über-
geben wird.

_____ 20 _____

Unterschrift(en)

0134/2 Bürgschaftsurkunde gewerblicher Rechtsschutz (2004)

Vorab per Telefax 069-69058198

Hauptzollamt
Frankfurt am Main Flughafen
Zollamt Frucht - Arbeitsgebiet CCS
z. H. Herrn Hundeshagen
Postfach 75 04 63

60534 Frankfurt am Main

Antrag auf Aufhebung einer bereits angenommenen Zollanmeldung und Vernichtung
von Waren unter Zollamtlicher Überwachung

Hiermit beantrage ich die Aufhebung einer bereits angenommenen Zollanmeldung und
die Vernichtung der nachstehend bezeichneten Waren unter zollamtlicher Überwa-
chung:

Einzelheiten:

Bezeichnung des Zollamtes:	
Hauptzollamt Frankfurt am Main Flughafen [REDACTED]	
Zollanmelder: [REDACTED]	
Annahmedatum der Zollanmeldung: 11. Mai 2007	
Stückzahl	Warenbezeichnung
2000 Stück	[REDACTED]

[REDACTED]

(Ort)

[REDACTED]

(Datum)

[REDACTED]

[REDACTED]

T10514/A/B2-43

Název: Prosazování práv z duševního vlastnictví

Vydal: ELSO group

Náklad: 1 100 ks

Vydání: první

Stran: 84

Tisk: T.A. Print, s.r.o.

Vyšlo: 2007